PG 5438
.T7 M5
Copy 1

PG 5438
.T7 M5
Copy 1

Mijawa

s nowim wekom.

Básen

we čtirech zpewoch.

Od

Jána Trokana,
rodom Mijawana.

W Skalici,
písmom a tlačiwom Fr. Xaw. Škarnicla a Sinow.
1851.

53839
'04

PG5438
.T7M5

Slowo Mijawi k Čtenárom.

Hromohlaſné tri Mijawſké zwoni nowé, pozdrawili w prichode ſwojem okolité obce naſſe, ozwali ſa aj w ſúſedném Koſtelném, a prihoworili ſa aj ke mne jako krajanowi hlaſom milozwučnim; rozehrjalo to ducha a ſrdce moje, tak powſtala báſen tato. — Už ſom bol dokonal Mijawu, už ſom bol na ceſte do tlače: boži ale tajni hlas ma z ceſti wrátil; a w tom uderi zwon ſlobodi národom! Jako ſa drželi Slowáci w bojoch za tron a národ, čo nás potkalo, to já opiſujem we **„Weku nowém“** s kterim ſom ſpojil Mijawu už preto, že ona má poctiwé méno a wečnú památku w powſtání Slowenſka. Známi muži Štúr, Hodža, Hurban s mnohimi Slowáci pracowali jeſſte pred wojnami na tom, abi Slowáci bohatú a kráſnú Slowenčinu prijali za reč ſpiſownú: chceli tu Slowáka upozornit na jeho irečitoſt, dedowizen a pripravowat jeho Samoſtatnoſt. Piſali w tej reči Nowini a pekné ſpiſi; w tej reči oſlowili Slowáka do boja za národnoſt, a tento za ſwoje wlaſtné ſlowo chiteni, bez wihowori chopil zbran za práwo ſwoje.

S túto Slowenčinu prešli pres more rudé, a tak je jím swatá aj po bojoch jako truhla úmluwi Izraelským. Tak jako Samuel na mjeste kde zwitazil, wsadil do zeme kamen pamatni; tak Slowáci kladú Slowenčinu do národa, abi bola žiwim pomnikom za národ ochráňeni. Hodná welikich mužow mišljenka! Druhá strana tež hodné hlawi majúcá, chce mat Staroslowenčinu, Čechom a Morawanom pribuznú, abi tak pri společnej reči bol národ silnejši k odporu — a spuosobnejši k zadrženi národnosti. — Strana tato začiná za sebú tahat bratow Katolikow, Bernoláka opúštajúcich; úkaz to pamatni a dúwod silni! Oboja strana má jeden dústojni cil — zachowat a zwelebit národ; má swoje dúwodi, prátelow; ale sa ješte neukázalo čo budeme! Rozumni člowek pri wšem sa obáwá; aj toto kálanje nastrašilo mnohich — ale prečo? wšak sa rozumni hádajú, majúci jeden cil! Až tedy bude záhubni boj tento, keď sa odeznáme, keď sa budeme jako neswojina kacirowat, stihat, a urážat. Tito rúznice sú neklamni znak žiwota národného. Dowolte nám Wi wudcowja prehoworit slowo o tom. Wi, kteri chcete utworit národ Československi podla literi, a mat diplomatiku Staroslowenskú; nebuďte uprjameni na literu tak, abi sa zadalo násilje jednote ducha: nje nejednota literi, ale ducha, zabijá národ — Poljaci! Jednota ducha nahradzuje jednotu literi: Slowanstwo Rakúské w časoch posledních! Na čo je reč bez národa? a kde sa wezme národ keď nebude čtenárstwa, obecenstwa, keď nezachopime wrstwi pospolité? W tomto ohlade neni zbitečná tato odchodna cesta — po kterej ja kráčam. Nech se ujme jednim rázom Staroslowenčina w nowinách a školách, diploma-

tika Slowenčini bude lud sám, a tato bude žulowati čerstwi material do brusu Česko slowenského. Slowenčina wichowala básnikow wibornich, majúli nebásnit? wečna sškoda! majúli prekladat djela swoje? Marinu, Dobré slowo, Wetin, snad preložite, nje ale Slowenčinu Sladkowiča a Hodžu A čo ztratili Slowanja že sú tito spisi slowenské? Jeli Čechowi nedostupňejssja Slowenčina, jako Nemčina, Francúzsstina gako nám Čessstina? Slowenčina sa zdá bit nječo podstatného, je ona wrstewnica národa a weku jeho, dokjal slowa dotjal človeka — dokjal reči dotjal národa. Kebi sa hlawi obojej strani pokonali, okolnostmi donúteni, čo aj ja srdečno žjadám, otazka Slowenčini neni dowrssená; až ked sa usjadli národ, ked bude wládat sebú sám, wislowi swoje Credo — a zahrmi: sic volo, sic jubeo! Jaké to bude sic volo? a kedi to sic jubeo? to wec samostatnej budúcnosti národa. To čo Slowenčina bráni už neni rozkolnictwo, je to wihoda Rownoprávnosti. Já som ctitel jednoti čechoslowanskej, ale aj milownik prawdi, a nerádbich obetowal národ komplementom, spekuláciam a wdakom nespasnim. Túžba moja je, abi sme sa do rozhodnutje znássali, a pamatali w tomto liternem káláni, na wsseobecnú nassu reč — wzájemnost a zrozumenje. — Nassa grammatika a diplomatika do rozhodnutja nech je znássenliwost! Ked budeme stihat tich, kteri aj ze sskodú pracujú za národ; čo urobime lenochom a neprátelom nassim? Pobočnich chodnikow sa nebojme; hladme na wuolu poctiwú; budme wssetkim wssetko, abi bol lud bez wihowori. Kdo chce mat národ pohromade, nech chitá lud za slowo a ruku. A toto bola moja wuola s Mijawú — abi ma rozumel lud obecni. Mi

sme si už mnoho napowedali, showorme sa aj s ludom naššim, ukážme mu w jeho reči, jeho powahu. Mijawu posjelam w rúchu púwodném k rodinám slowenskím, w kterém stála w boji za národ; doprajte jej bit jednu literu w slowniku národa, jednim sinokwetom we wenci Slowenska. Je ona djeta toho času, w kterém mal na hrdle procces žiwot národni! Nech je na památku potomkom, čo probowali prátelja ludu, abi spojili čjastku s celkom, dcéri s matku, lud s národom, Tatrana s Čechoslowanom! Hrdinskú Mijawu poznajte po reči, skutkoch, po domácem žiwote — a láske k národu! Wi, kteri wedete národ, jako parnik wozi, kiwajte na tich, kteri po chodnikoch na železnicu ponáhlajú! Šetrite dobrú wuolu pri spisowateloch odchodnich, snad preto, že prawopisu stáleho nebolo maňinu idúcich; abi ste nepadli do wini, kterú trescete na protiwnikoch národa. Tito rúznice dajú material na stawbu chrámu národného. — Prijde prawopis, prijde jednota! Ja stojim s Mijawu medzi dwoma ohni — jako som mislil — tak som pisal, a už proroctwa hrozbi o neodbitu počúwám! Prečo? nepiššem Grammatiku ani Časopis, nechcem bit sektárom, prw lež powstal boj o literu, bola Mijawa to, čo je; kteri že ma Slowák nerozumje! Jakbich šťastni bol, kebi Mijawu čitali ti, kteri ju rozumja, a aspon ti, kterim sa ona hodi!!

W Kostelném, dna 1 Januara 1851.

Púwodca.

Mijawa.

Značnejſſje omili tiſku w Mijawe.

Zpew I.

Strana	16	na mjeſto:	cinter	má bit:	cirkew.
—	19	—	báne	—	bráne.

Zpew III.

—	64	—	ceſte	—	ceſťe.

Zpew IV.

—	70	—	wicher	—	wichor.
—	74	—	otočená	—	oťečená.
—	78	—	A wſſetki	—	a weſſtki.
—	90	—	kde je Hodža	—	kde Hodža.
—	97	—	ſlužba ducha	—	ſlužbu ducha.
—	98	—	praterčini	—	materčini.
—	105	—	z obú welikich	—	z obcí.
—	110	—	Borikowſki	—	Boňkowſki.
—	136	—	jak duch	—	jako duch.

Zpew I.

Mijawa.

Já prwí zpjewám o welkej Mijawe,
Prwé slowenské zástawi tam wjali,
Keď sa pohnul swet, a wek išjel k sláwe,
A zakljaté sa Riše pohíbali:
Keď zwolil národ „bit či ňebit“ heslo,
A zweril sinom wernim lode weslo.

Pjesen mi dali ti tri hrdé zwoni,
Čo národ k bojom hlučno wistrájali;
Boli to w dobe prwich bojow oni,
Čo na záhori wstaňte! wizwánali;
Šturmowé njesli: „Žiw buď Císar!“ hlasi,
Keď sa rútili na trón zhubné časi.

Já som chotárnik s tú naššú Mijawú,
Kďe sme w ďetinstwa útlich časoch žili,
A jako žjaci Surowinskú zdrawú
Wodu, s Kolénim 1) otcom naššim pili,
Tam pri tej krásnej, milej borowiňe,
Kďe je studnička daná Karolíňe 2)

Stojí Surowin, Polana, Brestowec,
Porjadje, Rúdnik, Lipowec, Poljanka,
Bakitka, Štwrťe, Hošťáki a kopec,
Zúbkowá, žjačkow malich radowánka;
Toto je chotár ludu Mijawského,
To hlawné údi ťela welikého.

Už bi sťe sotwa Mijawu poznali

Weliké, časté ohňe ju trápili; 3)

Ale Mijawci krajššú jej twár dali,

A mestečko si sswárno pristrojili;

Od Morawi se hradská rinkom honí,

Kďe pod sskridlicú widíš nowé domi.

Práwe sa s Jankom 4) mojim tam wistrájám,

Abi som widel tú nowú oslawu,

Pri poswjácaňí zwonow jako krajan,

Ťessil sa, plakal w radosťi s Mijawú;

Čo mi widíme, ach! to ňewideli,

Ti, čo na wežu na stá zložiť chceli.

Tak ponáhláme až sme zadisseni,

Až pri Sowinci Janko už ustáwal,

Kďes ti weliki buk, si už spáleni?

Tu sskolski žjaček regráciu máwal;

Aj já som ňjekdi jeden deň tam swaťil,

Potom w hájičku maličkí sa ztraťil.

Škoda hájika, že musil ustúpiť

Pluhom a otkám ostrím klčownicám,

Škoda že hájik ten ňeznala kúpiť

Obec bohatá wnukow zábawnicám:

Mňe sa už o ňom len tak jako sniwa,

Ale Jankowi za ním ťeskno biwá.

Už na Baranci na wrchu stojíme,

Ach! jako hučja zúkol silné hori,

Tu je čo wideť — tu sa pobawíme —

Tu je Mijawa, tu sú jej komori;

Tussim wolajú wrchi, hori, domi,

Kďe sú ti nowé s hrdú wežú zwoni?

Tak jako bola horú ozbrojená,
    Z doli a hori hrdú bukowinú,
Jako ňewesta w parte zapleťená,
    Stojí Mijawa s krásnú borowinú;
Wje náš Mijawan rubiská, plessini,
    Zaodjať plássťom milej swej borini.

Sem poďte zmúdreť obce okolité,
    Jaká borina z wimol sa wipiná;
Tam od Borowskich, chotár prebehňite,
    Pozrite boki, čelo Surowina;
Kolko tisícow w tích prjelohoch leží,
    Kďe si ňewídal owsa, žita, reži!

Chotár Mijawskí traťí swú chromotu,
    Berúc podobu dolnozemskej ňiwi,
Lúki a role, sadi swú ňemotu,
    Menja na zpewi, jako sám lud žiwi;
Tak sa s prírodú už duch weku pári,
    A s požehnáňím nese obci dari.

Tam, kďe biwali prjelohi leňiwé,
    Hrdo si roste bujná jaťelina,
Kďe ta ihličje bodalo jedliwé,
    W jásawém skoku húpá ozimina;
Tich dewat tisíc Mijawského ludu,
    Ňepohrdá už kostrubatú hrudú.

Ġazdowja peknú majú lichwu radom,
    A koňe rezké, silné, wihlaďené;
Ňekrpaťejú krávi, owce hladom,
    Je to tam wssetko lepssje podarené,
Jak sa dodala ta bistrá ġazdina
    Na pole jejich bujná jaťelina.

Rozumje tomu, Mijawa mohútná,
Rostúcá počtom ba aj w majetnosti,
Obec weliká, jako hora zrutná,
Tahá si wlahu z dálki aj z blízkosti;
Rakúsi, Uhri, Čechi, Trjest, Morawa,
Prusko s Mijawú ruki si podáwá. 5)

Už ide aj náš obratni Mijawec,
Postupnim duchom na žiwota stopu;
Prissjel na žilu, prissjel na swoj stawec,
A nezpússtá sa na kisicow kopu;
Sila Mijawi, neňi w ohromnosti
Chotára, tá je w ducha účinnosti.

W takich missljenkách, Janko polom jasal,
A potom kúski detinské wipráwal,
Kade owečki krotké mali pásal,
Jak na prosniská Robinzóna bráwal;
Zpjewal pasáčkom — oni počúwali,
Za to owečki jemu zawracali.

Už ti kopánka se mnú ňehoworíš,
Tis moje pjesňe swaté počúwala,
Snad sa ma kňaza už ostícháš, bojíš?
Tos ti, čo si mi hospodu dáwala;
Preto, že si ti už wjac neňi moja,
Moja památka a hruda je twoja!

Ti kríček mali w medzi wirosteni,
Na swojem mjesťe jako hotár stojíš!
Tis z dedowizňe neňi wisúdeni,
Ti si swú ňiwu esste pewno swojíš!
Stoj! a buď swedkom, že som omráčeni
Hromom, pri tebe zdichal predeseni!

Janko pútníček hore dolu známi
Wolal ma pozrjet na ti kráſné hori,
Tak ſme leťeli na čelo Polani, 7)
A rúcali ſa pres ſeče obori;
Tam je Mijawa, tam ſú jej poklađi,
Ti ſilné hori, — Mijawi ohrađi!

Ach! čo tu wiđím nad Pecníkom w poli,
Štwerhranné ſtlpi w zemi uđerené,
Žjal Bohu! to ſú pre tích nowé ſſkoli,
Kterí ňemajú ſſkoli wichođené;
Ňeſſkoro je to už do ſſkoli wodiť,
Keď ſa s obuſſkom đali chlapci chodiť.

Kdo ſa ňelaká huor, ğule, temňice,
Čobi ſa ten bál ſtlpow w čírém poli?
Keď ſnád preſkočil w putách ſſibenice,
A celí ſwet ſa zdá mu bit po wuoli;
Školſkí tenkí prút, wjac koná w mladoſti,
Jako puto, žalár, kat, meč w doſpeloſti!

Už ſa bojá wjac lotri w obcách ſſkripca,
Na kterí kmínow obce ťahávajú,
A do kolena, ſťehna, pati, zhibca,
Preoſtrím ſſidlom w hňewe bodávajú:
W praſkoťe rebjer ťjahnúc hore dolu,
A priwádzajú lotrow k ſmrti buolu!

Z Polani Janko hranicu ukázal,
Kđe Uhri ruku Morawe dávajú:
Za tri kopce íſť, príſno mi zakázal,
Tu Rákocowci eſſťe wali majú;
Tu ſa Mijawci naſſi probowali,
Keď tu obrowſkú hradſkú budowali.

Bár je dolinka w Ljeſſti milokráſná,
    Mňa pri ňej zima trochu prejímala:
Tam na chotári, ó miſſljenka ſtraſſná,
    Tam obeſenich zberba zpratáwala;
Cigáni ďiwí ťelo rúbáwali,
    A úradſki ſi s pompú ſtrjeláwali!

Takú pohanſkú, diwokú poprawu
    Rezki duch kňaza, už na pohreb meni;
Aj tu kresťanſki duch má zas oſlawu
    Že k neſſťaſtnikom barbar ďiwí neňi:
Mi ſa do božſkej radi nemjechajme,
    Bůh ſúdi duſſu — mi ťelu hrob dajme!

Božja je to zem, kďe ludja padajú,
    Prečo z cintera mrtwich wiťiſkáme?
Prečo hoſeri — pánow wiháňajú?
    Ze zeme matki, aj mi ťelo máme;
Hoſpodin wolá hrjeſſnú duſſu k ſúdu,
    Búrit zakázal do prichodu hrudu!

Turci ďiwokí až ſem ljetáwali, 7)
    Tam za Porjadim s plním reži wozom,
Mijawcow naſſich kďeſi ſpopácali,
    A mordowali kati mečom, nožom:
W jednej ciſterni tá rež zawalená,
    Ukazuje ſa po dnes nezhraňená.

Prez Hamowanje leťeli ſme ſkokom,
    Bi nás ti ďiwé nepopadli zmámi,
Po huſtích ſečjach leťeli ſme bokom,
    Až ſme na Hreben priſſli z tejto ſtrani:
Tužbit ſtudnička, z kterej dúha pila,
    A pri ſtudjence — beloſſatá Wila.

Čo že to má bit, mislím si w úžasu,
Dúha, bohina, sú poslowja boži,
Hladím na Janka, jeho zbledlú krásu,
Ko mňe sa túli a k boku položi;
Tu dúha razom sedmissatá zhasňe,
A Wila prchnúc nechá písmo krásné.

Já som sa často a dost nad tím trúdil,
Kdobi dal predca to „Mijawa" méno:
Ale som tu já jako iní blúdil,
Až mi w tom písme wssetko wijaweno:
„Tu na Hrebeni studnička Mijawa, 8)
Wassej Mijawe púwod, méno dáwá."

Poďte sem, poďte Mijawské ďewenki!
W tejto studjence sú wodi zpátečné,
Nje pod kolesom; z Mijawki studjenki,
Naplňte hrnki welikopjatečné, 9)
Keď sa z Mijawki wodi napijete,
W lásce k národu, Bohu, ožijete.

Tu máte kopu sstwerej jaťelinki,
Kterú tak radi za pásom nosíte:
Tu pri Mijawke sú ssťastné zelínki,
Celé batohi jich tu nakosíte;
Tu ďiwotworná zelinka rostáwá,
Na kterej koscom aj kosa padáwá.

S Bohom studjenka! už ťa prežehnáwám,
Tam na dalekú w čjerné more cestu,
A jako kňaz ti kríž poswatní dáwám;
Bež prez Mijawu k Tureckému mestu; 10)
Bratja zajatí jestli essče žijú,
Nech sa slobodnej wodički napijú!

No, kdože lud náš učil Botaniku? 11)
    Kdo mu powedal, čo bol slawni Liné? 12)
A hla, diwinu zná aj Weroniku,
    Zdrawje hladáwá w horkej jateline;
Aj toto matka priroda tajemstwo,
    Dala Slowákom jako poručenstwo.

Tak zradowani šli sme krížom krážom,
    Až sme za chotár trochu zaskočili
Morawski, a tu strelbu počut razom
    Strážnich, čo po nás okom zamjerili;
Tužbit Mijawan na ti s Páni bohi,
    Oprel sa pri nás, a mi s Jankom w nohi.

Jaki weliki dar boži sú hori!
    Čo je tu zlata bár tu neňi baňi,
Kolko bohatstwa majú ti komori;
    Pod Čaba, Sarwaš, pozri w tito strani!
Wám owce, a nám hori nesú rúno,
    Aj tu je werte, dobrobitu lúno!

Bár timto horám často ublížili,
    Náramné ohňe ludnatej Mijawi;
Bár nessanobi často oblúpili
    Horu, od pati až do samej hlawi;
Predca na hori Mijawci sú páňi,
    Uznáwajú to Morawaňi sami.

A kdo zastawil na hori nápadi,
    Kdože odehnal ti nezbedné rwački?
Kdo zahájil ti potomstwa pokladi,
    Kdo zkrotil diwé na rubiskách prački?
Jak často žiwot na swé fúri kládli,
    Mijawci detom, seba, horu kradli!

Než prišla zima, tak tú krásnú horu,
  Jak neprjaťela swojho napádali;
Rabowali tú wlastnú swú komoru,
  Stocentowé aj fúri nakládali!
Tak mordowali ludja seba, statki,
  A hora silná išla na úchwatki.

Takejto zkázi rozumni sa lakli,
  Widjac jak mladé lesi, hori pustnú;
Chitili stranu horám a lud zhákli,
  Widjac, že domi a komini hustnú;
A za to chwálu wezmú od budúcich
  Potomkow, w horách poklad mat majúcich.

Beda tím obcám w kterích neňi muža,
  Jehožto slowo, nadewšetko platí;
Tam ňemotorná rmúti obec luza,
  A žiwot rezkí jak woda sa hatí;
Dokjal je w obcách prísnost sprawedliwá,
  Dotjal je obec žiwá, pohibliwá.

Beda wám w obcách predstawené hlawi,
  Čo na súd ludu o wás málo dbáte;
Dúwera ludu je dar wiššej sláwi,
  Hlas ludu, že je boží hlas, to znáte:
Dobrích ludí súd, mjenka werejnosti,
  Je medallia mužow we starosti.

Len si úbohích, to hrozné klnuťje,
  Neberte bratja na swedomje swoje;
Kljatba je z wišších swetow zablesknuťje,
  A stíhá jak hrom kroki, skutki twoje;
Kljatba za žiwa je prwí súd boží,
  Kljatba je swedek; beda komu hrozí!

Jedenásť obci s Mijawú sa poji,
    Taki to chotár silni, rozloženi,
W srdci Mijawi mestečko si stoji,
    Kopaničjar je k stráži postaweni;
Tu je mohútnich duchow weru treba,
    Jako na púšti ribičjek a chleba!

Známé delini sú tam: Klbečkowá,
    Tá, čo krajnancom w búrkách nosi sená,
S Brestowcom úzkim milá Ticháčkowá,
    Mijawa hornja, mlini obsaďená; 13)
Nad ňú Porjadje pekné sa wipiná,
    Kďe stará žije Adámkow roďina.

Nad Petráši je Kržlje zklčowané,
    Pri Krmanowej njekdi kopanici; 14)
To Mijawskému ludu bude známé
    Po náboženskej búrce a wichrici;
Tam po stodolách Krman biskup kázal,
    Potom Mijawe wjac sa ňeukázal!

Osudi muža toho sú nám známé,
    A tak jich ňechcem ani pripomínať;
Mi dewatnásté už storočje máme,
    Na staré kriwdi musime zabiwať;
Ti, čo blížili nám, už w hrobe hňijú,
    Ňewinni wnuci, ňech w dobroťe žijú!

Na ti osúdi, které preleťeli,
    Nad hlawu otcow našich utrápenú,
Weki nowejšje kameň položili
    S literú ducha, láskú pozláťenú;
Ludja, národi, často ju čitajťe,
    A pokoj žiwim, pokoj mrtwim dajťe!

Hen od Dewánow dolu pod Sekule,
Rozkoſſná údol k meſtečku ſa honí;
Pres tú ſa rútja jako w bitkách gule,
Tam do Morawi ti tri hrdé zwoní;
Ti pekné lúki, lúčki, konopnice,
Roſtúcej dajú Mijawe ulice.

Janko ma wábí na Štemberk k chalúpce,
Kde ſme s Kolénim 15) chorích nawſſtíwili,
Já jako chlapček s ním bol w bleſku, w búrce,
Až ſme na mjeſto k bjedním priſtúpili;
W prichode otca duſſil, w hromo=zwuku,
Ožili bjední wiſtjerajúc ruku!

Ach tak čakáme na Wás jako Boha!
Wi ulewíte to naſſe súženje,
Zwolali; kňaz ſa modlí a obloha,
Dáwá modlitbe wjeru a nadſſenje:
Kňaz dari dáwá, hrom bije, déſſť hučí,
Po prijímáňí jeden brat ſa lúčí!

Ó ňerúcajte ſto centowé ſkali,
Na kňazſkí úrad ſwetu Bohom daní!
Umjerajúcím ňebe bi ſte wzali,
Keďbi ſa pohnul ten rád požehnaní;
Až keď kňaz s hrjeſſnú duſſú prehoworil,
Potom jej wečnoſt ňebe pán otworil.

Tu ze Štemberka, Dúbrawi, Polaní,
Nádherní pohlad leťí po Záhorí,
Tam je Čachtický 16) hrad, hen Branča bráni;
Tam zas Čematín, Brádlo, kopce horí:
Mijawa w ſtredu jako matka ſtojí,
Kam ſa obci húf okolitích ſtrojí!

Ťiſice ludſtwa na rinku tam ſtojí,
W jarmačném hluku ſem a tam ſa motá,
Žíbe ſa ludſtwo jako hora žiwá,
Tu zwon uďerí naſtáwá ňemota;
W prawé polodňe lud a záſtup tíchne,
Obnaží hlawu — a k ňebi ſi wzdichne!

W jeden owčínec a w jedno „werime,“
Ohromní záſtup pokorno ſa kloní,
Búdi jak oltár obſtreté widíme;
Werime! z weže zwon poſwatní zwoní,
A tu ſa menja rinki w ſwaté chrámi,
Ludja w anjelow a ulice w ſtáni.

Len ſami židja polodna ňemajú,
Ti ſa w ſſjatoroch ſwojich ſem tam melú,
Aj pod modlitbú luďí namikajú,
Len po penjazoch majú miſel celú;
Dokjal ſa zlato w „ňekoſſer“ ňezmení,
Ňebude židák Kriſtu pokrſťení.

Ale príďe čas w kterém zwon uďerí,
Wſſetkím národom na ſwetowém rinku!
Jedno „werime,“ wſſetki začnú wjeri,
A ſwetiť budú ſweti tú hoďinku:
Buďe to prudké, hrozné okamženje,
Ale doneſe ſwetu wikúpeňje.

Bár je Mijawa zdoli jako zhori,
Známú nám Bandú ſſkličená jak w ſſlopci,
Predca w pokoji sú ťiſícow zbori,
Za čo chwála, čeſť, buď Mijawſkej obci!
Ba aj na to méno: „Brajnoha“ nám známé,
Je z obecnej už knihi wiſſibané.

Tu pod horami sedja kopaňice,
    Horú, jak kurki sljepkú wisedené,
Domi to, sadi, role, konopňice,
    Po náwrsši a rowňách rozestrené:
Kde buki, dubi, chrasti, hori stáli,
    Tam si chalúpki, domi posedali.

Kopaňice sú jak Šwajčarsko krásné, 17)
    Náwrssje pekné w dolinku sa honí;
Po wrsskoch pasú djetki zpewohlasné,
    Wssetka majetnost k chalúpce sa kloní;
Lúki a role bežja až do dwora,
    Koňe, owečki hladja do pitwora.

Poďme už! wolá Janko nachodení,
    Nastúpili sme tedi zpátkom cestu;
Už bol ten chotár ludom zatajení
    Hrnúcim sa už ku poswjacke k mestu;
Tu rodičowja djetki wedú swoje,
    Z wrchow a dolin, sipú sa jak roje.

Z Baranca esšťe oko moje beží,
    Tam po pod horu, kďe dobrí lud žije:
Ňejeden tam duch zahrabaní weží
    Bár len žiworí a misli že žije;
Zwonťe switáňje ludu nowé zwoni,
    Ňech už ožije jak mrtwá zem hromi!

Plní missljének, jako zarazení,
    Bol som na mezu pri Sowinci sadel,
Okom k mestečku dolu obráťení,
    Na Turú-Lúku a Kičeru hladel;
Cez Turú woda z huor Mijawskich teče,
    W búrkách lawice, brwná, bjedním wleče.

Z Turej cez Prjetrž leťí do Šaſſtina,
Kďe zahmolené čaſom ſená chwáťe,
S Morawú kalnú pri rumoch Ďewina, 18)
Nad loſom ludu ſlowenſkého plače;
Potom s Dunajom jak ňewesta beži,
Tam w more čjerné k ruſſkému nábreži.

Ti Turá-Lúka, ti ſi zábawňica,
Ti ſi Študentow naſſich promenáda,
Ti ſi biwala naſſa chowanica,
Tam noha naſſa choďjewala rada;
Keď ſa Mijawa z huor ſwich wirúbala,
Už Turá-Lúka na ſwém mjeſte ſtála.

Keď na Mijawu pozreš z Jaworini,
Sedí ſi jak mať obci okolitich:
Hrdo pohljadá w úboče ňizini,
Nozkrídlená je w krajoch wrchowitich;
Meſtečko ſamo na dolince leži,
Kam ludu množſtwo, jak krw k ſrdcu beži.

Čo mi w meſtečku prwé w oči padlo,
Je chrám welebni w rinku poſtaweni,
Toto na zemi ňebeſké diwadlo,
Wuolu nábožnú, predki wiſtaweni:
Ten koſtel, Sion, hrad a ſtán na zemi,
W kterém cťí Boha lud náš zúboženi.

Tato Swatina pred čaſom nedáwnim;
Jak wrch Sinai bola nawſſťiwená
Božím prichodom, hroznim weleſlawnim
Krſtom ohniwím, ſwato pokropená;
Na kridlách hromu *) duch Páňe tam zleťel,
Dom ſwoj prežehnal a z nowu wiſweťel.

Tak jako walné ti Mijawské hori,
    Letja do očí swojú ohromnosťú:
Tak na wiročné dni, chrámowé zbori
    Preniknú ducha swojú welebnosťú;
Tam seba widí weliká Mijawa,
    Tam jej majetnosť, poklady a sláwa!

Nedela switá, tu z wrchow a dolin,
    Húfi sa walit widíš pristrojené,
Jako do Mekki, z tisícowich rodin 19)
    Djewki w wrkočoch pekňe zapleťené;
Chrám je ten magnét, čo Mijawu ťahá,
    Tam je obžiwa Mijawi a wlaha!

Sú to Wánoce, je to tam „Werime!“
    Keď kňaz w oltári „Poďekujmež“ začne;
Je to ďiwadlo! w blesku sa widíme,
    Tak jako Mojžiš a pozemskosť hasňe;
A kdo w rúhawej ňewere mátoží,
    Nech si otwori ludnatí chrám boží!

W welikích cirkwách welebné sú službi,
    Weliki zástup ohromí sám seba,
Ohromná sila, budí welké tužbi
    Len duch zostáwáš; ťelo letí z ťeba;
A keď si duchom, letíš w witržeňí,
    Swet sa ti traťí, žiješ we wideňí!

Len ďalej bratja — oheň opatrujte,
    A swetlo w chráme, čo tisíce hreje,
Kadidlo mirrhu aj wi obetujte:
    Ňech po Mijawe zbožní žiwot weje;
Kde ten chrámowí oheň už zhasíná,
    Tam na skonánje zwoňit sa počíná!

Čo to za pánstwo, či sú to poddaní?
Welikú obec wiďim rozloženú,
Ňesmirní obor domkow rozstawaní,
Wiďim osadu silnú rozrosťenú;
Až po Sowiňec stlpi, kríže, meze,
Jeli to cinter, kďe má kostel, weže?

Čo to za chotár stojí tu pred nami?
Ňeňí žiwého ducha; radow husto,
Ulice sa tu tjahnú na wsse strani,
Ale bez luďí — strassno tu a pusto!
Obnažme hlawu, to sú osadníci
Swatej wečnosti, ňebes na silňici!

Otcowja nassi, milí zasipaní,
Tu wi weziťe dlhú pod prawotú!
Ňeňí wám esste rozkaz z wazbi daní,
Wede sa proces o tú ťela hmotu;
Statki, potomci wám ňepomáhajú,
Sami hrďelní tento proces majú!

Koho čakáťe wi obžalowaní?
Dlho wás drží zem w putách bez súdu,
Bez odpoweďe ste tu zahrabaní,
A práwo stojí, pod hrobowú hrudu;
Keďi že rozkaz príďe od Stolice,
Abi wás pred súd wiwjedli z ťemnice?

Ňeuplaťeních Adwokátow máťe,
Ti ňemluwňátka k bokom wassím dané,
Smrtelním hrjechom ňikdi ňenačaté
Kladúce kriwdu k swatej Boho=bráňe,
Kďe wjera, láska a náďeja milá,
Prossja Boha, bi doba súdu bila!

Cinteri, hrobi, wi proroci boží,
    Jakú wímluwnosť má wassa ňemota!
Kterižе mudrc wassu reč wiloží,
    Keď sa bez wjeri rozum po wás motá?
Či, kdo sa bojiš reči o wečnosti,
    Nechoď po hroboch — ňestúpaj na kosti!

Werní ňeboj sa! pohrebnje pesničky,
    Tajnosť hrobowú dáwno wizpjewali!
Keď z umorenich tjel milé dussički,
    Na krídlách zori w ňebe wiljetali;
Po mlječnej cesťe z ňebe na zem chodja,
    S božími duchi za ruku sa wodja.

Kde sťe pastjeri? kde sskoli zpráwcowja? 20)
    Kteri Mijawu z počjatku učili?
Kde sťe wi prwi zakladaťelowja?
    Kolké ťisíce tu už zpráchňiweli?
Wssetko to po hwezdnatej draze zasslo,
    A w Bohu, odkal prisslo, zas sa nasslo!

Ó ti Mijawská hora rozložená!
    Wi wečné hradi ludu Mijawského;
Aj tu je hrobow hora wirasťená,
    Tu na cinteri prachu zmjessaného;
Dwe sto ssedesát rokow tu už leží,
    Bár čas jak woda do wečnosti beží!

Mijawci horu často prerúbali,
    Od Lipowca až k Tureckému stolu;
Aj túto horu kolké presekali
    Motiki, rile, idúc hore dolu!
W horách rubisská na seče sa menja,
    Aj sem sa hrnú nowé pokolenja!

Kde ste wi hori, čo reziwom padli,
    Kde si ti popol, dím a pjerenica?
Kde sú otcowja naſſi čo tu zwadli,
    Kde sú jich urni a jich popolňica?
Obec Mijawská leži jako hora,
    Ale Mijawa mládňe sťa obora!

Ewanjelici čo ste zamiſlili,
    Pri hroboch waſſich holé stlpi stojá!
Katolici hrob krížom poſwetili,
    Čo ſa ti mrtwi naſſi kríža boja?
Sin Boži Kristus s krížom príde k súdu,
    Hrobi bez kríža čjeho pána budú?

Ňebojíme ſa kríža Kristowého,
    Ale krížowích čaſow Krmanowích,
Starich oſudow, loſu dedowského,
    Smutních prehánek — tích pred Jozefowích.
Ňebojte Bratja! weď ſa už poznali,
    Aj wjeri, ruki rownosti ſi dali.

Pred stoma roki, keď ſi okopali
    Cinter Mijawci, ſadli ſi na tráwu;
Kdo tu bude z nás prwí zpomínali!
    Tu hňewní Medard dá ſa na Mijawu,
W oblakolome, z huor ſa dolu walí,
    Neſe na cinter tích, čo tam kopali!

Priwal puſtoſſí, wſſetko borí, chwáče,
    Na brwnách, strechách, zchwáteni ſa lúčja;
Otec za ſinom, ſin za otcom plače,
    A nad Mijawú hori stonú, hučja;
To bolo tedi, keď w obecnem dome,
     Štáb wojanski mal bidlo a ſwé koňe.

Keď som na hrobach bol tak zatesknuťeni,
    Janko ma wolal pres Cenğelku dolu,
Dím z Piwowára blčel rozestreni,
    Abi sme zassli na chmelňicu spolu;
Lež já, bár smadni, ssjel som len tú cestú,
    Která ma wjedla, k mojim bratom, k mestu.

Tak prežehnáwám božú, swatú rolu,
    Ti hrobi bratow walom okopané,
Spočinťe s Bohom od práci tu spolu!
    Pri samej spiťe božjej ňebe báňe;
Borinki, lipki hrobow na pomezi,
    Wi sťe stromečki ňebes na nábreži!

Pochodili sme wímoli a hori,
    Wrchi, úboče, lúki a dolini;
Pozrime sa už na ti domi, dwori,
    A na ten žiwot Mijawskej rodini:
Mijawa swetu je po méňe známa,
    Teraz už powedz, čo si swetu sama!

Zpew II.

Mijawani.

Jakí Mijawci, čo za Mijawaňja?
    Čo za strassidlo má bit ta Mijawa?
Zpituje sa swet nás, milí krajaňja,
    Lebo on Bůh wje čo o wás rozpráwa!
Mnohí howorí o wás, jak Tataroch
    Wirostlich w horách, Zrajnohoch, Beťároch!

Ó aj Mijawci naſſi majú znaki,
Ludu k welikím činom ſtworeného;
Bárs opozdenoſt, zatupila zraki
Ducha, ňeduhom weku zmoreného:
Ale to dá Bůh, wſſetko zaoſtaňe,
Len ďalej bratja, k tej duchownej bráňe!

Muži, wi máťe ſilu, údatenſtwo;
Zmužilé ťelo, pekňe uroſťené,
W rukách zpuoſobnoſť, w prſách člowečenſtwo,
K duchowním hodom pekňe wiſtrojené:
Kďe pekné ťelo, biſtré oko w twári,
Tam duſſa dobrá ſeďí a duch jarí.

Pred tím Mijawci možňejſſí na ſtatki,
Wíťazſtwo, triumf w bitkách, paſoch znali,
Tropice w obci ſurowſtwo a zmatki,
Kráſnú tak ſilu ducha mrhávali;
Ale už tito žarti a ňezdobi,
Tak jako dereš wichádzajú z módi.

Šenki, pálené, kotel, pálenice,
Dereš a korbáč, klada, klebetňica,
Wozík, palice, žalár, ſſibeňice,
Wſſetko poprawí ludu obetňica,
Tam ſa Bohu žjal! ludja doučajú,
Ti, čo w mladoſti ſſkoli opúſſčajú!

Dlho Mijawci len bohatſtwo znali,
Strjebro a zlato, ňiwi, kopaňice,
Za to prečaſto aj krw wiljewali,
Len o to hrali ti jejich ťiſice;
Čeſť majetnoſti, w kterej neňí hrjechu,
Ale bohatſtwo, též má cjel a wjechu.

Waſſa majetnosť a obce pokladi,
W ſſkolách a w chráme majú ſwé koreňe;
Tam ſú piljeri, tam ſú ti základi,
Tam ſú ti pewné uhelné kameňe;
Keď ſa duch w ſſkolách a chrámoch utwori,
Potom k pokladom ceſtu ſi otwori!

Len tam ſa welké ſkutki w ludu rodja,
Kďe ſa on zapre a na ſwú česť hladí;
Len tam ſa mužï s duchom čaſu wodja,
Kďe ſa na ſlowo a cesť hladi z mladi;
Kďe mužï ſeba obci obetujú,
A ducha s duchom weku zocelujú!

Bár jedno práwo majú s Mijawani
Kopaničjari, w jich hunawém rúchu;
Často jak kočka s miſſú tam s Nútrani,
Chitáwali ſa w paſoch za pazuchu;
Ale už priſſli na to w ſweta ſſkole,
Že wrana wraňe oči ňewikole.

Kebi náš Herder bol wiďel ti paſi,
To podkowičkú po prſoch ſkákaňje
Naſſich ſſuhajcow, ti do wlaſow kmaſi,
To preohawné kolenom dláweňje;
Bollibi uznal nás za ſinow ſláwi,
Majúcich kuolom doſſtjepané hlawi?

Také hrdinſtwo ňeláme ſi dwere
K oſweťe ducha, která luďi zdobí:
Surowſtwo krotňe, kďe ſa duch zebere
A ſkutki ſlawné priprawuje, robí;
Až ſa ſſuhajci duchom čaſu pohnú,
Jaké jich ſíli priſtawja a ohnú?

Kopaničjari zdáli sa bit hlúpi,
Naššim Nútranom w jejich swetlém kroji;
Lež Kopanice sú Mijawi stlpi,
Na kterich základ silnej obce stojí;
Je to lud bistri, nábožni a žiwi,
Dajte mu ducha bude tworit diwi.

Pekné už dali dari cirkwi, wlasti,
Aj kopanice 21) w mužoch wiučenich,
Wedja ti už wjac jako orat, pásti,
Je to widno w jich mrawoch okrotenich;
Nedá sa ten brat za nosom už wodit;
Wje on aj swetom nje len chrastú chodit.

Bistri je tu lud, wššetko mu pristoji,
Obchod, kupectwo, rolnictwo a práce,
Chlapi sťa swjeca urosteni k boji,
Za timi djewča tam pri losoch plače;
Sama powaha obce ohromnosti,
Dáwá Mijawcom ohňa, zmužilosti.

Krpce zhodili, boti nossja chlapi,
A ženi widiš w tenkém pacaláte,
Obojek s šštepom, lemowani, zlati,
Muži zhadzujú rúcho dubenaté:
W bjelem kepjenku, w ratinowém kroji,
Brat náš z kopaňic k richtárstwu sa stroji.

Medzi tím ale, aj rúcho huňawé,
Bistrého ducha krije w kopaňicách:
Sú tam ženički na swet súce, zdrawé,
W rukáwcoch tenkich, w bjelich kasaňicách;
Dobré gazdinki w čas jarmečni w ššenku,
S pagáčkom widiš pri wiňe s kmotrenkú.

Škoda že aj tam ti lepšší gazdowja,
Na pjeckách majú jak židi Molocha,
Kotle s rúrami, sedja jak Bassowja
S fajkú, jichž zbožím krmí lud sťa locha;
To ten domácí černoboh kotlisko,
Zdrawého ludu, hori, mordowisko!

W každém tom kúte obce a chotára
Kopaňic hustích, horú otočeních,
Widíš pekní dwor, najdeš hospodára
Ohradeného w izbách osswáreních;
Chljeb a wodička, drewo, bujné sadi,
Žiwot nádherní, beze skwostnej wadi.

Domki si stawá sám z drewa a hlini,
Kúno owečjek zprade, robí ssati,
Prídeli swadba — zwolá si rodini,
Stádečko wlastné platí mu útrati:
Sljepki, baránki, junček wikrmení,
Síťja zástupek w milém krákoreňí.

Domi tam wídet pekné, ale sskoli
Ňikde ňenajdeš w kopaňicách hustích;
Kolko sto djetjek, roste w čirém poli,
Pri lichwe, w sadoch, wrsskoch, domoch pustích;
Kedi že djetki príde wáš Messiaš,
Kedi wiplače aj wás Jeremiáš!

Škoda wás, sskoda milé detulence,
Drječné a žiwé, bosé, obnažené,
Za lichwu chodit jak s sljepkú kurence,
Strapaté, plaché, w plachtách naježené;
Na koho obce, církwe, rodičowja,
Majú žalowať, taki potomkowja?

Za mojich časow mládež kopaňičná,
W hospodách w mesťe húfná sa widala:
Mládež to bistrá, urostlá a sličná,
W sskolách sa s námi milo učjewala;
A wčil hladossom jakich kďe popadnú,
Mučit dáwajú dussu djetjek hladnú.

Kdo to nahradí čo w tích djetkách hiňe,
A to pre celú Mijawu krajaňja?
Dwe sskoli máťe w Mijawi Štwrťine,
Kopaňičjari njesú Mijawanja?
Cirkew! ti matka — aj ti tri Štwrťini
Kopaňic welkích, prijmi do rodini!

Čo tu chce čłowek, keď ňewje čo je swet?
Načo je žiwí, keď ňemá žiwota;
Bez náboženstwa člowek je plewa, smeť,
Pod nohami sa jako čerwík motá;
Prečo sme boli dossjal potupení?
Bez sskol sme zrostli, jako ohúrení!

W leťe obrábá swoju kopaňičku,
W zimních wečeroch wlnu, kúdel prade,
Za ssiroki swet má ťesnú izbičku,
A keď padňe sňach, jak wazeň je w klaďe:
Jak húseňica w klbku, zimu trúdí
W chalúpce, s lichwú w komíňe sa čmudí.

Hrozného majú sskoli zabijáka
Na tom, kdo chotár prwí zorať kázal;
Ubohí žjaček wissjel na pasáka,
Štrančekom lichwu, ba aj seba zwjazal;
Predtím Sowiňec dáwal obci passu,
Teraz má cirkew za to štrmú chasu.

Dwe sskoli 24) w nútri z roka na rok pustnú,
Mládež premilá sskolská sa wám traťi,
Strňiska, meze a prjelohi hustnú,
Prázňejú sskoli a pole sa haťi;
Keď sskoli budú opusťené wdowi,
Cirkwe a obce budú bez obnowi.

Werni Zpráwcowja sskol už pochopili,
Túto prehroznú cirkwi, obci zkázu;
A tak sa w sworné bratstwo zjednoťili,
Bi položili hroznej bjeďe hrázu:
K spoločnej raďe ročňe sa schádzajú,
Kňihowňu wlastnú w Dekanáťe majú. 22)

Pamatni tento spolek učitelski
Mijawci nassi ssťedro fedrowali,
A s Brezowanmi Brati po práťelski
Začjatki malé s Bohom prežehnali;
Mi hriwni swaté djetkam wassim dáme,
A prežehnáňje wasse požehnáme.

Wasse poklady sú ti djetki zdarné,
Které widáme we sskolách Mijawi;
Ďeťi weselé, čisté, wťipné, sswárné,
Obce welikej semeno a sláwi;
Tito chowajťe — tak mesto na hore,
Buďe Mijawa w Ňitranském obore.

Wasse mestečko, mnoho mužow dalo, 23)
Králowi, cirkwi, národu a wlasti,
Do sweta sskoli mnoho sa jich bralo,
Jak apossoltolja ňebáli sa strasti;
Tak pocwičeni matce wisluhujú,
Jedni — a druhi cuzím prorokujú.

Biſtrí ſſuhajci w meſte wiroſtení,
    Aj tú poſwjacku zwonow wiſtrájali:
Nowejſſím duchom čaſu prebudení
    Aj na diwadle wás už zabáwali;
Daj ti Bůh ſſťaſtje mládež uſſlechtilá,
    Abis ku ſláwe naſſej mati žila!

Dwa anjelowja boli nawſſtíwili
    Naſſu Mijawu, pred njekterím čaſom,
A jako Lota milo pozdrawili,
    Tento weliki zbor kajícím hlaſom;
Mijawa ſa jim wrúcno pokloňila,
    A ſlub pokáňja w chráme položila.

Ten prwí anjel bol Spolek mjernoſti, 24)
    Čo ten ztratení raj chcel ludu wrátit;
Druhí bol ſſkola nedelná známoſti,
    Čo chcela duchom národ obohatit;
Mužowja boží k ſtráži boli daní,
    A otwárali ludu rajſké bráni.

Lud začal chodit s Bohom w ňewinnoſti,
    A rúcho noſit ſwaté Adamowé,
Wizljekal z ſeba ſtaré ňeprawoſti,
    Poſlúžili mu wodi édenowé:
Z člowcka anjel na zemi zoſtáwal,
    Wek ňewinnoſti nowí mu naſtáwal.

Ale horúce s ſtarím hadom peklo,
    Jedom zkazilo ti žiwota wodi,
Proti anjelom a ſtrážním ſa zreklo,
    Wihnalo z raja lud zas do porobi;
Tak rajſkú čiſſu jedom pokalenú,
    Naljewá w duſſu hadom oſſjalenú.

Boží anjelja za bezbožnosť túto,
    Ľudí slepotú welikú ranili,
Mjesto slobodi rajskej dali puto,
    A božích mužow k boju posilňili:
Tak s hrozbú danú šli do ňeba spátki
    Anjelja, dajúc ľudu termín krátki.

Ňewera je hrad, kďe sa zarúbali
    Ňenáwisťňici, prístawu mjernosti;
Prawdu má ten kňaz, w smjechu ríkáwali,
    Tjahnúc do hnjezda starého temnosti;
Ale ponesú za to odpoweďe,
    Túto prawotu sám hrozní Búh weďe!

Na kamenci sme, kďe sa lichwa schádzá,
    K predaju, kúpe z obci dohánaná;
Tu si náš masár woli a prewádzá,
    Tu je prísahám otworená brána;
Od toho časa, jak wišlo „Waj" 25) z módi,
    Masárom našim wždi sa horšje woďí.

Masári naši učnow prepúšťajú,
    W konec fašanku pri zime a laďe,
Na koule učna rinkom obnášajú,
    Až pridú k jednej plnej wodi kaďe;
Tu pri muzice tri razi sa hrúzi,
    A winčenski tak si list wislúží.

Hen sú pamatné dwa susedské domi,
    Ten Kubowčákow z časow Krmanowich,
Známi z cirkewnej bjedi a pohromi;
    Druhí Kolénich z wekow Hurbanowich:
W tomto zasadla tá národná rada,
    Pri tamtom bola o Krmana zwada.

No! jako je tu domow peknich husto,
Uz tu dom o dom podepreni stojí,
Za mojich časow tuto bolo pusto,
Tá Mijawa se jako wčelin rojí;
A ti čistotné pitlikárské wissti,
Kúkajú na nás jak pri wodách blissi.

Remeslo toto hladí na čistotu,
A biwá zlatá pre Mijawu baňa,
Keď majú časi a majú forotu,
Tu zažihajú Pitlikári z rána;
Ale ňedarmo swjetja tito ludja,
Prajské dukáti toto swetlo lúbja.

Tu chcem possepta̋ čosi Pitlikárom,
Čo z prekúpenej wlni plátno robja,
Čo pomáhajú židowskim klamárom,
A seba pod ich opratu priwodja;
Ach! čujte prawdu: Kowáč zle gazduje,
Keď od kowáča, uhlje si kupuje.

Prečo bohatssí psotnich ňezastúpja?
Prečo do spolku Banku 26) ňeskladajú?
Prečo w jednotu aj tu ňezestúpja?
Židom pečeňu, sebe rožeň dajú?
Kebi sa Banka w spolku utworila
Bohatá bi sa žila otworila.

Společné Banki, dáwno ludja majú,
Banki sú žiwel, obchodu remesla;
Ti cechi, obce na nohi dwíhajú:
Banki sú žiwel obchodu a wesla:
S Bankú Englíčan celé sweti seje,
Swet mu je humno, kde ten rissák weje.

Bratja bohatšši! tuto prawdu w cechu
    Berťe už prísno spolu do rozwahi;
Postawťe bjede aj tu zeď a wjechu!
    A jednoťte sa aj tu braťja drahí;
W wečnej sa budú muži žjariť sláwe,
    Čo prwí zbudja Banku na Mijawe.

Našše Mijawki sú čistotné ženi,
    Pozri na domi pekné, obmjetané,
Na ti piljeri, okna, dwori, sťeni,
    Na ššati, čipki, zlatom lemowané;
Beda Panenke, kde dom znešwáreni,
    Najde w sobotu ššuhaj podpereni.

Je to za radosť plnolícú Pannu,
    Pod ššumním wencom wideť pri sobášši;
Žitním pagáčkom, mljekom wichowanú,
    Keď poslúžili dobrích matjek časi;
To je swet! tak že kdo chce obraz krási,
    Nech sa w Mijawských zdrawích kútoch hlási.

Mešťanja ňechcú mentikowé kroje,
    Čjerné kepjenki majú ustrojené,
Žjeňki zhadzujú kasaničky swoje,
    A sukňe berú k strjebru zhotowené:
Mnohá Mamička nosí kasaničku,
    A sukňe wešša peknú na Aničku.

Na mjesto dlhej kolo hlawi ššatki,
    Majú ššatečki čipkú lemowané,
Nádherni odew w nedele a swjatki,
    A to pod strjebrom widno w plnom chráme;
Kde pod odewem pekním w strjebra žjari,
    Hladí očenko čjerné z bjelej twári.

W mestečku wiďiš pekné majetnosti,
    Aj w kopanicách s duchom úprimnosti;
W ňútranoch hladaj wjac wicibrenosti,
    W chižkách kopanic tichéj nábožnosti:
Meššťanja w domoch, ššatstwe zakladajú,
    Tito w prostoťe milí žiwot majú.

Už aj wrkoče, parti pri ňeweste,
    Menja we wenček pekní z rozmarínu;
Swekrušša mnohá, ňewesti tam w mesťe,
    S wrkočmi ňechce prijat za rodinu;
Tak hla sa kroje na Mijawe meňja,
    Wrkoče s puolkú prídú do wazeňja.

Až do nedáwna swadbi ňewidané,
    Mijawci sinkom, cérám robjewali;
Hodi, hostini, tídnom zastrájané,
    Komori, wački gazdom prebjerali:
Tak mnohí otec sinka ňeboráka,
    Chírním swadbiskom zmeňil na žebráka.

Aj tu Mijawci wirostli z ďeťinstwa,
    Swadbi zahnali na ďeďini dolu;
Bár sú nám známi aj od pohosťinstwa,
    A radi majú časom dobrú wuolu;
Ti wššak ďeďinské pálčiwé chorobi,
    Swadbi rozumjem, wichádzajú z módi.

Nač to kreššťeňje, oddáwki a swadbi?
    To običajno sú židowské saki;
Na to wižinek, na to idú mlatbi,
    Tam weššáwajú židja swoje háki,
Dnes je sswagerstwo, zajtrá kmotrowaňje,
    A po zajtreku — zaplať! bedowaňje!

Na mjesto hostín werní rodičowja,
Dobrú budúcnosť ubezpečiť znajú,
Už aj Mijawské cérki a sinkowja,
U tej „Wjedenskej matki“ 27) poklad majú:
Daj Bůh nech zroste djetki wám ta kasa,
Ale aj we wás, mrawná Bohokrása.

Mijawa máwá aj pohrabi zlášstné,
Keď sa tam cechi spolu shromažďujú; 28)
Rúcho pohrebné, fakle mnohé krásné,
Pohreb k wečeru milo okrasslujú;
Tak aj Biskupa s faklámi wítali,
Jemuž swatí slub, wežu stawať dali.

Majú ti fakle čosi wznessenébo!
Sú to hrobowéj pol=noci hwjezdičkí,
Tjahne Orion truhlu zemrelého,
Plačú s slepicú kurjatká kosičkí;
A keď Orion prede dnom wiprjahne,
Tu fakle hasnú, a slnječko tjahne.

Tak celé ňebe to wzkrisseňje tussí,
Zázrakí jeho nám sa presússajú;
Ku wichodu sa k wuoli nassich dussí,
Ti horné sweti dalej pomikajú;
A tá zázračná ňebes oswjetenosť,
Je na cinteri odekritá wečnosť!

Kebis na silu weriť nechcel Boha,
Duch twoj z wečnosti ňikam ňewileti,
Pod nami jako nad nami obloha,
Obehnaní sme hwjezdnatimi sweti;
A to hwjezdowé polnočnje swjetenje,
Je nad hwjezdowej lampi ožjareňje.

Tá tmawá pólnoc kolko swetom swjeťi!
    A nám sa máli, čo mi tu wiďime,
Hwezdowá žjara, po nad hrobi leťi,
    A mi sa ďesit w smrťi ňehanbime!
Čo nám dobri Bůh dost už ňeukázal,
    Keď nás do tolkich swetow pouwádzal?

Len swjette hwjezdi pres hrobowé djeri,
    Ach weď ti nasse hrobi prewalené,
Ňechcú prepússčať pres tmu oči wjeri,
    Pawlakú strachu, w smrťi pokalené;
Wi ste hwjezdički nasse okuljare,
    Pres ti sa wiďi Bůh w ohňiwej žjare!

Janko pútniček, w mojem rozmisslaňi,
    Bol samopassni jako na smetlisku
Kohút, a behal sem tam zradowani,
    Lassowal, skákal, jakžto w domowisku;
Naraz sa k stawu Jurenkowmu zchopil,
    Kďe sa maličkí w zátočiňe topil.

Já som premenu času pozorowal,
    A weci, které čas mohútni bori,
Kde bolo ňeni; to som zpozorowal,
    Mnohé tu padli rodi, domi dwori;,
Ale jak silné ti Mijawské hori,
    Koste Mijawa pohromám na wzdori.

Ten lud je tu wčil jako w witrženi,
    Snad sa tam aj dnes bude hrat ďiwadlo,
Janko též beži jako najasseni,
    Čo mu w obecném dome w oči padlo?
Hladom zmoreni zalamujú ruku,
    Stolica hladnim rozdáwala múku.

Stolica naſſa jako dobrá maťi,
Na bjednich luďi w tom hlaďe ſa wzala,
Hladom zmorenich dajúc popiſati,
Každich ſſtrnáſt dni widanú jim ſlala;
Tak maťi tato mnohich retowala,
K ſſťedrému letu žiwich dochowala!

Jankowi ſa tam welmi zalúbili
Dwa hladni bratja, čo almužnu njeſli;
Hriwnu hladowú w penjaz premeňili —
Zwonom polowic — a do fári weſſli:
Otče! rikajúc: wezmi obeť z múki,
To nám oſlaďi trpké hladu muki!

Dokal buďe lud k Bohu nakloňeni,
A rád poſlúchať božje weci ſwaté:
Ňehoworte mi, že je pokazeni,
Mrawnú w ňom ſilu aj budúcnoſť máte;
Náš ubohi lud len tak zoſtal ludom,
Ked ſa poddáwal ſwatim božim ſúdom.

Wſſetko mu odjal oſud rozhňewani,
Krála, krajinu, ſlobodi mu bráwal;
Jako ſirota zoſtal oſſklbani,
A w ďedowizni ſmutni wiſedáwal:
Ďedičja w ſlužbe a oſud bol pánom,
Tak ſa woďilo na ſweťe Slowanom!

Keď ſa poſtawil na pekních rowinách,
Súſed ho tiſkel na ſkalnatú horu;
Keď ſi wiſekal raj w hori wiſſinách,
Zahnal ho hňewni oſud až tam k moru;
A keď ſa ňedal jazernej potwore,
Hodil ho los tam — za ladowé more!

Ale čo wihral tento osud na ňem,
    Už jako Fárus na troch swetoch stojí,
Pod ním sa plazí more jako wazeň,
    W troch sweta čjastkách práwo, wlast si swojí:
Čo Bůh w swej wečnej oslobodil rade,
    To ňeudrží swet w putách a w klade!

Mijawa naša! aj tis dcéra milá,
    Prewelikého slowenského rodu,
Aj w ťebe dlho chradla žitja žila,
    Aj tis pijala len po rúrach wodu;
Keď welké obce w suchoťinách tleli,
    Kde sa mal národ brat žiwí, weselí?

Dlho sa nad ním dlho bliskáwalo,
    Už zámki mračjen po nad horu stáli;
Lež keď sa k déšču ňebe zabjeralo,
    Ďiwí wetrowja rosu rozchwátali;
Keď padla rosa, to bola len ruda,
    Osenje žltlo a žížňela hruda.

Keď sa oblaki spolu stretáwali,
    Na mjesto rosi dali krupobiťje,
Tak sa ti žiwli wečné zprisahali,
    Wihasit, zničit naše žiwobiťje;
Ale bár osud rod náš takto raňil,
    Méno poctiwé Bůh mu w sweťe chráňil!

Už naše obce mladé ožiwajú,
    Po suchu prišjel déšč z ňeba úrodní,
Žili a zrjedla wlahú okrjewajú,
    Wlákna w powetrí zwestujú wek hojní:
Na poli wischlé pňi ohánki ženú,
    Zdaleka widím tú zem zaslíbenú.

Muži Slowenska sa už prebúdzajú
    Ze sna dlhého, a lud spjaci budja,
Jak hospodári s pluhom wichádzajú
    Na ňiwu ducha — ohláske sa ludja!
Pomáhajte jim, berte kňihi, spisi,
    Musí bit lepšje, w tej duchownej rišši!

Prestali časi, kde len kalendáre 29)
    Lud náš kupowal a to pre zábawu;
Len pochwatkowal a kupowal snáre,
    A len wicudki krmil swoju hlawu:
Za to w pozadkoch národow zostáwal,
    Swet s nim zawracal, za nos ho ťaháwal.

Čítajte bratja! ti obecné domi,
    Po naššich obcách, možú bit swetlárňe,
Tím wizwáňajú časi, weku zwoni,
    Zbudte otcowja pokolenje zdárné:
Okolo wás sa lud jak stroja toči,
    Ztŕhajte aj wi belmo ludu z oči.

Ňech sa už obec w swatú cirkew meňi,
    Ňech už aj duchu domi, weže stawá;
Bez kňih wistačiť w swete možno neňi!
    Obec bez spolkow je bez mozgow hlawa:
Školi a kňihi, spisi a nowini,
    Sú w obcách naššich slňečné hodini.

Kde sa má bawiť w Swjatki mládež našša?
    Kňih w rukách ňemá — ššenki, karti hladá,
Z mládeže zdrawej roste hlúpá chasa,
    W mládeži obec, cirkew, mrawno padá;
A tak k čitaňú mládež priwinajte,
    Obci otcowja! na to pamatajte.

Kebi Mijawci znali silu swoju,
    Tu mrawnú, čo sa s celím swetom pári;
Kebi pripinku mali ducha k stroju,
    Kterí starí swet w nowém weku warí;
Jakébi to už boli ducha skoki,
    Jakébi prišli milostiwé roki!

Čo to za paňi kráča kolo weži,
    Pítá sa Janko — draho owinutá?
Zlato na rukách, čele, prsách leží,
    Od suku, píchi, jako preššinutá;
Zdaleka sa zdá jako welkomožná,
    Kdo je? židowka, paňi welebožná!

Obce, ach obce! čo ste zawiňili,
    Keď jako woda w suchu opádáte!
Proti komu ste takto prehrešili,
    Keď jako príwal dolu sa rúcáte?
Hrobowé radi po osadách hustnú,
    Na widom očí, domi, obce pustnú!

Bankrót, to slowo hrozné, ňepoctiwé,
    Kde sa odrjeká člowek člowečenstwa,
U naších otcow ňeznámé, strašliwé,
    Kde duch pozbíwá swojho urozenstwa:
Už aj krestanow jako swrab sa chitá,
    Ludja sú nahí jak w jeseni lipa.

W obecném ludu je už záwrat takí,
    Že len we smrti ňebe swoje hladá;
Suchoťín strašné widíš w obcách znaki,
    Lud len mátoží, kamsi hrňe padá,
Lež w tomto strašném ducha mátožeňí
    Adwent sa blíží ludu ku spaseňí!

Pozri ti naſſa mohútná Mijawa,
Pozri ſi okom na ťiſice twoje;
Tis na záhori, obci naſſich hlawa,
Wileť nad horu, rozpuſť krídla ſwoje;
Jakos bohatá na chotár a hori,
Tak obohacuj w duchu twoje zbori!

Zpew III.

Nowé Zwoni a Poſwjacka.

Ti hornja weža už jak Ráchel ſmútiš,
Už twojich ſinow hudba oňemela!
Nad rodinu ſa opuſtená rmútiš,
Keď ſa od ťeba ſtarej odpúťela:
Tak ſa mi widíš jako uplakaná
Wdowa, na ſtaroſť ſebe zanechaná!

Kde ſa podela lipa Krmanowa,
Která pri ťebe dáwné čaſi ſtála?
Aj tu už wuola bjedná člowekowa,
Na jej ſtarje dni wikoreňit dala;
Chráň také ſtromi! to ſú piramídi
Swaté, w kterich ſa ten ſtari wek widí!

Keď ſom pri weži bol tak zahrúženi,
Na hroboch otcow, tam do minuloſti;
Janko jak ſtáček mladi, opjereni,
Poletowal ſi we ſwej pokrewnoſti;
Tak ſom na chwilku ſe ſinkom ſa lúčil,
A já w památkách jak w kňihách ſa učil.

Na chráme nápis do očí mi padel,
    Ale latinskím pérom napísani,
Po rebríku tam ljezel, bistro hleďel,
    Lež neprečítal, bol už ustarani:
Ňedal mi kúknut w knihu minulosti,
    Kisska kňaz mi dal klúče od tajnosti. 30)

Pri tomto chráme, bol som zatrúchlení,
    Nje pre tú hlúpost, že tam čosi strassí;
Ale že tráwnik múrom otočení,
    Cinter bol a w ňom zhňití braťja nassí:
Že praj Šimonsi, kňaz, po smrti hlawu
    Pod pažú nosil, a strassil Mijawu!

A Bůh wje jaké pohanské hlúposti,
    O chráme tomto swatém rozpráwajú;
Že praj sa swjece w polnočnej ťemnosti,
    Tam na oltári horeť wídáwajú;
Tito prjastkárske ňekresťanské reči,
    Ten nowejssí duch na Mijawe lječi.

Že w hornéṁ chráme swetlo biwá w noci,
    To werím aj ja, bratja Mijawaní;
To swedčí nowí zákon aj proroci,
    Je w nom swetlonos pastír milowaní;
Kisska welebni — ten swetlo rozžihá
    Mijawcom — poďme Braťja ďalej — kiwá!

Čo je wzácnejssje chlapcom jako zwoni,
    Čo jako weža ňewinnej mladosti?
Keď nám pulsowé odrážaju toni,
    Ti, čo nás žerú zubaté starosti;
Ukáž esste ráz ti weža Mijawu,
    Zmizlú chlapčenstwa ukáž mi zábawu!

Každi náš wek má ňebe už na zemi,
  Ňemluwňa bábo, chlapec hrički zdrawi;
Mládež má krásu; muži wibrúseni
  W sile múdrosti, majú ňebe sláwi;
Starec diadem, ludskej dústojnosti,
  Nosi w ssedinách, ďjetkách minulosti!

Je to už dobre wisse dwacat roki,
  Jak som sem chodil zwonit s kamarádi;
Ljetáwal ssuhaj hore dolu skoki,
  Bez strachu, bázňe jako jelen mladi;
A predca sstranki, zchodi, kúti zwoni,
  Tak sa mi zdajú jakbich tu bol w loni!

Už som chcel wolať, zwoňme wrstewňici!
  Rokeš, Caltik, Šulc, Mikulecki Danko,
Jurenka, Borsuk, Kočwara, Gálici,
  Walássek, Janko, Palko, Misso, Samko!
Jaj ale Bože! to je už len sňenje,
  To je chlapčenstwa w mužském srdci zňenje!

Neňi wás Braťja už na Gegelowe,
  Aňi w Škrinárskich milich konopňicách,
A kdo wje w jakém kúťe wihnálowe,
  Aňi pod kopcom a wzáhumeňicách;
Nje pri Smetanoch, kďe sme sa kúpali,
  Pod skalkú ribi, hrúzi chitáwali!

Esste žijeme; lež nje jak chlapcowja,
  Učime sa mi — ale w jinej sskole,
Mi už mislime, prísno, jak mužowja,
  Tlačí nás urad, ďelja wodi, pole:
Nasse ďeťinstwo, jak západ sa brježi,
  Tak sa ti časi menja, tak swet beži!

Aj ta Mijawa je už premeňená,
Len že ona tak, jako mi ňestárňe:
Ta z roka na rok wjac je omlaďená,
Domi napospol nákladné a sswárné;
Rinek jako pán predek wede mestu,
Rebi len dlážel ten plac, rownal cestu!

Tak jako mužski, ženské, staré kroje,
Wsubtilňejssje už rúcho zamjeňajú;
Tak aj w Mijawe domki wetché swoje,
Rúcho do nowssjej formi obljekajú;
Mijawa chce mať pri bohalstwe krásu,
Beží pomálu do kolaje času.

Nad rinkom domi husto rozstawané,
S bruchatími tam radom stodolami,
Wiďiš jak wojsko rinku k stráži dané
Zakríwajúce mestečko krídlami;
A ti stodoli, wisski dolu hladja,
Načúwajúce čo sa w nútri radja.

Nassi záhorci welice chibajú,
Že domki swoje wirážajú z radu;
Jako krtice domi rozríwajú,
Bár dobre znajú oráwat do skladu;
Kriwá poloha je tu na záwaďe,
Že sú mestečka a ďedinki w klaďe.

To, čo ma ťessí jako Mijawana,
A čo w králowskich ňewídáwáš mestách,
Chrámu nassjemu hospoda je daná,
Wsrdci mestečka, nje na križnich cestách;
Chrám aj se sskolú jako manželowja,
W prostred roďini sú jak rodičowja.

Tam hned w súsedstwi židja kostel majú,
    Jak je tim blizko do naššjeho chrámu;
Mi Krista, oni Mojžišša wziwajú,
    Hladáme wšsetci jednu ňebe bránu;
W kostole židow čujem bedowanje,
    Je to za hrozné ono rabowanje.

Hroznú ňeúctu, újmu witrpelo,
    Kresťanstwo našše w tomto rabowáni,
Že swú dústojnosť takto ožeelo,
    A pošškwrňilo swaté Krista rani;
Židowské slzi tu krew pokalili!
    Ňewinnej wjere znowu pohrozili!

Nad hroznim timto omámeňim ludu,
    Jasné sa ňebe celé zamračilo,
Uložilo den a hodinu súdu,
    A ňebeššťanstwo Krista otočilo;
Potom wislowil súd Kristus, súdu Pán,
    Mňe pomsta; pustic slzu do swatich rán!

Bože muoj Bože! hladim zarazeni,
    Kde sú ti domi, statki, čo tu stáli?
Gazdowja možni, hrdi, wichireni,
    Čo domi nad dom rozstawané mali;
Už to odešslo! mnohé silné rodi,
    Opadli, wischli jak z priwalu wodi.

Jedni gazdowja na swé staré časi,
    W mojem chlapčenstwe, žebrat chodjewali;
Ach sú to prisné ludja pre wás hlasi,
    Čo ste chudobu pjekli, warjewali:
Mnohá chalupa od wás zrabowaná,
    Dala almužnu, bola wašša schrana.

Dwa silné rodi sú tu na Mijawe,
Tak jako stromi bujné rozrosťené,
Ti patrjewali w obci k samej hlawe,
Rodom, majetkom peknim rozložené;
Pred tím sa rodi tito ňepoznali,
Wšil si manželstwom ruki k spolku dali.

To dobre braťja! na wás obec hladí,
Na wás aj Cirkew oči swé opjera;
Na wás sa drží swet, w poradách mladí,
Na wás w potrebách swích Cirkew wizjera,
Ten, kdo sa mužno w občanstwe osláwi,
Ten je hodní sin welikej Mijawi!

Mezi mnohími, dosť dobre stojící,
Jeden poctiwí rod je tam pri chráme;
Tam w starej rjece sú nassi Gálici,
Čo majú mlinek w rinku w dobrej raňe;
Aj na ten ribár hodil bol udicu,
Ale si ňedal dedowskú mitňicu.

Jeden smrtelní hrjech Mijawu tlačí,
Že sa občanja sami rabowali;
Ňisst pre ňisst statki brali si jak draci,
Ňech sa len s Páni jaksi pokonali;
Tak dnes rolička, lúčka Nábotowá,
Bola už zajtre slúžka Achabowá.

S plačom na mnohé z weže hladím domi,
Bár sú obmjetkú pekňe lemowané;
Ach wolajú z nich oplački jak hromi,
Na mimojdúcich, ba až k ňebe bráňe!
Oplački tito sú na mjesto wjechi,
Čo odkriwajú utajené hrjechi.

Strassni kuwici tito Beduini,
Na takich domoch w hrúzách bedákajú,
Kde je omasta a mozol cuzini,
Kde od slz wdowskich múri podmokajú;
Z kterich oplački jako dím z komina
Letja s žalobú — až pred Hospodina!

Ó bi ti nowé wasse zwoni hlasno;
Tim krwokriwdám už ráz wizwánali,
Čo z pochwátanich wdowskich samopassno
Statečkow, domi, ňiwi, budowali;
Tam bol začátek, tam už rabowanja,
Tam kommunizmus, subtilni krajanja!

Dobre wi wjeťe čo Luther howori:
Ňeber bližnim twim pod zpuosobom práwa,
Lúki a role, ďedowizeň, dwori;
Mojžiš mezňika pohibat ňedáwá;
Kde je Zachéus, čo bi swetu hlásal,
Bi každí na swém oral, žal a pásal!

Ňeni to wždicki swaté práwo bratja,
Keď mi s wihranú z súdow wiskáwáme,
Ťi, čo súdili nás, sa spolu bratja,
A mi sa kriwdi mečom dorážáme;
Weliké práwo, welká kriwda biwá,
Adwokátske nám porekadlo kiwá!

Lúto mi Bože! odkriť len to luďom,
Čo sa w ďeťinstwe mojem porobilo;
Už je to i tak pred tím hornim súdom,
Kde swetské práwo kriwdi oželilo;
Dá Bůh! wipáchnú tito staré kwasi,
Mladí Mijawci, ztworja lepssje časi!

Tam na trávniku, kadi Krman chodil,
    Čakal som Janka, čo sem a tam behal,
W tom ma obkličil sen, a swetom wodil,
    Jehož tajemstwo wijewiť mi ňedal;
To wšak ňezmlčím, keď mi oči zwjazal,
    Že duchu muojmu krásu krás ukázal.

Widel som zástup na rinku pri chráme
    We wážnej rade pred žebráčnu stáťi,
Už boli stlpi w zem hlboko dané,
    Kde sa základi mali wikopaťi
Budúcej weži — tu trja starci bjeli,
    Jako anjelja z ňeba doleťeli.

To dobre wnuci! tuto slzi tjekli
    Predchudcom wašim, keď chrám poswjacali;
Takto šediwi starcowja wirjekli,
    A stlpi, mjeru ku stawáňi dali:
Kosťi pri hornej weži wihodené,
    Boli za základ dolnej položené.

Ťisice ludstwa a rúk pracowalo —
    Tu rostla weža jako morská panna,
W zápale si to wšetko pomáhalo,
    W okamihnuťi bola murowaná;
Tu starci na lud diwotworno mihli,
    A w tom sa s wežú do oblakou zdwihli.

Na jej končjari tri zástawi wjali,
    Nad baňú dutú ğula pozláťená,
Do ğule bratja kríž si swaťi dali,
    Od ňej Mijawa bola ožjarená;
Z kríža hromozwod dolu w zem sa ťahal,
    Ňebeským hromom, náručje podáwal.

Nad ğulú zlatú bjelí holubkowja,
W milém ljetání útlo ſa lúbali:
To boli iſte horliwí duchowja
Bratow, čo hriwnu na tú wežu dali;
Nad ğulú zlatú ſladko hrkútali,
Jakbi na celú Mijawu kiwali.

Nad nápiſom ſa predlho hádali,
Jakíbi dali tak nádhernej weži,
Náradi ſwoje mnohí predkládali,
Až tu s nápiſom jeden ſſuhaj beží:
K wečnej památce, že ſi poſtawená
W ſlobodi weku — ſtoj tu poſwaťená.

Tak weža ſtála hrdá, prewiſoká,
Chrám s ňú ſpojení jak ženích s ňeweſtú:
Hladjac, jak Panna milá modrooká,
W úſmechu libém k kopaňicjam k meſtu;
Tu ſa prwí raz na ňej zazwoňilo,
Hrmenje zwonow — aj mňa obudilo.

Kebich ňedožil oních čaſow kráſních,
W kterích ſi braťja wežu wiſtawiťe;
Kebich ňepočul zwonow waſſích hláſních,
W kterích ſa ſwetu z weže ohláſiťe;
Už nowej weže budúcú podobu
We ſnách ſom widel Mijawi ozdobu.

No tužbit Janko celí rozihraní —
Priſſjel pod wežu ke mňe ſamotnému,
Jak na ſſtedrí den celí zradowaní,
Makowníček mi dáwá zemdlenému;
Čo on pochodil! domi, kopce, ſkalki,
Ba čo mi on dal! z kopca dwe fialki!

Tam na kopci sme fijalku woňawú
W kwetnú ňedelu djetki zbjerávali,
Tam „Boja dunda“ tú naššu zábawu,
Chlapci, djewčatká njekdi zpjewáwali:
Ba aj Morenu, tú smrti bohinu,
W smrtnú ňedelu prali w zátočinu!

Kde ste wi časi milého chlapčenstwa?
Wi jako zori prede dňom ste zhasli,
Darmo wás hladám w stopách človečenstwa,
Jak o poladni hwjezdi, ste nám zašli;
Mračno žiwota zaťáhlo nám zoru,
Už neňi možná k deťinstwa obzoru.

Wi kopce, sadi, sanica, liskanki,
Koníčki z wrbi, habán, šibenice,
Gálo, werbúnki, róti, kolimbanki,
Wi hri a školi, deťstwa zábawnice!
Wi ste s chlapčenstwom útlim už wimreli,
Jako holički z stromu opršeli!

Kdo že položí také péra ťahi,
Čo bi deťinstwa weki opísali?
Čo bi deťinstwa žiwot rajskí, blahi,
Zoru žiwota krásnú w obraz dali?
Už twoj duch ňemá ani pamať formi,
Čo bi uljala žiwot detstwa wzorní.

Kde je powedzte také panoráma,
Čo bi nám túžbi djetjek ukázalo?
Abi som widel tento swet za rána,
Jako sa mi tu chlapčekowi zdálo;
Jakej sú chuti ti deťinské slasti,
Bez mužskej ťerchi a osudu strasti.

Ďeťinſtwo naſſe w ſſkoli ſa zabralo,
    W ſſkoli oſudu ſweta welikého,
Ten mláďenectwa kroj a zwiki wzalo,
    Tam ſa obljeklo do rúcha mužſkého;
A keď ſa dalo s ſwetom do roďinſtwa,
    Priſſlo ňewolki zpátkom do ďeťinſtwa.

Bár priſſjel Janko ko mňe zradowani,
    Predca ſom zbadal lútoſť w jeho twári:
Že aj w tom dome, kďe bol koliſani,
    Židák už biwá — a pálenſko ſſkwari;
Nawſſťiwil ſwoju dobrú tam roďinku,
    Brata, Bratrancow, Trokanowcow w rinku.

Bol zaleťel až dolu ku odchodu,
    Jurenkowſkého dolnjeho tam mlina,
Pripominal mi tu nowú ňezdobu,
    Že tam búdu mal židák z ſudi wina;
Mijawec biſtri toto peklo nowé,
    Pančawú welmi dobre w ſmjechu zowe.

Stikajú ſa tam dwe ſúſedné obce:
    Mijawa a zas blizka Turá-Lúka,
Že to na raňe — už tam žid mal ſſlopce,
    Tak to búdiſko bola na lud ſluka;
Proťi Pančawe židja cinter majú,
    Cinter a ſſenki kmotrowja biwajú.

Ach, jeli žiwi ten dráťenník hrubi,
    Ten žbán, čo zwoňil prawde na ſkonánje,
Keď ſa zjechalo, a zle iſſli ſúdi,
    Co to robjewal bratſké pokonánje;
Jako inwalid, že je praj w archiwe,
    Kolkej zadwihl ten lúce a ňiwe!

Kdo že to kráčá rinkom hore k weži?
Chlapská, ohromná a wážná postawa,
Celá ulica ku pocte jej beží,
Mladá, čerwená twár a hrdá hlawa;
To je osoba kňaza Čundrlika
S Wietorisom ludu milowňika!

Kisska, Čundrlik, Wietoris, muži
W pohromách wojni ňezmeňeni, stáli:
Weselim čelom pozreli na hrúzi,
Pred nimiž mnohi trjasli sa a báli;
Werni súc ludu, wjere, králi, Bohu,
Smelú stúpali aj w tich búrkách nohu. 31)

Čo to za hrmot a zeme trasenje?
Celá Mijawa už na nohách stoji,
Strelba, muzika, w powetri hučenje,
Mesto na krídlách kamsi letet stroji;
Jakisi posel tam od Wjedna leti,
Wrchi, dolini letja mu w ústreti.

Ludstwa jak wojsko stoji na ulici,
Posel zahrmi: Bratja! tu sú zwoni;
Plápol radosti, jako we wichrici
Hromowej, leti po nad mesta domi;
W okamihnuti, kde Morawa leži,
Žiwá Mijawa zwoni witat beži.

W Ljesski zastala; hrdossirowani
Koňici, w strelbe diwej zdupotajú:
Tu sú ti zwoni! zápal ňewidani,
Salwu wojanskú zwoni prijimajú;
Tam, kde dwa sweti ruki si dáwajú,
Mijawci nowé tri zwoni witajú.

Šediwí starci slzú jich poljali,
  Mužj hrdinstwom k cirkwi zahárajú;
Panenki wence jak mládencom dali,
  Zástawu troju, mužj pripínajú:
S faklami, s hudbú, s tími Wjedenčani,
  Wedú sa hradskú naššj Mijawani.

Ňikdi tá hradská z Lješšča do Mijawi,
  Ňebola ludom tolkím obstúpená;
Ňikdi Surowin ňewidel tej sláwi,
  Ňikdi Polana, hrdá powíššená;
Borini wence w ústret zwonom slali,
  Dolini, wrchi s ludstwom zaplesali.

Keď wešli s pompú w mesto triumfowú —
  Chrám jako otec detmi obstúpení,
Hladí s rodinú na ozdobu nowú,
  Strážnimi swími k pocte pristrojení:
Blahoslawené čo wás widí oko,
  Zplesalo kňazstwo s ludom prewisoko.

W mesťe sa hosťom milím ňewidaním,
  Mjesto pri chráme k odpočinku dalo,
Utlú radosťú — wrúcnim plápoláním,
  Ludstwo miláčkow swojich objímalo;
Až keď tmawá noc plašč na zwoni dala,
  Mijawa oči z nowích zwonow wzala.

Nowí ti hostja sedeli jak ňemí,
  Prídúc tam z Ňemcow k slowenskému zboru,
Dobrím ňeznámím ludom obstúpení,
  Podúčali sa nowému zhoworu:
Námluwú mnohú jako očareni,
  Zwoni a ludja stáli we wazeňí.

Cirkew horliwá tito swé trojčatká,
Jako maťi swé ďjetki objímala,
Strjehla na jich reč, jako ňemluwňátka,
Keď mu pod srdcom jazik otwárala:
Ale w tom cirkwe k zwonom primlúwání,
Dlho mlčeli tito Wjedenčaní.

Na treťí až ďen hosťja milowaní,
Reči sa cirkwe sladkej naučili;
Na ďen slawného swojho poswjacaní,
Tajemstwo srdcí swojich wijawili:
Tu sa prwí ráz na ňe zazwoňilo,
A ďewať ťisíc dušší howorilo!

Nad rečú sinow tichto zaplesala,
Cirkew a kňaži s matkú jich spojili,
Brána k ťisícom sa jim otwárala —
Swaťili kňaži — zbor objímal mili,
Každá duššička s hríwnú doleťela,
A zwoni nowé wrúcno pozdrawela.

Ďewať ťisíc je dušší na Mijawe,
A ďewať ťisíc ti tri zwoni stáli:
W poswaťenja ďen k tej Cirkwe oslawe
Kúti, dolini a wrchi sa hnali:
Wšsecko to widet nowé zwoni chcelo,
Množstwo ťisícow po tich hostoch mrelo.

Tri dňi weliké sweťila Mijawa,
Jak položená na swém mjesťe stojí:
Prwí bol, keď jej Císar Jozef práwa
Darowal, wziwať Boha pri pokoji;
Druhí bol keď si kostel poswaťila,
Treťí keď zwonmi cirkew osláwila.

Pamatni zápal, bol w tom poswjacani,
Ludja sa w swojej wjere obžiwili;
Starci w ssedinách stáli uplakani,
Muži w plápole k cirkwi sa zkrjesili,
Toto pohnutje welikej Mijawi,
Sú prepodiwné duchow ludskich zjawi.

W takichto dobách widajú sa diwi,
Pobožnich dussí, w swatej horliwosti;
Z hrúdnatej zemi leťi duch náš žiwi,
Otrase hrudu leťi k wisokosti:
W takich wijawoch widime skrissenja
Obraz, a ludstwa nad zem powissenja!

Kebich ten zápal w zwonow poswekeňi
Mohel premeňit braťja w balssám wonni;
Kebi bol olej ten plápol wznesseni,
Nassich Mijawcow, keď prissli ti zwoni;
Mazalbich swatej cirkwe nassjej ťelo,
Abi sa znowu na swet narodelo.

Také Slawnosti sú jak pomazanje,
Pre dusse werné w boji oslabené:
Tam prijimajú čerstwé poswjacanje,
Tam sú do boja s swetom posmelené;
Óbi takichto slawnosti diwadlo,
Častjej wericim húfom w oči padlo!

Ewanjelici! takéto dni slawné
Otcowja nassi w smrti wiplakali,
Pred Bohom, bi sme na ti jejich dáwné
Dobi zápalu, k cirkwi pamatali!
Takito zápal je odblesk tej sláwi,
W kterej sa skwejú aj w hroboch jich hlawi!

Choďme we wjere! takéto nadssenje
    Dussi, je čistá wjera, náboženstwo;
Tu je tajemstwa p'né to spojenje,
    W kterém sa s božstwom woďi človečenstwo;
W takémto ohňi, duchow bi som zwaril,
    Cirkwe a wjeri a w jednu mať zpáril!

Často som omdlel, nad tím omdljewáním
    Cirkwi nassích, a biwal porazeni;
Ale som ožil nad tímto jasáním
    Dussi, w tom nowích zwonow uderení:
Esste žijeme, dokál wjera žiwá
    Obžiwa duchow, w swatej cirkwi biwá!

Esste prijde čas, kďe zas wjeri k sebe
    Pritjahňe magnét w rúzno rozstúpené;
W poznání seba, najdú swoje ňebe,
    Dusse ňebudú ducha pozbawené;
Duch wjeri uajďe w duchu národnosti
    Swoju obžiwu, a stlp pobožnosti.

Jaká majetnosť sú takéto zwoni,
    Jako ožilo s nimi mesto wasse!
Perú, sťa búrka hrdá na swé hromi,
    A w tom búrliwém libi tón ohlase!
Kolké bohatstwo prisslo na Mijawu,
    Tu má sslechetni duch wáš pomník, sláwu!

Dajťe w hromadu, čo w chotári máťe,
    Zlejťe na zlato kameň, hlinu, hrudi;
Utworťe modlu w strjebre lebo w zlaťe,
    Duchowja wassí čo z toho mať budú?
Pobožné dusse modli tej sa laknú,
    Len draci pred ňu a lakomci klaknú!

Jak preňikawé je to wernej dušši,
Keď zwon uďerí! swaté okamženje!
Leťí jej odkaz z horních swetow w ušši,
Jako anjelské njekdi pozdrawenje:
Postojte sweti! mlčte búrki hromi,
Predmluwu drží Bůh k dušši skrz zwoni!

Tak hla sa ruda w zwonoch w ducha meňí,
Majú aj zwoni prorocké ohlasi;
Ani hmota, kow, bez žiwota neňí
W každej sa hruďe tworstwa otec hlási,
Len že tú tajnosť rozum ňeodkrije,
Čo sa bez wjeri w zem jak wichor bije.

Rozum bez wjeri je jak člowek zpití,
Múdri sa múdri, bárs mátoží, tlápe,
Chlapí sa chlapí, bárs padá jak zbití,
Peknim sa wiďí — a je po pás w blaťe;
Mnohí už rozum doťal dlabal, múťil,
Dokal bez wjeri krki ňewikrúťil!

Braťja Mijawci! tito wašše zwoni,
Čerstwí puls dali welikému ťelu:
Ten duznot jejich a w ňom libé tóni,
Lejú sa jak krw pres tú riššu celú;
Každé zwonowé hlasné uďerenje,
Milé wám biwá w domoch pozdrawenje.

Jakí že nápis zwonom položite,
Jakú literu na památku weku?
Jakú prihodú zwoni owenčite,
W prehroznem prihod ňewidaních wzťekú?
Najkrajšší nápis, prst napišše boží,
Stoletja časi a znaki wiloží!

Drahota weku ohňiwá lud muči,
Kobilki dolnje Uhri napádajú;
Čo ňerozlúčil hlad, horúčka lúči,
A hrobi swoje tlami otwárajú;
A tak aj leto úrodi nesúce
Kmúti národi strachom padajúce.

Drewená múka, chmel, tráwa, pikini,
Popol s otrubú, kúchi, pir, ohňice,
Wolowé ucho, listje z bukowini,
Korjenki, žabi, žiwili ťisice;
Žihlawu jedli bjedné detulence,
Šklbajúc tráwu, jak hladné húsence!

Kde ste wi djetki w hlade popredané!
Wezmite péro moje, w swoje ruki;
Wám to za prawdu čistú bude dané,
Wi opíssete člowečenstwa muki,
Keď wás po swete ku predaju wjedli
Otcowja Matki — ba w hlade aj jedli!

A keď sa hladom ludja takto trjasli,
Ňeznajúc radi w bjedách rozžjaleni;
Užerňici sa jako wlci pásli,
A žrali maso ludské rozkaťeni;
Ked člowека hlad tak wisussil, zkaťel,
Kúbal užerník w kosti mu jak ďateľ.

Na krásnu hladel člowek zúboženi
Jarinu, kterú matka zem mu dala,
W máji zostal swet jako obareni,
Hňewná obloha rosi nám ňedala;
Až tu zem sama ňebe zaprosila
Za hrjessné deti, Boha udobrila.

Hojné úrodi po nad zemú wlajú,
    Ťeſſja poceſtních hladom padajúcich,
Na matki s detmi útrpno wolajú:
    Kroťte hlad klaſom — djetjek zúfajúcich;
Dúfajťe matki, ďjetki, muži, ženi;
    Klas wolal na lud w poli nachileni.

Hlad na koriſťi uſtal — leto priſſlo,
    Sadi a polá kleſli pod úrodú,
Ludſtwo jak žižal wihladené wiſſlo,
    Ňeſúc do práce s hladom ſmrťi mdlobu;
Tak zbeduwaních tam horúčki ſečú —
    Mračná kobiljek w oblakoch ſa wlečú!

Mohútné obce w ſſpitále ſa menja,
    Jako po bitwe ludja w ceſtách ležja;
Keď tak wúkol ſwet leťí do wazenja,
    Hrúzi s cholerú z Ruſka na nás bežja!
Pomni na toto, ti ſſťaſtné potomſtwo,
    Jakí to ortel njeſlo človečenſtwo!

Tam na cinteri blízko pomezníkow,
    Hrobi ſom wiďel ſſtiri prewalené,
Boli to hrobi ludſtwa úžerníkow,
    Kljatbú a ſlzú wdowſkú zatečené;
Len jednu hrudu abi zhrobow ſňali,
    Na ukriwdeních — z pod zeme wolali.

Janko ſtrnutí, orodowňík malí,
    Zepal tu ruki k ſſtirom ňebe ſtranám;
Húſi duſſičjek na zem pozljetali,
    Berúc ſa rowno k prepadnutím jamám:
Duſſe miloſtné kríž na hrobi dali,
    Zdwihli ſa k ňebu — hrobi ſa zrownali.

Keď ſi ti duſſe ňebe otworili,
    Zazrelo oko kráſné piramidi,
To tím ochrancom duchi poſtawili,
    Čo w hlaďe ludſtwa krotjewali bídi;
Prekráſná ſocha, k pocťe náſſho krála
    Na rinku ňebe Ferdinanda ſtála. 32)

Almužná ſwatá w hlaďe ludu daná
    Kráſnú zmeňila ſa tam na pozlátku;
Od ňej ſa žjarí trón a ňebe brána,
    Ochrancom ludſtwa, wečnú na památku;
W tejto ſa bráňe páňi prechádzali,
    Čo ſwé poddanſtwo, w hlaďe retowali.

Mi w tich oſudoch čo nás tak raňili,
    Utjekli ſme ſa do jednoho hradu;
Tam nás pred hladom a ſmrťú chráňili,
    Prijali mile a dali nám radu:
Wjera w Boha bol ten hrad otworení,
    Kďe ſi oddichá člowek zúbožení.

Z tohoto hradu pres weku pohromi,
    Wnukom otcowja ſladko ſa ozwali;
Za ſwedkow budú ti tri kráſné zwoni,
    Které drahoti, hladu, ruki ljali:
Otcowja Bohu za treſt obeť dali,
    A ſwé potomſtwo w kríži prežehnali.

Wſſecki ti terchi ohňiwej drahoti,
    Tim zwonom waſſím dodáwajú hlaſu;
Jako almužná daná od žebroti,
    Dala tim zwonom pozlátku a kráſu;
Ale jeden diw — zwonow poſweťenje,
    Nám pripomína — národa wzkriſſenje!

Krista na kríži, tam na zwonoch máłe,
A w kríži kleje klíček wikúpenja,
Znamenje kríža je Slowanom swaté,
Pod krížom switá úswit osláwenja.
Tak na památku nášsho preporodu —
Žehnám wás w krásnich wekow pri úwodu.

Cirkew o zwoni sa wždi staráwala,
A jako matka sinom meno dáwá;
Ba od jakžiwa aj krst jim dáwala,
A k božím poctám wrúcno požehnáwá;
Tak jako Cirkew w poswjacanja dobu
Krstím ti zwoni tú, z Mijawki wodú.

Slowanom má bit najwatšší mohútni,
Čo jako národ náš Slowenski hučí,
On je i na hlas i na centi zrutni,
A preňikawím tónom ludí učí;
K pocte Cisára nech sa na ňom zwoní
W den narozenja, letja k Wjedňi tóni.

Tatrín wolajte ten, čo k nábožnosťi,
Wrúcno do chrámu wede zrána ludí;
Ten bude swedkom žiwej národnosťi,
Kterú oboje w Tatrách kňazstwo budí;
Ti zwuki jeho milé ténorowé,
Sú jak po Tatrách zpewi Slowákowé.

Mijawan bude ten najmenšší hlasni,
Ňech w harmonii s brati swími bije;
On jako dišškant dotál má hlas krásni,
Dokál se swími majstri sworno žije;
A tak Mijawan, Tatrín, se Slowanom,
Budú ku sláwe našším Mijawanom.

Už bola pjeseň swatá wizpjewaná,
    Už bolo kňazstwo 33) zwoni poswatilo,
Keď som pribehel za neděle rána,
    Abi tu slawnost oko mé spatrilo,
Janko ma prosil, abich na památku,
    Zwonom winsscwal službi na začátku.

Zwuční zwonowja! prwé uderenje
    Wasse w Mijawe welkej, rozloženej,
Bolo úprimné, sladké pozdrawenje,
    Cirkwe nábožnej s wámi poťessenej;
Bár wás ňemecké ruki utworili,
    Wi ste w slowenskej reči howorili.

Já som stál hlasom wassím zarazení,
    A wiposlúchal wassu harmoniu;
Duch moj bol tónom žiwím osláwení,
    Žiwím prorockím hlasom oni bijú;
Keď ti welebné prwé hlasi dali,
    Tito sa z srdcí jejich reči ljali.

Z Wjedňi sme prissli kde král wáš panuje,
    Jeho sa berle aj Mijawa klaňá;
Ten strážní Otec aj wás ochraňuje,
    Aj wám je k trónu jeho cesta daná:
On bleskom swojej otcowskej milosti,
    Swjeti k pochodu do chrámu wolnosti.

Donjesli sme wám z Wjedna klúče zlaté,
    Ewanjelických práw od otca wlasti;
Kterimi Sion cirkwe otwáráte,
    A požíwáte náboženstwa slasti;
Zassli už časi ťažké Krmanowé,
    Objali ruki wás Ferdinandowé.

Mi ſme uljati z zeme, z prachu, z rudi,
Ňerowni na hlas, wáhu, cenu, zwuki,
To obraz, wſſetkich wjer cirkwi a ludi,
Jichž formowali božje mocné ruki;
Keď naſſe reči w ſworném prúde tečú,
Wjeri! howorťe útlú láſki rečú!

Len tá rozdilná welkosť, wáha, tóni,
Tu prerozkoſſnú harmoniu rodi;
Aj tá ňerownosť, kterú majú zwoni,
Srdco a ducha ke ſwornoſti wodi;
Duch s ſrdcom nejſú zjednej materie,
A predca w oboch duch jednoti — žije.

Prijmiťe ludja aj nás do rodini,
Ráno, w polodňe, wečer i w ťemnoſti,
Pozdrawja naſſe dceri, wás hodini —
A doneſú wám zpráwi o wečnoſti;
Smutné, weſelé naſſe u wás zňenje
Nech je za ſwedka že žiwot je ſňenje!

Rozumjeme wám premilí zwonowja!
Plni ſte ducha, plni moci kráſi;
Witáme wďačno wás z Wjedna poſlowja,
Mijawú hibu ti prorocké hlaſi;
Ale we waſſjem duchu wác je moci,
Jako čo ljeta w uſſi, padá w oči!

Ňerozumja wás dúbrawi a hori,
Wrſſki dúbrawi a ſkali sú ňemé,
Počúwajú wás ti ňewidné zbori
Duchow, a ſrdci w riſſi utajené:
Tam ſa ti waſſe hlaſi ohlaſujú,
W zwoňeni waſſjem w ňebe poletujú.

Duſſe ſi dali nowé uljat zwoni,
    Tá ſkritá cirkew w hlbokich wiſſinách;
Ti leťja nad ſwet, nad hori a domi,
    Keď ſignum leťí ſrdca po dolinách;
Nad zemú hrmot zwonow waſſich zuňí,
    A w twojej duſſi jejich hrajú ſtruni.

Duch na polodňe, ráno, wečer klaká,
    Anjelſké witá ſwoje pozdrawenje,
Boha w modlitbe priſtrojeni čaká,
    A tu dáwá zwon duſſi poſwecenje;
Preto ſa ťeſſja duſſe na ſwitanje,
    A hrnú k Bohu ſweta na mrkanje.

Zwoňí ſa pokoj, a komu ſa zwoňí?
    Duſſe ho naſſe jak Boha čakajú,
Swet ſa na noclah s hrmotom ſwím kloňí,
    Tu duſſe naſſe milé hodi majú;
Keď uſpja ťelo, to djeťa kriklawé,
    Letja ſi se ſnom do ňeba k zábawe.

Ti ňewerící! kterí na ſwitánje,
    Čuješ howoriť hlas zwonowi jaſní;
Ďen iďe — neſťe duſſe pocti rannje,
    Či ti ňeweriš, že je to ten kráſní
Hlas boží, kterí predſkakuje zori,
    Čo otwárajú ſwetom ňebe dwori?

Ten ňewidní ſwet má též ſwaté chrámi,
    Tam je ten Sion duſſi pokrewnoſťi;
Tam ſú oltáre — obeťe — a ſtáni,
    Tam horí oheň ſwatej nábožnoſťi;
A tento oheň duchow, člowečenſtwa,
    Widáwá plameň wjeri, nábóženſtwa.

Cirkew! ti žjara swetow ňewídaních,
    Ti plnost Boha, w ludstwa osobnosti,
Obloha duchow swetom rozeslaních,
    Ti wečnost swatá w hrissnej pozemskosti;
Nebis sa nassích dussí odeznala,
    Wečnost bi samé len sirotki mala.

Cirkew bez wjeri je bez prsí matka,
    Deťi hladowé ústa otwárajú,
Ale bez mljeka hinú ňebožjatka;
    Tak hla aj časom na ňu zabíwajú!
To je najlepssja wjera, náboženstwo,
    Která w člowekú krjesí člowečenstwo.

Darmo ostrowi more preťínajú,
    More sa preto úprimno objímá;
Darmo aj cirkwe duchi rozpájajú,
    Pri tom kálaní sú oni swojina;
To, čo Bůh spojil, luďja ňerozlúčja,
    Časom sa spolu aj po wenku zlúčja.

Zwoni, ó zwoní! wi dussí družbowja,
    Po celém welkém sweťe rozeslaní:
Buďte aj tuto werní nám sluhowja,
    Wolajťe wjeri do jednoti bráni;
Jednoho Boha weliki swet wzíwá,
    Prečo w ňom jedna wjera ňeprebíwá?

Zrekňite sa wi zwučním hlasom zwoni,
    Jednoti pjeseň sladkú zaspjewajťe;
Wssetkím národom jak ňebeské hromi,
    Signum ku wjere jednej, prawej dajťe:
Z jednej sme krwe, jednu cirkew majme —
    Sweto-kresťanské „Kredo" zazpjewajme.

Keď také signum swetu ohlásite,
A preňiknete srdco človečenstwa;
Potom poludňe prawé zazwoňite,
Wjeram na zmernú s duchom náboženstwa;
Dokál to buďe pulsi wizwánajťe,
Čo som powedal powedané majťe.

Ten prwi wáš puls zaneste k Pánowi,
Čo wás ze zemskej uljat kázal rudi;
Zaneste poctu ke Stworiťelowi,
Kteri z mrtwoti ducha twori, budí;
Čo sa bojíte! či wás Bůh ňezbudí —
W hrobe? keď človek ducha uljal z rudi?

Druhí puls dajťe jasnému králowi,
Že sa mu dewať ťisíc dussí kloní;
Wernému krajin swojich ochrancowi,
Jemu Mijawa pocti slzu roní;
Ňech nosí dlho na hlawe korunu,
Tu, čo dal mu Pán z najwiššjeho trúnu.

Treťi puls dajťe wernim bojowňikom,
Čo Cirkew nassu w sněmoch podpjerali;
Tim wlasti mužom, prawdi milowňikom,
Čo prosbi za nás k trónu zasjelali;
W tich sa Krajina milá nassa zjari
Ti ňesú wlasti obeť na oltári.

Tak weseli puls jak o welkej noci,
Keď celé plesá kresťanstwo zkrjesené;
W ten deň, keď hrozbám hroznej božjej moci
Pokorilo sa peklo rozohňené:
Každej pod slnkom dajťe národnosti
Ňech žiju jako sestri w pokrewnosti.

Potom zazwonke domu obecnému,
    Ukážte boki, waſſe otworené;
Zazwonke práwu čaſto krúkenému
    Které ſiroti tlači zúbožené;
Ňech otworeným ſrdcom bratow rídja
    Len w úprimnoſti na dno prawdi widja.

Tím, čo ſa s wami čaſto ſtretáwajú
    Strážnim pri Cirkwi mužom pracujúcim;
Čo hlaſom waſſim, k ſebe zwoláwajú,
    Lud pod oſudom zeme bedujúcim;
Ti wám hoſpodu naſſli na Mijawe
    Zwonke nech žiju rodu, Cirkwi k ſláwe!

Mi wám za pulſe waſſe též puls dáme,
    Aj w nás ó zwoni! ſrdco na hlas bije;
Puls je to, kterím bráni otwáráme
    Ti, kde Stworikel duchow, ſrdcí žije;
Tento Welikel ňech Wás tu ochráni
    S celú Mijawú wzdáli zkázi rani.

Keď pridem i ja na tú križnú ceſtu,
    Kerá dwa ſweti už na poli dělí,
Ked ſa poberem k hwezdowému meſtu,
    Kam ſme aj za wás proſbu wiſtrojeli;
Snad práwe w tedi aj wi Signum dáte,
    A tak prez chotár aj mňa prežehnáte!

Tak Matko milá! prijmi tito wdaki,
    Které ti menom ſinow, ſin twoj neſe;
Opreli ſme aj mi úprimné zraki
    Na ťeba pri tom hrdích zwonow pleſe;
Prijmi mali dar; prijmi poctu tužbi,
    Sú to ſinowſké matce dané ſlužbi.

Bolibi sme sa esste zhowárali,
S tebú Mijawa, ti predrahá mati;
Ale na eeste ludja nás stretali,
A jedna s druhú prekážkú sa hati:
Čo sme si rekli, to je wlastné nasse,
Snád sa zejdeme w lepssich časow čase.

Lebo to zwonow ohromné zwoňenje,
Často mé péro w behu zastawuje;
Zchwatuje tajné w duchu sa tussenje
Toči sa se mnú swet a prehibuje;
Tak sa aj duch moj k odpočinku kloňi,
W hlawe mi záwrat jak zwon w ssturme zwoňí.

Lud si wúkol mňa se strachom rozpráwa,
Že praj sa wojna na ňebi začíná,
Až potom že boj na zemi nastáwá,
A celá zeme dwihá sa rodina;
Prediwné toto ludu porekadlo,
Maluje hrozné wůkol mňa diwadlo.

Po ňebi smutném strježawi sa tjahnú,
Obledá ňebe siné blankitowé,
W dussnej oblohe — oblaki sa ljahnú,
Widíme kolo slnka mesjacowé;
Jakbi radcowja wůkol trůnu stáli,
Radu nad žiwli ňebeskími mali.

Nad hlawú wisja hromorodné mračná,
A zdá sa jakbi potajmo huhlali;
Jakbi sa doba blížila zázračná,
Jakobi matki k porodu stonali:
Premáwajú sa jak wojsko na stráži,
Čo ňewje samo kedi a kam wrazi.

Muži učeni ostro sa hádajú,
    O lej slowenskej pod Tatrú bitnosti;
Ľudja po kopách spolu sa widajú,
    Jakbi nakúkli weku do tajnosti!
Jako egiptskí židja opásani,
    Swet je na nohách kamsi nachistaní.

Ňikdi sme také ňebe plamenité,
    Ňikdi padánje swetel ňewidali:
Materie sa z ňeba hromowité,
    Jako z Wezúwa láwa wikidali;
Hwezdi s ocasom a zemetrasenje
    Ťjahnú náramné sweta prekoťenje.

Ľud sa prawoťi o peňize, statki,
    Predáwá ďjetki umorené hladom;
To hnusí žiwot — wede ducha w zmatki,
    A lútim robí už človeka hadom;
Šturmom hromowim — wolá bjede — bjeda:
    Tu sú ti božje súdi — swetu beda!

Tak sa ňebeské, tajno tu ssusskaju
    Žiwli, s zemskími k wiwráťeni weku;
Drahotú, hladom, morom dorážajú,
    Na ducha sweta k zpiknuti a wzťeku;
Jakbi sa wojna w ňebi začínala,
    Abi sa w zemi s mečom dokonala.

Medzi ňebeskím a tím zemským swetom,
    Je ňewiďené pretuhé spojenje;
Jedním kráčajú tito žiwli letom,
    Wečná pokrewnosť je wnich a wlásenje;
Len že tam, kde sa zem a ňebe stiká,
    Duch náš ňestačí, rozum sa zajiká.

Keď hroznich žiwlow ňebe, zeme hňewi,
    Na celi už ſwet pohromi rúcajú ;
Tak já ňewolni báſňik ňechám zpewi,
    Žili mi ſchradli, wtipi wiſichajú ;
Tak o Mijawe — zpew moj dokonáwám,
    Otcowi ľudſtwa národ muoj ňecháwám.

Zpew IV.

Nowi Wek.

Keď ſom dokonal zpew muoj o Mijawe
    Chcel ſom ukázať ſwetu čo je ona,
Bol ſom na ceſte, a tu w ſwojej ſláwe,
    Otwori ſa mi ňebeſká opona;
Zchitja ma koňe, na ohňiwém wozi
    Jak Eliáſſa, — tu ſwet nowi, boži!

S Bohom rode muoj! s Bohom zeme braťja!
    Woláme s Jankom w hroznem witržeňi,
Sweti pozemſké pred nami ſa tratja,
    A nowi ſwet je očom otworeni;
W okamihnuti tam ſme ſa wideli,
    Kde ſa ſloboda s ňeſlobodú deli.

Bol to welki ſwet; ľudja w ňom a twori,
    Boli krajini, králowſtwá a meſtá,
Boli dedinki, domi, pole, hori,
    Bola tam hradſká z wſſetkich ſwetow ceſta;
Slnéčko, hwjezdi aj tam wichádzali,
    Zori jak u nás ráno donáſſali.

Ach jaki ſom bol s Jankom zadiweni,
    Wida tam ludi w takém jak mi kroji,
Po ſlowenſki tam boli oblečeni,
    Jako krajanja tam na zemi moji;
Háje, dolinki, kopaňice, dwori,
    Wizjerali tak, jako na záhori.

Na nás prichodzich pilni pozor dali,
    A muſeli ſme wzjat aj oblek nowi,
W diwej ſa reči o nás zhowárali,
    Merali hlawu, oči, ruki, nohi;
Boli ubohi ſme jak we wazeni
    Špehúni, we dňe w noci otočeni.

Jedna krajinka bola oddelená,
    W tom welkém ſweťe, jako ſrdco w ťele,
Mnohim národom dáwnim oſadená,
    Majúc rowini, kraje preweſelé;
Krajina táto wlaſt ſa menowala,
    A čo pod ňebom wſſetkim oplíwala.

Čeladni otec wſſetki ti rodini,
    Jednak milowal w otcowſkej wrúcnoſti,
Preblahé boli zeme tej končini,
    Plné bohatſtwa, kráſi, weſeloſti;
Proti rúzňicám wiſtawili wjechu,
    Zákon a práwo, mali jako ſtrechu.

Práwe ſa jaro pekné otwáralo,
    Stáwali z mrtwich wſſetki božje ſweti,
Slňéčko na ſwet celi zakíwalo,
    Bi ſa obljekel, ſſjel tworci w úſtreti:
Jarnje to ráno — bolo jak wzkriſſenje,
    Tworſtwo zpjewalo: tu je oſláwenje.

Swjatek Trojice w zemi ňewidani,
    Swetili práwe národowja wlaſti,
Leteli k ňemu ňepáni jak páni,
    A brali účaſt na ſpoločnej ſlaſti;
Záſtawi w ſwjatek národné tam wjali,
    Národi ſwoje werime zpjewali.

Trojica táto w chráme malowaná,
    Nádherném bola w zlate na oltári,
Bratſtwo, Sloboda, Rownoſt menowaná,
    Čo bolo widno aj z jej božſkej twári;
Záſtupi ſwaté pred ňu popadali,
    Tak nám pomáhaj Bůh! ſa prežehnali.

Ňikdi mé oko toho ňewidelo,
    W jakém objímal ſeba lud pleſáni,
Jako to wſſecko láſkú zahorelo,
    K Bohu a k ſebe w čiſtém objímáni;
Tam ſom už widel, človečenſtwo prawé,
    Stworené k bratſtwu, ſlobode a ſláwe.

Rozličné wjeri, ruki ſi tu dali,
    Pijúc z ſtudnice jednej čiſté wodi,
Národi w rúchu rownoſti ſi ſtáli,
    A zdrawkali ſi čiſſe ze ſlobodi;
Pán wolal ſluhu k bratſkému ſmíreni,
    Nad človečenſtwo w ludſtwu ſláwi ňeni.

Toto bol ſwjatek — ſlawni národnoſti,
    Za mnoho ſto ljet na zmerenú dani,
Z trónu až dolu ludſtwa do nížkoſti,
    Od duchow božích dobrích wižjadani;
Kde je ten poſel, čo bi na zem zletel,
    A powedal tam, jak ſa ten den ſwetel!

Lúto nám bolo w tomto s Jankom raji,
Že naſſí milí na zemi zoſtali,
Ožeľeli nás tam w tom bjedi kraji,
Ti duſſe milé — w takej od nás wzdáli;
Ach kiž jich duſſe, po ſmrti ſem zajdú,
Kiž nás we wlaſti tejto blahej najdú!

Po zatworeném ſlawnoſti tej raji,
Záſtup pleſawi, po wlaſti ſa traťil,
Jako žjaček náš ſſkolſkí keď ſi w máji,
Útlú zábawu pod zelením ſwaťil;
A pri konci ſwej májowej ſlawnoſti,
Otraſá práſſek ſſkolſkí w ňezbednoſti.

Chrám po ſlawnoſti zoſtal otworeni,
Ale ten oltár kde Trojica ſtála,
Biwal riťirſtwom w zbroji otočeni,
A na Trojicu opona ſa dala;
Ľud ale wždicki po ſwatiňe mihal,
A Trojicu tú jako modlu wzíwal.

Po tomto ſwjatku hrozné pálčiwoſti,
Jako z ohňiwej pece na ľud bili,
Mračná búrliwé, njeſli horúčoſti,
Otwárajúce ſwé ohňiwé žili;
Bleſki z oblohi jak hadi ſa tjáhli,
Wetri jak Sámum, w powetrí ſa ljahli.

Wſſecki ſa žiwli, zem a ňebe ſpolu,
W ohňiwém prúde a toku warili,
Hltajúc oheň, wodu, ſirku, ſmolu,
Abi ſſuminu zbitkow wihodili;
Ale wariwo hrozné keď rozwrelo,
Jak láwa z Etni kraje zaplawelo.

Mne tu Plinius prišjel do pamati,
  Prúdom Wezúwa bjedno usmrťeni,
Mi s Jankom stáli jako ustrnuti,
  Abi nás wicher ňewzal rozbúreni;
J tak sme boli mezi ohnom, wodú,
  A len čakali tú poslednú dobu.

Lebo ten oheň ludstwo rozplameňil,
  A naljal ohňa na puls ťichotoki,
A celi žiwot národow sa zmeňil,
  A člowek zostal hrozni, prediwoki;
A w tomto hroznêm žiwlow pomješáni,
  Ludja, národi, zašli w nowé strani.

Najsmutňejší den po tom krásném swjatku,
  Nastal národom w rozbúrenej wlasti,
Keď si začali tú preostrú hádku,
  Kdo má požiwat tej Trojice slasti;
Šturmom prehroznim bili na swaťinu,
  Bojujúc každi swoju za rodinu.

Čo sa hibalo stálo ozbrojené,
  W mestách sa meče a kosi brúseli,
Oráč ňechal pluh — pole zúhorené,
  Remesník wihnu, leťic w tábor smeli;
Ženi a panni rúcho za meč dali,
  W rúchu hrdinow do boja si stali.

Mestá, dedini welké rozložené,
  Jako wojáci na hotowe stáli,
Stráže po cestách husto pastawené,
  Na mjesto reči ludja si mihali,
Na mjesto zástáw šibenice k mestu
  Dané, pútnikom udáwali cestu.

Bár aj tam boli wistawené chrámi,
Boha po dobrém nikdo ňezpominal,
Božje w kasárni zmeňili sa stáni,
Lud s swojim kňazstwom k boku meč pripínal;
Jako keď člowek w horúčkách mátoži,
Zostal bez seba, celí ten swet boží.

Nádherné, mnohé, stáli aj tam sskoli,
Ale jak wdowi djetek pozbawené,
Junáctwo zasslo, do táboru w poli,
Majúc kopie, meče naostrené;
Ach ba aj žjaček, malí rozihraní,
Spjewal: „do boja muoj koňičku wraní.“

Kdo ten swet zmámil? mislím zahrúžení,
Ludja, národi, kdo wás w boje rúťi?
Wčera Trojice swjatek welebení,
A dnes sa celí swet, jak zpití, krúťí;
Sú to ti božje zaslúžené tresti,
Které wás ze zlích wedú w lepssje cesti!

Hrozním útokom na chrám uderelí,
W jehož swaťiňe tá Trojica stála,
Pomstú ukrutnú na tích zahorelí,
Jimž sa ochrana tejto modlí dala;
Kdo tak zňeucťil welebnosť Trojice,
Že k nej wistawil, z drewa ssibenice?!

Tu letí mužstwo: jako orkán diwí,
Ostrím reziwom ssibenice zťali,
Sloboda je strom úrodní a žiwí,
Ňech trhá z ňeho každí, powedali;
A w okamžení tito poprawnice,
Skidli sa dolu chrámu u Trojice.

Hrozná w národoch skritá bije sila,
 W srdci národa wre puls národnosti,
Je to junáctwo, tá srdečná žila,
 Která má prameň w swatej nadšenosti;
Wojni národnje, to sú už len prúdi,
 Keď sa w národoch žiwot hibe, budi.

W národe žiwém wložil wšemohúcnosť,
 Ten ňewideni, wšadebitni, žiwi,
Jeho osobe dal žitja mohútnosť,
 Abi na mjesto jeho tworil diwi;
A dokjal meze ňeprekroči swoje,
 Ljek a tinktúri sú w národoch boje.

Je w národoch aj swatosť bohoprísná,
 Swatosť je pečať národow bitnosti,
Kterej pošskwrniť ňesmje hanba hrišná,
 Lebo tu trati obraz ňewinnosti;
Swatosť národa jednú leti drahú,
 Keď stratil swatosť — stratil žiwot, sláwu!

Wečnosť w národe do oči nám bije,
 On je jako máj wždicki na obnowe,
On wždi umjerá, a wzdi zase žije,
 Jak w mlječnej cesťe, hwjezdi na oblohe;
A keď žitja knot národa dohori,
 Z pazderja knota swet sa nowi twori.

Z čloweka ludi, a z ludi rodini,
 Z rodin sformowal Bůh obce, národi,
Wečnosť národa sú jeho dejini,
 W nichž ňekonečnosť spi jako zárodi;
A dejini sú dojki člowečenstwa,
 Dáwajúce mu mljeko náboženstwa.

Čo ſa bojíťe žiwí národowja
Smrťi? už ſťe tu, tak už ňezhineťe,
We wás ſa tworja ňewidní duchowja,
Aj wi ſťe zázrak, už wi ňewimreťe;
Len ſa warujťe žiťja práchniwoſti,
W práchniňe žije iſkra ňebitnoſti.

Národowja ſú boží ſlužebníci,
A chiſtajú ſa ke dni wikúpenja,
Noſja to pekné meno ſlobodníci,
Znajúci púwod ſwojho poſwecenja;
Weliké, ſwaté práwa ſwoje znajú,
Oſlawu božu za určenje majú.

Mezi ſebú ſú jako ſpoločníci,
Práw a zákonow wečného tajemſtwa,
W ďejinách ſweta, ſú jako rolníci,
Ňeſúci k ſejbe zrno čloweč uſtwa;
Ňepriſtawuj ích, ňech pracujú ſpolu,
Keď obrábajú wečních duchow rolu!

Wečnú — národi kráſno wiſkl penú
Hradſkú, jak hwjezdi majú na proſtore,
Spoločním ſwetlom, pút ſwú ožjarenú,
Objehajú též zemſkém na obore;
A keď národi ſwú ceſtu zakrúžja,
Do wečnoſti ſa jak hwjezdi zahrúžja.

Bár aj na zemi úzké malé ſídlo,
A rúcho které Bůh wám noſit kázal,
Kráſních ſťe duchow jak ňebe hwjezd bidlo,
Které prſt boží k wečnoſťi priwjazal;
Žiťe národi w ſwornej ſuſedſkoſti,
Chowanci boží, jednej pokrewnoſti.

W takémto sladkém ducha witrženi,
Janko strnuti, pri boku mi stojí,
Národ s národem w krutém rozzúreni,
Škrti sa jako lew a tigris w boji;
Na chrám Trojice zástupi sa hrnú,
Až trámi jeho pod útokom trnú.

A na to hrozné národow diwadlo,
Z celého sweta ludja sa zbjehali,
Tak jak kobiljek wojska w tábor sadlo,
Ňesúc na seba meče, kije, skali;
Witnané bolo z ludstwa človečenstwo,
A swet bez Boha robil poručenstwo.

Trjasla sa zem a materník w ňej pohnul,
Mesta w dím, ludja w hrobi sa rúcali,
Ňebeskí oblúk w praskote sa ohnul,
Krwe potoki z zeme wiwjerali;
Ohnom strelbowím roztrhli sa skali,
Národi prúdom do seba sa dali.

Bit lebo ňebit; boli w bitwách hlasi,
W nichž sa národi rúzné katowali,
W táboroch diwich — z ludskej krwe kwasi,
Jak z Etni láwa po zemi sa ljali;
Jako rodička krwú otočená,
Bola wlast bratskú krwú zkrwawená.

A w tomto boji žiwlow rozlobenich,
Ňečul si meno človeka a brata,
W žilách národow pomstú rozohňenich,
Zhorela w uhel láska, nádej swatá;
Já som zdesení čakal na den Páňe,
A hladel w slzách tam k pozemskej bráňe.

Na tito kwasi zwer sa pozbjehala,
Stonáním zeme hrozne poďesená,
Abi teplú krew ludskú wichlastala,
Lež ukrutnostú ludskú prewissená:
Leťi w besnote do swej w horach djeri,
Bojíc sa luďi wjac jak ďiwej zweri.

Zejná drawého ptáctwa pozljetali,
Na rozmetané ludské masso w poli,
Lež umrlčini puchom popadali,
A korist wojni záhubnej tej boli:
Tak ňerozumné a ňewinné twori,
Njesli pokutu za ti ludské wzdori.

Nádherné mestá, mestečká, ďeďini,
Wlastni zmeňil lud sspatné na strassidlo,
Úrodné wissli na cinter končini,
Kde biwal člowek, tam zwer nassla bidlo;
Tam kde mal člowek palác, budowisko,
Sadlo si pustej zhúbi domowisko.

Strelbowé mračná, wojsko nad táborom,
Wípar krwawí, a puch umrlčini,
Stlal sa jako mhla, zemským nad oborom,
A do wezenja bral kraje rowini;
Dím z wipáleniss, puch a wipar wreli,
Morowú ranú ten swet obareli.

Plače a kriki, slzi a wzdichanje,
Beďi a reti, zloba, ňejistota,
Zbroje zostrenej ďiwé brinkotanje,
Záwrat s zúfáním a pomsti lomota:
Bolo na mjesto pohrebného spewu,
Šumini pomsti ňeludského hňewu.

Tak stál pred nami ten swet zamotani,
    Čo padlo w oči bola pustatina,
Hodina bila k jeho skonáwáni,
    Počet robila pozemská rodina;
Wojna tu a mor boli hospodári,
    Strach s hrúzú njesel ku pohrebu mári.

Nad tú pustotú sweta sa diwalo
    Ňebe, jak oko blankitowé jasné;
Nad bratowraždú ruki umiwalo,
    Ňechcelo widet tito hrjechi strassné;
Jakobi samo wssemohúce ňebe
    Ňetrúfalo dat za to odpowede.

Já som dobrému wec mú už bol oddal
    Bohu, a prosil za milích na zemi,
W takichto hrúzách wuoli jeho poddal,
    Na wjeru w ňeho silno podepreni;
Tam nad oblohu útrpno som patril,
    A s mojim losom pretažkim sa bratil.

Janko ma tessil w častém zatesknení,
    Že praj po búrce zase biwá jasno;
Aj swet sa tworil w žiwlow rozpadení,
    Aj pred stworeňím sweta bolo strassno;
Že praj ti hrozné pred nami wijawi,
    Sú ňemluwňátká swetowládnej hlawi.

Ňechcem já sweta w kterém Boha ňeni,
    Ňechcem rownosti, která práwo bori,
Ňechcem slobodi bez zákona ceni,
    Ňechcem já bratstwo, čo pokrewnost mori;
Ňechcem krajini která ňemá hlawi,
    Ňechcem já ňebe w kterém ňeni sláwi!

Tak rozžjaleni hlaďím w pusťaťinu,
Kterú braterſká wojna porobila,
Padám, bojím ſa, modlím za roďinu,
Která po ſweťe ſa už rozptilila;
A w tomto hrozném mojém rozhorleni,
Leťel ſom k horám jako pomaťeni.

Wstaň Rafael, wstaň, pozri pod oblohu,
Zmaľuj nám obraz hrúzi, puſtoſſenja,
W kterém ſám člowek wlaſt ſwoju ubohú
Hoďil a ſtopi zkázi niwočenja,
Tu ſa už ňebe mrakom otočilo,
Od puſtoſſenja oči odwrátilo.

Ale ten oheň, čo tam z hlbin ſſlahal,
A ten diwokrik zdeſſeného tworu,
Pres čjerni oblak až do ňebe ſjahal,
Abi žalowal ňebeſkému dworu;
A keď w tom praſku ſwet pod kljatbú ſtonal,
Wečer ſa ukril, a ďen pomſti ſkonal.

Predemnú oheň, po nad hlawú treſki,
Hromobleſkowej wojni zunďetali,
Boli to duchow ňewiďené zweſti,
Čo nám útechu na zem noſjewali;
A w tomto božich duchow ſpráteleni,
Janko ma teſſil zpewom rozohňeni.

We zdánliwém ſkonáwáni,
Welki ſwet ſa znowu roďi,
Temnich prihod w kolotáni,
Nowi ſwet z hrobu wichoďi,
Ňechme tú hru wſſemúdrému,
Wečni Bůh je méno jemu.

Keď nás jako Niagara,
Orkán pere w zátočinu,
Tam w kotliňe nám otwárá,
Duch propasti domowinu;
Z morských potwor hlaw a kosti,
Stawá Bůh nás sláwe mosti

Cos ti dušša má, kde sú našše deťi?
Ach tis to bledá, celá zadiššená,
Kdo ta prenjesel w tito hrozné sweti,
Či si to moja — snád si osláwená?
Prihowor sa mi! podaj útlé ruki,
W spolku nám budú ňebe tito muki.

Ach! to mé srdco, oči, ducha mámi,
Ňení to ona, to je len widenje,
To jej wzdichanje leťí w tito strani,
A objalo sa moje s ním túženje;
Kdo si, powedz mi! ja som posel zeme,
Ňesem ti túzbi w slzách omočené.

To sa mi boží anjel krásní zjawil,
A dal chlebiček jak Danjelowi,
W prudkém náhlení málička sa bawil,
Lež mnoho odkril mi jak prorokowi;
Zarmútil ma sic, že aj tam na zemi,
Je swet jako tu hrozňe pobúrení.

Ale aj útlú radú obweselel,
A ukazowal hwjezdu jednu jasnú,
Na tú mi hladeť w noci prísno welel,
Keď pojdem dále tú pustinú straššnú;
Tá hwjezda, rékel: tri sto rokow swjeťi,
A wššetki jej sa držja tito sweti.

Bár jej búrliwé mračná zaclánajú,
Od samej božej toho roku jari,
Predca paprsski jej wždi prebijajú,
A na západe silno wždicki žjari;
Tam na západe, pred wichodom stojí,
A predpowedá swetu o pokoji.

Tak s Bohom putuj túto strmú cestú,
Sú w nej wimoli, hadi, ostňe, skali,
Po krížnich cestách dostaneš sa k mestu,
A tu duchowja anjela mi wzali;
Len tam w oblaku keď už wileteli,
Budeš s twojími, slowo poweďeli.

Janko weselssí, jako bi bol badal,
Že sa z mjesta múk ňewrátime zase,
Ponáhlal se mnú a prečasto padal,
Jakžto w ňeznámem swete, w nočném čase;
Často w modlitbe zepal ruki, klakal,
Keď pod nohámi mrtwich widel, makal.

Temná noc krila kraje ustrnuté,
Keď ten dobri duch bol sa nám už stratil,
K polnoci boli hwjezdi zabledmuté,
A swet w stonáni odpočinek swátil;
Tu stát widíme drewo sstwerohrané,
Pod ním osobi ženské nalakané.

Ach, jak strassné sú w noci ssibeňice,
Tu kriku neňí, tu ticho panuje,
Tu sú na krížnich cestách už hraňice,
Tu srdco má reč — jazik utichuje;
Retuj nás Bože! wzdichám prewelikí,
Tu hlas: to sú twé bratríčku pomníki!

Wilko bratríčku! ſa prihowárali,
Na ſſibenici k tomu mládencowi,
Nohi wiſice útlo objimali,
O pol noci to ſwojmu bratríčkowi;
Za národ wiſiš Wilko náš wirjekli,
A hrdinſké jim ſlzi z oči tjekli!

Mne tu ten Wilko Šulekowſki známi,
Priſſjel na pamať w hrozném zateſkňeni,
Bůh wje, miſlím ſi, w které ſweta ſtrani,
Je ten hrdinſki rod už zahodeni;
Jako mu kdeſi platí ſwet za ſlužbu,
Jako za wrelú, za ſwoj národ túžbu.

S kmentu koſſjelka, ſwetlé nohawice,
To mládencowo ťelo okriwali;
Wlaſi jak kaſſtan kráſné z ſſibeňice,
Jak wlni s wetrom útlo pohráwali;
Zápal hrdinſki zbjelej twáre hleďel,
Na ſſibeňici jako žiwí mládel!

Kati na wichod hlawu mu zkrútili,
K meſtečku kde bol k ſmrti odſúdení,
Ale wetríčki ſi ho obráťili
Na západ, čo bol nad ním zaťeſkňeni;
Ľudja ſi mnoho o ňom rozpráwali,
K ňemu jak na púť w noci chodjewali.

Že on hrdinſkim duchom ſſjel k poprawe,
Ňepoſſkwrnil ſa ſpolubratow zradú,
Pred žalobniki a ſudci w oſlawe,
Stál junák tento, twárú žiwú, mladú:
Pohrdel ſwetom — dal národu ruku,
Nad puto, žalár, zwolil náhlú muku.

Keď priſſel junák na mjeſto poprawi,
Ortel čitani wipoſlúchal ſmeli,
Šjel k ſſibenici, jak na mjeſto ſláwi,
W tichto mu ſlowách úſta oňemeli:
„S Bohom národ muoj, s Bohom má roďina!“
To keď wirjekel, kat mu hrdlo ſpiná.

Toto poſlednja bola kata muka,
Lebo to ſwaté Wilka umjeranje,
Pomſtila božja na katowi ruka,
Napadla ho tam bázeň a zúfanje;
Bár jak ňewinni Wilka odproſowal,
Jednu po ňom noc, žiwi prenocowal.

Keď ſkonal Wilko — na tú ſſibenicu,
Zleťel holúbek, jako k narjekáni,
Jakobi hladal s plačom holubicu,
Jakbi jaſtrjabom tam bol doháňani;
Bože! w mládenca bol hneď premeňeni,
A jako Wilko z drewa poweſeni.

Prw lež dokonal zpjewal ſi peſňičku, 34)
Já opuſťeni mojej od Roďini,
Nikdo ňeplače mladú nad duſſičkú,
Plačte nademnú wi twrdé ſkalini!
A w tejto pjeſni tá ſweta ſirota,
Hrdinſkú weſſla bránú do žiwota.

Bol len mládenček, lež jak muž umjeral,
Hrdo jak Wilko oprel ſmrťi čelo,
Na Wilkow on hrob w poprawe pozjeral,
Bok a bok ſkrili oboch zwadlé ťelo;
Lebo to boli tužbi Holubowé,
„Dajťe ma kďe ſú koſti Šulekowe!“

Ťažká to bola mladích brotow muka,
Smutná pre národ, že tak dokonali!
Ale sa trjasla aj tím sudcom ruka
Čo sinkow mladích ortel podpísali;
Keď sa ňelaká národ smrti, hrobu,
Dajťe národnosť, dajťe mu slobodu!

Tak pochowali národa dwojički,
Pod ssibenicú sserhowja a kati,
Lež lud sa modlil jejich za dussički,
Jakbi mládenci tito boli swati;
A celi obor nad hrobmi jich trnul,
Lebo ohniwi západ s pomstú hrnul.

Jak Niagara w swojem wodopáde,
Trase okolje, mestá, doli, hori,
Tak sa rúťili prúdom na západe
Hrdinow husté ťisícowé zbori;
A celi ten swet zbrojú zatajili,
Pomstú hrjessnému swetu zahrozili.

Pri drawej rjece rozložili stáni,
Kterú Kocitus strassni menowali;
Tá rjeka wssetki zatworila bráni,
Tu sa dwe wojsstá spikli a rúbali;
Západné húfi ssturmom issli k meči,
Ale dali konec rázom diwej seči.

Wiťezi wazňow dali na slobodu,
A zbedowaním puta posňímali,
Krwawé čistú rani zmili wodú,
A w hrdinské jich rúcho obljekali:
Bola to doba krásná jak wzkrissenje,
A kolo ráno — swet mal osláwenje!

Oslobodeni títo slobodníci,
    Čo ťazkú núdzú ssibenicám wihli,
Boli to radom mladí bojowňici,
    K swojím ochrancom s plačom ruki zdwihli;
Dowolťe reknúc, bratow pochowati,
    Čo umučili pre národ nám kati!

Na to wazňowja slobodní leťeli,
    K pohrebu bratow za rod pochowaních,
Hrdinské sa jím wojska pripojeli,
    K hrobom mládencow za rod powessaních;
W príchodu jejích ssibenice spadli,
    Na níchž sinowja za swoj národ zwadli.

Ten zpew: ale prawda predca zostaňe,
    Híbal okolje, trjasel zem a skali,
Swet hrjessní hroznú odplatu dostaňe,
    A w tom sa zeme žili roztrhali;
Mučedlňíkow swojích ňenačatích,
    Widali hrobi ludstwu jako swatích.

Tu ssibeňice ohňom sa chitili,
    Boli kadidlom k pocťe usmrťeních,
W praskoťe ohňa mrtwích odprosili,
    A oplakali sinow zadusenich:
Za hrjechi swoje chiťili sa w plameň,
    „Sláwa mládencom“ a lud rjekel: Amen.

Ked mrtwé ťelá w truhlu položili,
    Z lipowého to drewa ustrojenú,
Kňazja modlitbú hrob jím wiswaťili,
    A ludja dali slzu wicedenú;
Mládencow wečné wzali sláwi bráni,
    Húfi wojanské w swoje wesslí stáni.

W ſtánoch wojanſkich junák pekni mladi,
    Stál jak oſoba hrdá Jaroſlawa,
Z úſt mu leťeli rozkazi a radi
    W hrdinſkém čele žjarila ſa ſláwa;
Muž to junácki, ſmeli, ozbrojeni,
    Howoril k wojſku takto powiſſeni:

„Sinowja Sláwi! bereme ſa k wlaſti,
    Kterú Kocitus tento ſtraſſni deli,
Ďedowizeň to moja plná ſtraſti,
    Takto mi muoj Bůh, moja wjera weli:
Podmaniš tú zem ti po krutém boji,
    A priwedeš mi lud zas ku pokoji!

Winnim odpuſtiš, dáš ruku miloſti,
    Pichu zpokoriš, a potlačiš zradu,
Ztroſkotáš žalár útlej ňewinnoſti,
    Wdowám, ſirotkom dáš uťechu, radu:
Wráťiš wihnancow, zpamatáš zwedenich,
    Odplaťiš ſinow w búrkách ťebe wernich.

Swatej Trojice chrám ten rozrúcani
    Zaujmeš mužmi wojſka údatnimi,
Wiſtawiš ho ti, twé w ňom budú ſtáni,
    A ohradiš ho muži ſſlechetnimi;
Na čelo jeho dáš literi zlaté:
    Tu rownopráwnoſť národowja máte!“

Tak hrdina ten; a ſláwi ſinowja
    Hurráh! w oblaki hromozwučno zdwihli,
A na údatné ſwoje ſi wudcowja
    Húſi, wojanſkim priſnim okom mihli:
K noham junáka hrdú kloňja hlawu,
    To ciſar pán náš — hurráh mu na ſláwu!

A tu koňici smelo zdupotali,
    A oblak wojska po wlasťi sa wali,
Až doli, hori, nad tím zastonali,
    A ňeprjaťelské húsi uhíbali;
A celí sa sweť wúkol hrozňe meňi,
    A weselí bol jako po wazeňi.

Zwečerilo sa; ale po končinách
    Hlasi bubnowé oblaki ztrjasali,
Strelbowé bleski ssírich po dolinách,
    O hroznich bojoch zwesti donássali:
A w ňejistoťe swet sa essče lakal,
    Jako pred súdom stál a ortel čakal.

Polnoční uhel, ohňom rozpálení
    Súsedním, swoju ztápal ladowinu,
A jako orkán diwí, rozlobení
    Leťel záhubnej wojni na krajinu;
Ohromní pustil z ladowin swích prameň,
    A zdusil rázom ten zbúrení plameň.

„Ach, čo w tom sweťe ti púťniče robiš?“
    Jedna sa ma tu bohiňa zpítala;
Wješli ti w jakej ňejistoťe chodiš,
    A wsselijaké hrúzi wiprávala!
Kdo si? bohiňa — hrúzi — či milosti?
    Zpítam sa; rjekla: já som mať wolnosti!

A já som messťan, Paňi moja zlatá,
    Celého sweta sin, a prjaťel ludí,
Každí mi národ je a wjera swatá,
    Čloweženstwo sa w kresťanstwe mi lúbí;
Bojím sa Boha, a ctím ludské práwa,
    Swatí mi zákon a Cisar má hlawa.

Chcem ſa odebrať k mojej ſwatej wlaſti,
    A oddechnúc už z nebezpečnej ceſti,
Zpjewam o žjaloch weku a o ſtraſti,
    Čo nás hoňili ďedinkami, meſti:
„No, pojďeš s Bohom!“ tak matka wolnoſti
    Rjekla, ſſeptajúc pár ſlow w úprimnoſti.

Ha! wi ſſpioni; wjažte nohi, ruki,
    Wlečťe tích zradcow wečnej do ťemňice;
Ňeujďeťe wi ťažkej zradi muki,
    Aj wi buďeťe wiſeť z ſſibeňice:
Tak popadenich wljekli hrozni drábi,
    Bili, ſſklbajúc wlaſi z nás a hábi.

W hlboki s Jankom žalár ma zadali,
    A wazili tam o chlebe a wode:
Nohi a ruki križom okowali,
    Dali úbohích žabám ňeſlobode;
Ale dobri Bůh dal nám oblewenje,
    Mali ſme jak Ján we ſnách tam zjawenje.

Uſnul ſom ſladko — a tu ſweti nowé,
    Jak pri ſtworeni ſweta wiňikali,
Boli ſme kráſném s Jankom na oſtrowe,
    Len že tam morſké wlni dorážali;
A keď ſa w búrce wodi wiljewali,
    Morſké tam ſſelmi ludi hltáwali.

Tento oſtrowek čaſto napádali,
    Eſſťe aj diwi, blizki oſtrowani;
Dobrú rodinku jak lúpež chwátali,
    Chťejúc zaludňit puſté ſwoje ſtrani;
Ale pri wſſem tom, ti domorodňici
    Wlaſti ſwej boli wreli milowňici.

Túto welikú hrúzú natrestani,
    Tam na západ sa k horám pomikali;
Stari tam stál hrad múrom obehnani,
    Okolo múru prjekopi a wali:
Ohromné wrchi, jako hrdé bassti,
    Zájili ostrow tejto nowej wlasti.

W prostredku hradu chrám si zakládali,
    Tito úbohi, dobri ostrowani;
Už hlawné múri a piljeri stáli,
    Chrám sa rozdelil na tri hlawné stáni:
Chrám to ohromni mal podobu hradu,
    Abi chráňil lud dobri od nápadu.

Mládež horliwá, žiwá, zapálená,
    Na múroch stawbi pilno pracowala:
Po chráme nowém wrelo roztúžená
    Hrdinskím si tu duchom počinala;
Starci junáctwu, widjac jeho radu
    Múdrú, národa dali w ruki wládu.

Tak to milo sslo — a junáctwa hlawi,
    Starosť nad krásnim djelom prewádzali;
Domorodňíkom donássali zpráwi,
    Keď sa w národňej rade radjewali;
Proťi diwochom hráze zarazili,
    Kteri zdaleka stawbe zahrozili.

Pojal dussu mú, ten chrám welikánski,
    Forma a wazba jeho ňewidaná:
Pri ňom nábožni lud jak náš Tatránski
    Poctiwi, zdrawi a dobrota samá;
S námi cudzinci, dussa jeho milá,
    Na mjesto reči, w twári howorila.

Mňe sa w tom chráme jednoti swatina,
    Tak jako srdco w ťele zalúbila;
Domorodňíkow úprimná rodina
    Na túto oči, dussu obráťila:
W tej mali slúžit kňaži na wzkrissenje,
    Keď sweti ludstwo k božstwu powissenje.

W národnej raďe junáctwo zastalo,
    Keď sa k swatiňe brána otwárala,
Nad formu bráni tuho sa hádalo,
    Až sa z hádanja ostrá zwada stala;
Jeden ssediwi starček tu zaplakal,
    Ňeopússtaj nás, Bože! a w tom klakal.

Ach Bože, Bože! tato ňejednota,
    Sťehuje sa už aj sem na ostrowi!
Wzdichám si s Jankom; ach, keď ta holota
    Záhubné ťahá prez more osnowi!
Kde ste wi kraje, sweti, slobodňici,
    Wi ňepoddani tejto záhubnici!

Bůh wje, čobi sa bolo porobilo,
    Ale národnje swjatki nastáwali;
Domorodňictwo w plese zatúžilo,
    Weliké, swaté dni sa otwárali;
Wsseobecné w ňich sweťi sa smjerenje,
    Swato-národnich túžjeb obnowenje.

Už sa zdaleka zástupi hibali,
    Zdomorodňictwa uťessenich krajow,
S túžbú a plesom na hrad sa diwali,
    Tito poslowja z božich, milich rajow;
Belo-čerweno-modré zástawňice,
    Jak Noáchowé ňesúc holubice.

W krásné udolje jako pod Tatrámi
Húsné tisíce w zpewe sa schádzali
W údolí milém, saděném lipámi,
Ruki si dajúc — milo sa witali;
Mnoğaja ljeta! hučelo horámi
Daj Bože sstastja! rjekli ostrowani.

Weliké tito národnje Slawnosti
Hrdinskími sa zpewi započali
Mládenci, panni krásné, w národnosti
Citu, plesawé zbori zabáwali;
A w tichto zpewoch zchitalo tussenje,
Ti zbori silné — Sláwi predwidenje!

Muži a ženi, starčekowja zchradlí,
Mladú rodinú swojú otočení,
W kole národnjem jako djetki zmládli
Berúc podobu jako osláweni;
Slzi radosti, zápalu padali
W mládež nadssenú, kterú objimali.

W druhi weliki den národňá rada,
Pred zbor národňi hlučni predstúpila;
Počet werejno z danej wládi skladá,
A túzbi swoje nowé predložila;
Národ uznali s nadssením schwalowal
Službu, a radu ďálej upewňowal.

Swital den tretí a tu w nábožnosti,
Staré si kňihi otcow otwárali:
Hlawi národa odkrili tajnosti,
O budúcnosti wirok donássali;
Tu staressinstwo wislowilo: Amen,
Z národa letel poswecenja plameň.

Kde ste wi drahé na Slowensku hlawi?
    Zpomina Janko — w slasti tej bez seba;
Tu bisťe mali hodi — dali zpráwi —
    Čo widi člowek, ked je blízko ňeba!
Rozwinulibi uzel budúcnosti,
    Kteri je zwiti w Tatri národnosti.

Kďeže ste? Kollár, Holli zádumčiwi,
    Kde je náš Hurban hromo-plameňiti?
Kde je nad rodom Štúr náš prehorliwi,
    Kde je Hodža rečňik w Tatrách swatociti?
Kde je ten oblak mužow krásnej Tatri,
    Tu bi ste mali rodocitu watri!

Jedna dolinka jako Jozafata,
    Bola nad wichod milo rozprestrená:
W domorodňictwe bola to zem swatá,
    Pomniki otcow slawnich ozdobená;
Zástupi sa tam jako na púť hnali,
    W kňize žiwota — otcow zpominali.

Tak prežehnali édenské dolini,
    A putowali k národnjemu hradu:
Múri chrámowé zkropili rodini,
    Muži národa w tajnú wessli radu;
Na stawbu chrámu kládli obeť hojnú,
    A žehnali sa k djelu lásku swornú.

Slawnú jednoti w túžbách obstúpili
    Swatinu, wssetki tito zbori sworné;
Erbom národním celú okresslili,
    Hladjac si hrdo na zdi ňerozborné;
Formu národnú hlawná mala brána,
    Domácú barwú ňežno malowaná.

A tu esste ráz, národ ten plesawi,
W swatonárodních túžbách sa objímá;
Wiletja z húfow národnje zástawi,
W zpewe nábožném traťi sa rodina;
Mňa omráčilo hrozné oswjeťenje,
A ostrow hibe zeme zatrasenje.

Leťim na horu — tu zas welké sweti,
Sweti na polnoc ňewidané nowé;
Zem sa potrjasá, ostrow motá, leti —
Jakbi ho ťjahli hori magnétowé;
W zemetraseňi priťjahli sa hori,
Tu Janko w hrúzách ko mňe prehowori:

Ach, čos ma zbuďil? jak mi za sňom lúto!
Kdo je? už drábi na žalár sšturmujú,
Berúc zerzawé z nohi, ruki puto,
Ortel nám smrti strassni oznamujú;
No, tu nás máte; už oči wideli,
Čo nám slúbeno — rjekel Janko smeli!

Dali nám člnek, wjedli k wodopádu,
A soťili nás w hroznú zátočinu;
Takto widjac už na žiwot náš zradu,
W posledňú klakli s Jankom sme hodinu:
Prežehnali sme marné tito sweti,
Tu dwojhlawi fták z wisokosti leťi.

W pazúri pojal nás, a do wisosti,
Ňese z očitej nad prepastú smrťi,
Šwihňe sa kridlom ňeba w ssirokosti
A nad Krajinú wojni s nami wrťi;
Rázom sa w západ pusťil do wissini,
Leťel nad hori a morské hlbini.

Slnéčko zlaté práwe skonáwalo,
Už len ti krásné pruhi sa mihali,
Už tam pod námi wssecko nocowalo,
Tam bola už noc, tam už ludja spali;
Ztmelo sa aj nám a w tejto temnosti
Letime z wissín dolu w hlbokosti!

Oddechňite si na Slowenskej zemi!
Rjekel zmeňení nám fták na anjela;
Mi od radosti jako omámeni,
Padli sme k nohám oslobodiťela;
Anjel prežehnal nás, a letel w sláwu,
Mi z Jaworini widíme Mijawu!

Tak sme leteli jako po wzkrissení,
Tam pres Lubinu k horám postawenú,
Ale Bohužjal horko zarmúteni
Widjac s žalostú obec wipálenú:
Esste kúrawi tejto pustatini,
Kalili oči, tjahnúc w úbočini.

Já som pospjechal ku mojej rodiňe,
A chcel už objat dusse drahé moje;
Sto rokow zmizlo w strassnej mi cuziňe,
Tak ťažko tjahli wojni a jich boje;
Ale aj u nás hrozné mi diwadlo,
Kade som letel s Jankom w oči padlo!

Nassi widjac nás padli a zamreli,
Misleli dáwno že som ja zahinul,
Od toho času jak sme sa wideli
Jeden sto-weki dlhí den pominul:
Až w rozbjeráni útlém prissli k sebe,
A ja na zemi s ňimi nassjel ňebe.

Já som si mislel že hrozné wijawi,
    Které sa mi tam s Jankom ukázali,
Ňeslichané jim budú nowé zprávi,
    Ale oni to isté powedali:
Aj oni boli jako we wazeňi,
    Aj tu bol sweta obor rozbúreni.

Dobrí Práťelja, moji dobrí známi,
    Jak Jozef otca milo ma witali,
Ňebolo konca kraja wiprávání
    Až sme sa w hrúzách spolu wiplakali;
Ja som jim odkril moje diwné zwesti
    Oni pozemské pohromi a tresti.

Jak po potope to tu wizjeralo,
    Domi, dedini, mesta powálané
Strašnú to wšetko podobu tu malo,
    Zwazki najtužšje boli potrhané;
Len material čo ból zachowali,
    Majstri za zátlad nowej stawbi dali.

Čo nosjewalo ocel a reziwo,
    Čo sa za národ w boj prehrozni dalo;
Junáctwo hrdé to wčil úskostliwo
    Na odpásané meče pozjeralo;
Muži za národ braťja dorúbaní,
    Jak medallin, hrdo njesli rani!

Kdo hnal národi na krwawé pole?
    Kdo brúsiť kázal meče ocelowé?
Kdo prispješil ti ťažké riše bude
    Ach kdo pohibal žiwli národowe?
Europi strechu ohnom kdo podložil?
    Kdo náš pred súdni wek stolicu wložil?

Kde ste proroci, čo prorokujete,
Kde wi wesstcowja, čo čitáte w dlaňi?
Kde wi lesňici, čo rozhodujete?
Lebo hadači, otworte nám bráni;
Čarodejnici, kde ste mali radi,
Ked sa ztrjasali sweti, tróni, wládi?

Orkán a Samum, Sirokko, wetrowja,
Horúcim dechom Europu owjali;
Nichlejssim behom jak ňebe hromowja,
Jako semeno, sirku, oheň sjali;
Ohňiwé prúdi za nimi sa wljekli,
A jako more do Uhorska tjekli.

Ti, čo začali boj, ňedokonali;
Bojowňik ňeznal sám prečo meč nosí;
Ti, čo za jednu mat bojowáwali,
Brali na seba kije, meče, kosi;
Pokrewnost ludstwa wissla na cuzinstwo,
Daná sloboda ztratila bratimstwo.

Pán njesel ťerchu, njesel ju poddaní,
Zdichal bohatí, stonal zúbožení,
Učení zmizli, pustli sskoli, chrámi,
Trpeli starci, djetki, muži, ženi;
Ferdinand pjatí berlu k zemi kloňil,
Ked zwon búrliwí millionom zwoňil.

Pastjeri jedňi za rod w boj sa dali,
Zmenjac na ostré, božje slowo, meče;
Druhí sa swojho stáda odeznali,
Hladjac na ludské, chladno krwosečе:
Bratstwo, pokrewnost to bolo mámenje,
Láska a pokoj puhé ossjalenje.

W prákelstwe zrostla najlútejssja zrada,
  Domáci seba sami sspehowali:
We wlastních človek nosil ňadrách hada,
  Rodičja sinow swojich prezrádzali;
To nám donjesli ti slobodi dané,
  Jejichž pamjatku hrozнú w dussi máme!

Ó jako sme wám záwiďeli twori!
  Mi sme plakali a wi sťe zpjewali,
Mi sme ti wasse wimoli a hori,
  Jako hospodu lože hladáwali;
S lastowičkámi chceli sme putowať,
  S ňimi w ďalekich krajinách zimowať!

Učené hlawi ostro sa hadali,
  Lež ňechápali, Sweto = ducha cesti —
Keď o prewrate sweta mudrowali;
  Dobri lud prijal to za božje tresti!
Mňe starček jeden o wssem tom rozpráwal,
  A w podobenstwe takto si wzdicháwal:

„Sjalo sa, sjalo w welkém poli sjalo,
  A rozsewači sa tam stretáwali.
Réž, jačmen, žitko spolu sa mjessalo,
  Až rozsewači do zwadi sa dali;
Tak to sstedri Bůh aňi ňepožehnal,
  Lebo rozsewač sejbu ňeprežehnal!

Bár to oseňje na jar bujno zesslo,
  Jedno tam zrno druhé zahlussilo,
Priwalom potom welikim podesslo,
  Keď mračno ňiwu celú zahmuolilo;
To, čo zostalo bola mrweňica,
  Ach ba len kúkol, bodláčje, ohňica!“

Národi zeme oknem wizjerali,
    Z ſtowekej ſwojej oddechnutje ſlužbi,
Na ſwaté ňebe oči opjerali
    Ňeſúc ſpoločné za wikupu túžbi;
A ňebe múdré ſprawedliwé, wečné,
    Prijalo proſbi národow ſpoločné.

Najwelebňejšú na ňebi ſwatinu,
    Kde je dedictwo národow otworil,
Tu máte djetki! zeme na rodinu,
    Pokinul otec — a tak prehoworil:
Prawdi, ſlobodi, bratſtwa a rownoſti,
    Berte poklady — žiťe we ſwornoſti!

S poklonú dari prijali — a ſtáni
    Pred národi ſa božje zatworili,
Weſeli priſſli na zem z ňebe bráni,
    A ſpoločné ſi dari predložili;
Jakí je človek! pozri ňebe zeme,
    Jak ňerowno to bolo podelené!

Ti, čo priſſli ſem ode trúnu z ňeba,
    S pokladom daním kriwo ſſafárili;
Chudím ňedali — zbohaťili ſeba,
    A tak w chudobe — Boha urazili;
Jedni ſi za ſtol ſlobod poſedali,
    Druhí jak Lazar otruſinu mali.

Narodi zeme božje ſú poddanſtwo,
    Pomňite na to národow wudcowja!
Wjera, wzdelanoſť, a prawé kreſťanſtwo
    To jich určenje — buďte jím otcowja;
Dajťe jím práwa poſſlé z ducha čaſu,
    A ſamoſtatnoſť túto Boho-kráſu!

Kdo ſa poſweťiš do ſlužbi národa,
    Na predúſtojnú pomňi ſlužba ducha;
Twoja buď obeť prawda a ſloboda,
    Ňenos do chrámu ňečlowectwa rúcha;
Z zuj obuw a ber rúcho člowečenſtwa,
    Prežehnaj prſe ſlowom náboženſtwa!

Wſſetki unjeſli ťerchi a ňehodi;
    W oſem ſtoročjem žitja ſwého behu,
Slowák a Maďar; len z čiſſe ſlobodi,
    Ňeznali pripiť — traſúc ſa od hňewu;
Plačte národi, plačte nad tú dobú,
    Keď člowek ďelí ňerowno ſlobodu!

W ſlobodi weku do ſeba ſtrjelali,
    W pjet a tricáťi bitkách ňeſlíchaních!
Z Moháča, Warni duchi pozljetali,
    A objímali duchow rozhňewaních!
Potomſtwo tento anjel ňewiďení,
    Jako ſtrotek zdichal odemrení.

Túto prawotu wiſokí duchowja,
    Zaňeſú s ſebú na ti druhé ſweti;
Toto lúčenje prezrú národowja,
    Keď ſa wiwejú prítomnoſti ſmeti;
Hrozni tento boj budúcnoſť rozſúdi,
    Tá až wibere zlato z tejto rudi.

Čo je ſloboda w kerej Boha ňení?
    Saturnus, čo ſwé ďjetki žere wlaſtné;
Je raj k rozkoſſi ludſtwa otworení,
    Na jehož bráňe cerber wije ſtraſſňe:
Čo je ſloboda bez rownoprávnoſti?
    Načo je národ, bez ſamoſtatnoſti?

W písme sa swatém wsseho dočítáte,
Jeremiássa hroznú kapitolu
Tricátu sstwrtú w rukách ludja máte,
Jak ten odsúdil člowecstwa ňewolu!
Patnásti tam werš do sedemnástého,
Káže: ach! ňerob brata ňewolného!

Ctíme hlboko ducha slobodného,
Tak jako w každém, tak aj w Maďarowi;
Ze žiwota wssak osem sto ročjeho,
Čo už zbíwalo nássmu Slowákowi?
Už jeho žiwot bol w Arendu daní,
Prw lež bol umrel už bol pochowaní!

Role a lúki, urbár, odputnala
Ta rownosť, bratstwo, ta sloboda daná;
Ale Slowákom ústá zamikala,
Maďarská praj reč, buďe paňi sama!
Urbárské puto padlo ze sedljaka,
Zubadlo ducha padlo na Slowáka!

Hlawi Slowenska ňežijú z pánsstini,
Kterú ňedáwá sedljak už pánowi;
Jejich heslo je: žiwot praterčini,
Za tejto práwa aj mret sú hotowí;
Slowákow w Uhroch sú tri millioni,
Ducha slobodi, reči, chcú mať oni.

Tak Bórik, Šulek 35) w Ňitre wistúpili,
Ménom swich obci za práwa národa;
Ale Bohu žjal! wjac sa ňewráťili,
Do pút jich dala pre národ sloboda!
Nad tú slobodú Slowáci strpali,
Oči zakrili — ussi zacpáwali.

Národ Slowenski, ten lud rozžjaleni,
Len zas na kriwdi staré sa žalowal,
W praworownosti weku odsúďeni,
Knihu welikich bjed swich opakowal:
Bůh wje k jakému odhoďen stoletú,
Wzdichal na posmech slobodnému swetu!

Sloboda je strom w ňebi wirosťeni,
Ale odwislé má na zem panohi,
Člowek k obrazu božjemu stworeni,
Trhá owocje z ňeho si úbohi;
A len twor Bohu čo je ňepodobni,
Ňesmje ho trhať, a je ňeslobodni!

Sprawedliwi Bůh, swet tak zamotani,
W takichto kriwdách ohromno pristawil;
Wšetci ste moji! rjekel w rozhňewáňi,
A w zmatku tomto z nowu sa osláwil;
Keď po národoch prísno sa podíwal,
Obrazené w nich swoje práwa dwíhal.

Prw lež dal swaté ludstwu rozhrešenje,
Trestal swewolné pri národoch wini;
Prw lež dal trónom nowé poswečenje,
Radcow powolal do swojej swatini;
Swoju jim odkril pri národoch wnolu,
Zaňechal si súd, radcow poslal dolu.

Kďe sťe, ach kďe sťe, poďte braťja naši,
Oťec národow po nad hlawú stoji;
Nás sa tikajú, tito swaté hlasi,
Ňelakajťe sa, Bůh si aj wás swoji;
W božich zákonoch máťe zaručenje,
Že sa začíná waše powišenje!

L. of C.

Ach kdo predstúpí pred wssemohúcého,
    Abi za lud náš pred nim orodowal!
Kde je kdo, abi kriwdi, práwa jeho,
    Ti tisíckweké s prosbú wirozpráwal?
Muži národa už boli wihnani,
    Jako siroti, na wsse sweta strani.

Horwáti majú Bána Jellačiča,
    W swojem národe za wudca a hlawu,
A Srbi swojho otca Rajačiča,
    S kterím hladali starích otcow sláwu;
Kohože Slowák najde osameli?
    A kde sú jeho slawní Okoneli?

Na Slowenskej sme starej zemi stáli,
    Lež o Slowensku ani chíru, slichu,
Spewawí národ umlkel jak skali,
    Slowensko w strassném zamjeralo tichu;
Čo sa za národ bolo pokonalo,
    To pod hrdelním, hrozním súdom stálo.

Mužowja hrdí, čo prorokowali,
    Jako Izajáš aj Slowákom časi,
W rozhodnej sa dobe odeznali,
    Ba proti ňemu zdwihli péro, hlasi:
Kdo, které mesto zdwihnúť malo hlawu,
    Ba kdo smel zwolať Slowensku na Sláwu?!

Wssetko, čo sa už bolo popísalo,
    Wssetki priprawí za národa hnutje,
Mnoho ssuhajcow bolo poklesalo,
    W kličku Slowenska klelo zahinutje:
Už tá pulsowá, tá srdečná žila,
    Jako w klopáňí srdca k smrti bila!

Rúcho pohrebnje ſſili útlé panni,
A starčekowja diwné mali ſnenje,
Ba aj mládenci ſamém pri ſwitáňi,
Máwali hrozné jakéſi widenje;
Ale nám toho nikdo ňewiložil,
Čo Bůh národu w ſwej rade uložil.

Jako pred búrkú keď ſa mračno dwíhá,
Hladajú ſkríſſe djetki bojazliwé;
Tak aj rodina Tatri žaloſtiwá,
Skrila ſa w kúťe s plačom, zúfanliwe:
Keď na jej dwore ſſibenice ſtáli,
Slowenſko w hrſti ňeſlowáci mali!

Kde bolo wojſko, zlato, rada, ſila,
Kterábi bola ten puls priſtaweni,
Aſpon na chwilku w Tatre obžiwila,
W tomto poprawném ducha rozžjaleni?
Zemdljewalo nás to dlhé čakanje,
A ſlobodi zwon bil nám na ſkonanje.

Čím watſſí je kríž, tím je bližſſje ňebe,
W kajícej Tatre ťemno zawznjewalo,
Keď ſa klonilo ſlnko krwobledé,
A w žjali naſſjem s nami plakáwalo;
A keď krwawé po ňom wiſſli zori,
S plačom w modlitbe ſſli na lože zbori.

Na mjeſto zori, watri jak Wulkáni,
Tam od Morawi hradſkú ožjarili,
Stojá wúkol nich ſmelí Mijawani,
A tu záſtawi z Wjedňe ſa zjawili,
Pri prwej watre zahrmeli hlaſi,
Sláwa Slowenſku! tu ſú braťja naſſi!

Wečer to bol, keď na Mijawe Sláwa, 36)
    Prwé Slowensku w Tatrách zahrmelo,
Trhli sa údi, žili, Tatjer hlawa,
    A usmjewalo hroboblede čelo:
Hurban, Hodža, Štúr s mladími Špartáni,
    Stretli Slowensko u Najimskej bráni.

W prichode jejich pohnuli sa Tatri,
    Jako keď Wezúw, kraje, hori, ztrase;
Na witanú jím dané ohňa watri,
    Blčali Tatrú w národnem ohlase;
Slowák prwi raz w boje sa ubjeral,
    Abi za národ žil, lebo umjeral.

Tento wečer bol jako pred wzkrissenim,
    Wečer welikích w národe tajnosti;
Jak Apoštolom hrozňe poďesenim,
    Keď sa ukázal Kristus w ňewidnosti;
Wi ste trápiť nás prissli sem pred časom,
    Bojazliwí swet rjekel smutním hlasom!

Lebo ten príchod bolo to zjawenje
    Jánowo, swetu celkom bez wikladu,
Prewissowalo národa tussenje,
    Prw lež národnú odekrili radu:
Hurban, Hodža, Štúr na Slowenskej zemi,
    Takto wolali k Bohu w witržení:

„Mi sme wihnanci swetowládni Bože!
    Wihnaní z zeme kde otcowja žili,
Tuto dedowské kosti majú lože,
    W tejto otcowja nassí zemi zhňili;
Ti si nás poznál, possli pomoc, radu,
    Krjesime národ, či pácháme zradu?

„Dajte Císári, čo je Císárowo!“
  Tak si oslowil pozemské národi;
Toto príslowje je aj Slowákowo,
  W ňom hladá zákon práwo a slobodi;
Toto je Bože! heslo swaté naše,
  W tomto búrliwém, trůnolomném čase!

Osem sto rokow s Maďari sme žili,
  W společnej wlasti a ďedowskej zemi,
Dobré jako zlé časi zakúsili,
  W posledních dobách s nimi rozlúčení;
Aj mi národu žjadame slobodu,
  Ňezawrhni nás, Bože! w túto dobu!

Ňeprinjesli sme meče pokrewnosti,
  Ňechceme lúčiť bratow ode brata;
Mi sme cťitelja každej národnosti,
  Každá pod ňebom wjera nám je swatá;
Túto slobodu cťime w Maďarowi,
  Ňech ju cťi Paňe! Maďar w Slowákowi!

W službe sme twojej boli postaweni,
  Krstom a slowom slúžili národu:
Ti znáš, Bože sám, jak bol opusťení,
  Daj mu ó Bože! slobodi hospodu!
Ňech na záwaďe Slowák w sweťe ňeni,
  Ňech ňeni jako hofer pohoďeni.

Tis nás priwjedel k onnej wedomosti,
  Že bez národa ňeni w sweťe žitja,
Národ, osweta, to sú pokrewnosti
  Wišššjeho s ťebú, Bože! žiwobitja:
W tom powedomí stojíme tu, Paňe!
  Ňech sa w národoch twoja wuola staňe!

„Jestli to hrjech je, že sme opásali
Mečc, za swaté práwo človečenstwa;
Jestli to wina, že sme zeňechali
Ženi a deťi, w losu ukrutenstwa;
Súd nás Pane sám, len ňech na pomezi
Slowenskem skriti prach, popol náš leži!“

Po tej modlitbe — tito trja proroci,
U Sareptánskej mali stán wdowički,
Hospodu wzali w prwej tejto noci,
U známej rodu naššej Koléňički; 37)
Tej, čo prorokom chudím swoje šarti,
Dáwajúc wzala krásné meno Marti.

Štedri to wečer bol jak na štedri deň,
Plni dobroti, darow a čakanja,
Oddichel si duch, wihnal úzkosti weň,
W wečer prwého w Slowensku powstanja:
Už o pol noci wizjerali zori,
Ti ňedočkawé, ťisícowé zbori.

Tak switlo ráno na Slowenskej zemi,
Ráno slobodi, a samostatnosti,
Slowák pozjeral jako po wzkrišeni,
Jako mladi lew plni ohniwosti;
Hurban, Hodža, Štúr tajnosť wijawili,
A húfom zwedawim, takto howorili:

„Čo sa bojíte Bratja, Sestri naše?
Čo že hladíte na nás zadiweni?
Aj nám sa hlási Bůh w slobodi čase,
Aj nám Slowákom Bůh je nakloňeni!
Prijmite od nás swaté pozdrawenje,
Witajme spolu národa spasenje!

„Na čo nám žiwot, keď ňeni žiwota!
Na čo rodini, keď ňeni národa?
Na čo mi je swet, keď je w nom pustota?
Žiwot národa, je zákon, sloboda;
Bez srdca hinú, tlejú naše kosti,
Tak aj národi bez swej národnosti.

„Nad hrobi otcow tu stojime s wámi,
Nad prachi ďedow potomstwo krjesíme,
Pod námi swatá zem, ňebe nad námi,
Prjaťel prawdi Bůh s námi je, werime:
Už nás on wodil pres ohňiwé peci,
Jak troch mlaďencow, a mi sme tu wšetci!

„Ňeneseme wám strjebra aňi zlata,
Mi sme chudobní, bratja waši známi!
W narodoch božja wuola je nám swatá,
Ťesná weďe nás cesta w Sláwi bráni;
Ťažká w národoch musí to biť wina,
Keď kňaz bibliu ňechá, meč pripíná.

Ačkolwek ťažki kríž na nás sa wali,
A kdo wje jaki los nám odmereni;
Žiwot narodow jasni sa a kali,
Jako mu wirok Bohom usúďeni;
Ale werime že aj w našich mukách,
Sme mi aj s wámi w božich mocnich rukách!“

A tito reči jak Orkán zchitili,
Duše národa, a wjedli jich w boje,
Sťa krupobitje z mračjen sa rútili,
Z obú welikich, mužow silné roje;
Chlapstwo tu zrutné zbroj, reziwo, bralo,
Za trón a národ do radu si stalo!

Keď už Mijawci na hlawu powstali, 38)
Brezowá sa k ňím silná dorútila;
Wrbowce, Krajné s Hlbočanmi stáli,
Hlawa na hlawu — junáč roztomilá!
Letelo mužstwo, starci, panni, wdowi,
Až zrostel tábor osemtisícowi!

Z okolja mesta, ba až od Sasstina,
Ludstwo sa jako na púť wistrájalo:
Chlapstwo až z Modri, Turca od Trenčina,
Jako bratstwo si ruki podáwalo;
Hrdé powažje rozkrídlené stálo,
Jak orel mladi k horám pozjeralo.

Pjet sto Spartánow, s troma Apossstoli,
S Hurbanom, Hodžom, Štúrom w wojska čelo,
Stáli, wedúc ho do wojanskej sskoli,
W kterej Slowensku, Sláwa! zahrmelo;
Junáč plesawá jako na hostinu,
Čakala hroznich bojow na hodinu.

Kázeň wojanská jako hromoiskra,
Národnje toto wojsko zplameňila;
Zápal za národ, mládež žiwá, bistrá,
Radu národnú werno otočila:
Na Brozowú — jak do slúbenej zeme,
Strojil sa tábor, — wojsko ozbrojené.

Muži národa hrdo pozjerali,
Widjac jak ten lud za národ sa hlási,
Že je silňejssí jako múr a skali,
Že ssibeňice a kat ho ňestrassí;
Že otec ňehal mnohich ďjetjek hlawi,
Chalúpku, ženu, letel pod zástawi!

Darmo tím mužom ňebe zawjeraťe!
Darmo hroziťe hrdinskému duchu;
Tam bola wihra, tam jich ňebe swaté,
Keď sa w swjatečném prechádzali rúchu;
Keď sa brál národ do slobodi chrámu,
A s nimi ťjahel w boj a smrti bránu!

Hnul sa k Brezowej zbor ten ťisícowí,
Hudbú zwonowú hlučnú wistrájaní,
Mnohému padli slzi starčekowi,
Keď wiďel ten wek ňikdi ňewiďaní!
Dobrowolňictwo starci prežehnali,
A ti na cestu kríž slowenskí wzali!

Brezowá stará, obec ťisícowá,
Zbori národnje ochotno prijala,
Ta chowaňica známá Hurbanowá,
Národu prwí ráz hospodu dala;
A prwí boli smelí Brezowani,
W boji za národ krásno pochowaní.

Tábor Brezowskí walom otočeňí
Prírodi, ducha, zastal jak ňemožní,
Na žiwot a smrt k boju odwolení,
Čakal ten priwal walící sa hrozní;
Jak sokolowé we dňe w noci oči,
Ljetali stráže horú, po úboči.

Hňeď w tí prwé dní z troch strán obstúpení,
Wišli do boja ti slobodi žjaci,
Prawdú a kriwdú dáwnú rozohňení,
Prwí w sweťe ráz za národ Slowáci;
Tam na prašníku príklad zmužilosti,
Dal rozohňení lud a srdnatosti!

Bár si Slowáci hrdo počínali,
    Na cisarské tam wojsko wistrojené,
S útrpním duchom, okom pozjerali,
    Widjac ho tjahnút ťažko ozbrojené!
Sossaj s pessjaki, Wojnič s kirisniki,
    Stretli sa w bitkách s trónu milowniki!

Ňezpamatal sa Sossaj až sa poddal,
    Náwalom ludu rázom odzbrojení;
Wojnič Maďarom pomoc danú odnal,
    Kadú národnú w bitce poučení;
Wojnič odťjahel, tak sa ukázalo,
    Za čo Slowensko w boj krwawi stalo!

Zúfalo ale esste bojowali,
    Z pjet strán Slowáci gardú otočení,
W húfi maďarské smelo sa rúcali,
    Jako mladí lew z kljetki wipusťení;
Len to slowenská dussa si lútala,
    Že sa s braterskú krwú dostrjekala!

Tu z ňeba padel, zástup Mijawanow,
    Werním s posádki swojej Kapitánom,
Abi zastúpil trpících krajanow,
    A dorazil tam s statním Semianom;
Poswatnje bratja mali w bitkách hodi,
    Až jich obstupja mračná wojsk jak zwodi!

Od Seňice se walní zástup dwihal,
    Pressporskú gardú ostro posilení;
Od Wrbowého a Trenčina čihal,
    Na zbor národňí, priwal rozwodňení;
Jakím náwalom bola ohromená,
    Sila národa, w duchu ňezlomená!

Na lepšje, werní Bůh, húfeček časi,
    Chcel si zachowať — ňebe zaťahcwal,
Na wistrahu dal dešť a hromohlasi,
    Abi zástup ten k horám postupowal;
Stidlo powetrje, hasnul oheň w meči,
    Sila sa ztjahla w muzstwo, w ducha, w reči.

Padla dešťiwá s wetrom chumelica,
    A slnko zlaté k wečeru sa kloní,
Ňebe zostalo jako okeňica,
    Staro-Turanskí zwon ku šturmu zwoní;
Čo je? z Brezowej prileťeli zbori,
    W ústreť krwawé leťeli jim zori!

Na Starej-Turej oheň plameniti,
    Ti staré kriwdi w ludu rozpalowal;
Ach tu brat brata, jako tiger líti,
    Hubil, ňiwočil, stíhal, ňelutowal!
Ťažko je hasiť keď sa oheň prúdí,
    Ťažšje je zkroťiť, keď sa národ zbudí!

Tento požjar bol jako stlp ohňiwí,
    Jak žiwí swedek národnjeho hrjechu;
Bol to národ sám, pomstitel horliwí,
    Čo wlastním deťom wistawil tu wjechu;
Abi potomstwo na ňu pozjeralo,
    A hrešiť proti národu sa bálo!

Oheň búrliwí kameň tu položil,
    S wiťazstwom ťjahli Hurbanowé zbori,
Už sa bol Maďar do kola rozložil,
    A hospodáril s ohňom na Záhorí;
Na Mijawské sa wljekli kopaňice,
    Strelbi ohniwej silné hrmawice.

Pri Wlčkoch w poli a pri Klasowitich,
    Bitka sa ostrá s ohňom započala,
Garda a wojsko w strelbách plameňitich,
    Na Porjadje sa na Slowákow hnala;
Padli Maďari i naši krajani,
    A w hrobe jednem ležja porownani!

Hurban, Štúr, Blúdek, Bórici udatni,
    Zach a Borikowski i Janeček smeli,
Frič a Mikšiček den tento poswatni,
    S čjastečkú wernich útrpno zawreli;
Tu den dwacáti Septembra a druhi
    Spomenúc, krásni boj zawreli tuhi! 39)

Ňebe od zeme a od zeme wodi,
    Oddelil národ Bůh náš od národa;
Lež ňeoddelil národ od slobodi,
    Bár mi wihnanstwa ňeseme ňehodi;
W wuoli národa žiwot jeho wezi,
    Kde boj utraťi — tam mu pomňik leži!

Weliká sila proťi nám sa wali,
    Ale watšja je w Tatrách sila skritá;
Už tej hodini wojsko ňeoddáli,
    W kterej spasenje Slowákowi switá;
S Bohom rodinka! s Bohom bojow braťja
    Potrpťe za rod — wihnanci sa wrátja!

Ňekwil ti Brádlo! nje hrad Pilárika!
    Ňermúťte sa wi obce na Záhorí!
Ztraťili sme boj; lež nje panowňika,
    Kteri wihnancom swé otwára dwori;
K ťebe, ó Bože! zpináme mi ruki
    Za tich, čo trpeť za rod budú muki!

Tak rekli bratja w boji na Záhori
Poslednjem, kde sa bratja bili wlastní;
Na to maďarské walili sa zbori,
A nám nastáwal ortel súdu strassní,
Pre boj za národ odsúdené hlawi,
Nassli ochranu, u sestri Morawi!

Rusawa bola to mestečko Pella, 40)
Kde sa národňí plawci z búrki krili;
Poslal jim diwní Bůh tam Daniela,
Kde spočinúli bratja tito mili;
Tam jak ztratení w swete oddichali,
Tam si krwawé rani obwjazali!

W dome otcowém sú pribitki mnohé,
Čessi, Morawci, Srbi a Horwáti,
Brali na lokti siroti úbohé,
Wihnancow tichto dobrí jako brati;
A tak siroti oňi roztratené
Nassli w ňesstasti sstastje pobratené!

Tak jako klasi hromom wimlátené
Klonja hlawičku — a zrnečká padli;
Tak aj nádeje ducha pozbawené,
W smutném Slowensku w hrúzách boli zchradli;
Jako w morowej raňe wssetko tichlo,
Čo malo ducha „už je po nás!“ zdichlo!

Uhnuli oni, ale mračjeu hlawi,
Zdwihli sa smutném nassjem na Záhori!
Tu sám Bůh wjedel wojnu a wijawi,
A mi leteli w wimoli a hori;
Ustúpil Hurban, Bórik i se Štúrom,
Nás otočil Bůh búrkú, jako múrom! 41)

„Ňejsú missleňi má missleňi wasse,“
    Ohlásil sa Bůh, obcám zapálenim,
We welebném sa ozwal hromohlase,
    Nám zbedowanim w slzách rozzjalenim;
Ňebude jasno na Slowenském swete,
    Chce-ssli biť národ, zlož mi prw obeťe!

Mi sme sa s slzú wrelú nad swojimi,
    K hrdelnim súdom útrpno chistali;
Lež posileni zas súdi božimi
    Ňje do zúfánja, lež dúfanja dali;
Ti, čo nás w boje hrozné wiwolali,
    Za národ w cestu Korintu sa dali.

Židja Michalski dlhi den sweťili,
    A mi súdni den dlhi s ňimi mali:
W bjelich kosselách w kosteloch chodili;
    A mi sa k súdom úbohi chistali;
A keď nám bratow powjazanich wjedli,
    Ňesmeli plakať mi, lež w hrúzách bledli!

W smrťi očitej sme sa opússťali,
    Pokrewnosť zljekla rúcho milé swatá;
Práťelja dobri seba ňepoznali:
    Widáwal na smrt brat swojeho brata;
Žalobám, zradám, winnám len ťemňice
    Kládli útechu žalár ssibeňice!

Tak swet oňemel blednúl, trnúl w strachu,
    Ale národ sám bol hrdi a žiwi;
Jak ruda w zemském okidaná prachu
    Wčil poswecenci ukázali diwi;
Šulek s Holubim s losu wrstewňici,
    Kládli za národ žiwot na hraňici!

Fraſſták meſtečko tu a tam Seňica 42)
W ohňiwé pece boli ſa zmeňili,
Tam i tu ſtála ſtraſſná ſſibeňica,
Kde ſwoji ſwojich bratja poweſili;
Šibeňice ti dali oſwedčenje,
Že nám na hroboch ſwitá oſláwenje.

Takáto obeť za trón a rod daná,
Wiſtúpila až k ňebes bohowláde;
Prežehnala ju ſwatá ruka Pána,
Aj Slowák má biť w národow už rade —
Kázal Hoſpodin: já zplodil ſom ťeba,
Krſtil zem jeho „Slowenſko“ ſám z ňeba.

Keď krupobitje klaſi wimláťilo,
Zrno ztraſené žeňe jako hora;
Tak aj powſtáňim druhím ſa zmladilo
Slowenſko, a mlaď wiſtúpila zporá!
Tu ſa wihnanci naſſi objawili,
Abi za trón, rod, boje obnowili!

Wihnanci tuto, a tam mučeňici,
Kterí za národ puta noſjewali; 43)
Jako Kriſtowi njekdi učeňici,
Po wzkriſſeňi ſa ſpolu objímali;
Pokoj wám! ňejſú rowná útrpeňi
Naſſe — wirjekli — náſſmu oſláweňi!

Ach poweďťe nám bratja žalárení,
Jako to bolo, keď ſťe z hrobow wiſſli?
W kterich ſte boli k ſmrti odſúdení
A keď w ſlobode bez pút k nám ſťe priſſli?
Bradatí, hrdí, jako prorok boží,
Kterí na božjem ſúde počet zloží!

Powecte tú reč zmaťeného ducha,
Keď odsúdení s wámi sa žehnali;
Keď sa obljekli do smrťi už rúcha,
Keď jich pred wámi kňazi zpowedali,
Keď sa klopalo aj na wašše bráni,
A wrátni rjekel: wi sťe relowaní!

Nám sa widelo, že sťe wi proroci
Poslaní z wiššjích swetow k nám duchowja,
Majúc zjawenje diwnej, božjej moci,
Spasi národa žiwí pomňíkowja;
Jako duchowja sťe sa prechádzali,
Mi hladjac na wás Boha zpomínali!

A čo sťe prišši bratja po wzkrišsení?
Čo sa na božjem súde pokonalo?
Wrátili sťe sa jako osláwení,
Čo w swatej sa tam rade wám kázalo?
Hlaďte, ó hlaďte! w boj za národ stali,
Abi zaň druhí ráz tu umjerali!

A to dožili ti losu bratowja:
Hurban, Hodža, Stúr, muži poswečení,
Jak Ciril, Method, ludu prorokowja,
Bolestmi rodu k boju rozpálení,
Pred otcom wečním na kolená padli,
A mučeňíkow na swé prse kládli!

Dobrowolňíci na to pozjerali, 44)
Z rán mučeňíkow berúc drahé masti;
Tu silné swoje bedrá potjerali,
A wibrali sa k swojej rodowlasti:
Kde Wáh, Hron, Ipel a Torisa teče,
Njesli pod srdcom wlasť, a w rukách meče.

Slowensko wojni ranú ubolené,
　　Cisárské húfi znowu pozdrawilo,
Dobrowolňictwo mladé rozohňené
　　Jako z Wezúwa z obci sa rojilo;
Do radu wojska cisárského stalo
　　„Za trón a národ“ heslo w bitwách malo.

Na dwa sa silné rozstúpilo zbori,
　　A obsadili Tatru jako deťi,
Tu dedowizeň, háje, lúki, hori,
　　Starootcowské ti zakljaté sweti,
Na dwe sa silné krídla rozkrídlili,
　　Tatru jak zori rannje pozdrawili.

Až pri Komárňe, Ači stáňi mali
　　W bitkách krwawich s wojskom rozstawaní,
Pri Budatiňe húfi porážali
　　Maďarské, hroznim ohňom priwítaní:
Tam zwíťazili s Hurbanom Ňitranci
　　A wzali chwálu Nowáci Čačanci.

W prwém wíťazstwe tjahli do Žilini
　　S wojskom cisárskím naśśi Serežáni,
Hurban se Štúrom swojej do rodini
　　Mečom duchowím otwárali bráni;
A reči jejich ostrejśśje nad meče
　　Tjahli lud za trón a rod w krwoseče.

Jako keď dúha po búrke sa twori,
　　A swetu zase prorokuje jasno,
Tak tito za trón, národ, mladé zbori,
　　Tjahnúc po Tatrách, zwestowali hlasno
Ráno wzkriśśenja na Slowenskej zemi,
　　A wstáwal Slowák ze sna prebudeni.

Sinowja s wojskom za trón w bitwách stáli,
 Wodci za celosť Risse zapáleni;
K trónu za národ otcowja sa dali,
 Nad bjedú jeho wečnú rozžjaleni,
Tisice s prosbu pred trón popadali,
 Daj samostatnosť! otca požjadali.

Prwi to bol raz že Slowáci bjedni,
 W swatém nadsseni klopali na bráni,
Z mestečjek dedín w haljenkách we Wjedni,
 Wessli za národ w Cisárowé stáni;
S Cisárom swojím útlo rozpráwali,
 A s Radeckím si ruki podáwali. 45)

Ďiwno swet pozrel na Slowákow prosbi,
 S posmessním okom ustrnuti sskúlil,
Keď Slowák smeli ňewssímal si hrozbi,
 A k Cisarskému prestolu sa túlil;
Tu je tá wihra — tu Tatjer spasenje,
 Že Slowák poznal swoje uloženje!

Ale wichrica eššťe burácala,
 Bojow krwawích w rozbúrenej wlasti;
Eššťe zlobiwú hlawu napínala,
 Hrozila wrúťiť kraj náš do prepasti:
Až tu orlice Ruské doleťeli,
 S orlom Rakúskim wichor uduseli. 46)

Tisíc ťisícow oči wizjeralo,
 Hrdinské húfi Rusow ozbrojenich,
Množstwo sa jich tu jak diwokích bálo,
 Widúc Kozákow hrdích rozohňenich:
Náš Cár wirjekli Wássmu Cisárowi,
 Iďe na pomoc swojmu bratričkowi.

Ruski wojáci, to hrdinstwo swoje,
    Pred celím swetom w bojoch ukázané,
Ňjesli na čele aj w Uherské boje
    Mečom a wjerú boki opásané,
Ňese wám pomoc Cár Welikomožni,
    Rjekel Rus, Slowan ten woják nábožni!

Opuštili sme wlasť, ďeťi a ženi,
    Abi sme za wás braťja bojowali;
Prachom ďalekej cesti obtíženi,
    Krížom pred chrámi prse križowali;
A keď sa za nás w boj krwawí brali,
    Modlitbu za swú dussu si žjadali.

Celá ta ruská nádherná wiprawa,
    Podobu swatej Processie mala;
Polnočních tích wojsk hrdá swetosláwa,
    Pútňíkow twárnosť swatích ukázala:
Pod jich pancjerom wjera w nadssenosti,
    Hasila diwej wojni ukrutnosti.

Europejskej známej wzdelanosti,
    Ďeti prírodi Rusi sa ňelakli;
Ňezmilil jich blesk tej oswícenosti,
    Keď w stánoch swojich pred bitkámi klakli:
Ménom Kristowím prse križowali,
    Almužnu chudím bratom rozdáwali.

Rusko-rakúské orlice a ruki,
    Záhubnej wojňe kameň položili,
Rusko-rakúské bubňe dali zwuki,
    Staré prjaťelstwo orli obnowili:
A keď sa zdusil diwej wojni plameň,
    Rjekla Europa: swet má pokoj! Amen.

Začo národi sa tak pohibali,
  Za jakú túži človečenstwo sláwu?
Začo nádherné mestá popadali,
  Za koho zdwihla Európa hlawu?
Začo ti hrozné w krajinách prewrati,
  Millionowé sskodi, bjedi, ztrati?

Začo padesát ťisíc popadalo,
  Samích Slowanow w známej údatnosti?
Začo pod hrozní hrdelní súd stalo
  Junákow Tatri množstwo w nadssenosti?
Začo w hlbokích žalároch wazeni,
  Nosili putá muži umučení?

Začo jedinák s otcom swím sa lúčil,
  Začo otcowja do bitki sa dali;
Kdo bjedné wdowi a siroti učil,
  Pohrdať hrobmi, w kterích otcow mali?
Tak sa zpitujú ludja zadiweni,
  Po hroznich bojoch, jako po wzkrisseni?

Ňení to za tú zem a hrudu, ňeni,
  Na kterej chljeb twoj hladáš w potu twári;
Tú ťi bez krwe dal Bůh pri stworení,
  A káže ťi: sej a žňi w lete, w jari;
Ňeprissli wojni len pre urbárčinu,
  Pre kopaňice, ňiwi a pánsstinu.

Ňezná slobodi tá zem čo ťa žiwi,
  Aňi wlasť, ňiwi, hori a dolini,
Na kterích človek tolké twori diwi;
  Djetki slobodi ludstwa sú rodini!
Ňeslobodná zem krw tú ťeplú pila,
  Abi slobodná rodina w ňej žila.

Bliskali hrozné za slobodu meče,
    Ale nje za tú ňepodrjaďenosti,
W kruté sa dali národowja seče,
    Lež ňezlomili swatej zákonnosti;
W ohňiwej boli národowja peci,
    A poznali tam hrozné božje weci.

Ňekaždému Bůh uzel zamotani,
    Ten, čo rozwjazat túžili národi,
Odkril w zeleznem weku zakowani,
    Bár sa búrili jako morské wodi;
Do tejto tajnej, swatej božjej radi
    Wstúpil jak Mojžiš Cisár pán náš mladi!

Po Mojžissowi poslal z ňeba dolu,
    Na dwoch tabulách wiríté zákoni;
Národom risse w Cisárowi wuolu
    Swú zjawil a dal ňeba zpod oponi:
A národowja tito prissli k sebe,
    W rownoprávnosti dal Bůh pokoj, ňebe.

Rownoprawnosť ta wessla do swatini,
    Majstrowskú rukú stawaného chrámu,
A rúznorodé zwolala rodini,
    A tito prijdúc klakli kolo stánu:
W maťerinskej jich reči pozdrawila,
    Jako wlastná mať deti objímala.

Wsseci tu ludja chudobni, bohati,
    Jednu už twárnosť a podobu brali,
Jak Starowerci w wzkrissenja den swati,
    Bez rozdjelu sa osob objímali:
Rownoprawnosť jim drahé dari dala,
    Slobodu, rownosť, bratstwo prežehnala.

Werime swaté — rúzné zaspjewali
    Ňisse národi, po bojoch na zmernú,
Kadidlo mirrhu w obeť Bohu dali,
    A podali si spolu ruku wernú;
Swecenú wodú wssetki národnosti,
    Prežehnali sa k tuhej pokrewnosti.

A tu národi milé pobraťené,
    Cirkwi swej matce ruki polúbili;
Maťi, ach maťi djetki roztraťené,
    Jeden owčinec daj nám zaprosili!
Matka nad prosbú slzi wiroňila,
    Slzu krwawú do rán wjer pusťila!

Pres tú chrámowú nádhernú duťinu,
    Jak na Letňice zjara sa spusťila,
Oswjeťila tu Trojice swaťinu,
    A mučedlňické kňihi zapálila;
Boje za wjeri chitili sa w plamen,
    Jednota Cirkwi! skrikli wjeri Amen!

W Boha jednoho mi wssetci werime,
    A jednu máme Cirkwi swatej hlawu,
Cisára wssetci jednoho mi cťime,
    Jeden owčinec máme mi ústawu;
A rownoprávnosť na to máme danú,
    Abi sme wessli už w jednoti bránu!

Boje za Cirkew hrozné prestáwajú,
    Ňemajú chuťi k bojom sestri wjeri;
Už sa aj rani staré zahájajú,
    Ach! wjeri k mečom ňemajú dúweri:
Hňewi za wjeru premohli už seba,
    Dostali hroznú wipoweď tam z ňeba!

Ked premisslujem o jednoťe wjeri,
    Weždi mna zchiti swaté predtussenje,
Weždi ma národ s Cirkwú matkú weri,
    A zbližuje sa Cirkwi zjednoťenje;
Túto jednotu Cirkwe we mňe buďi
    Bůh, kteri w bojoch zjawil swoje súdi.

Záwodňik, Hurban ludu prjaťelowja,
    Welikánskej sa do tej práce dali,
Keď jako werni národa kňazowja,
    Nad tím ztraťenim rajom plakáwali:
Jednotu wjeri we spolku mjernosti,
    Hladali s bratmi w Cirkwi rozdjelnosti.

Ach skoroli už ten krásni ďen switá,
    Kteri mesjac, rok a wek nám to zjawi,
Jako ho ňebe jako zem uwitá?
    A do jakej sa swet obleče sláwi!
W kterém národe, w jakém sweta chráme,
    W Swaťinu Cirkwi jednej wstúpiť máme?!

Kresťan pohana Boha weriť učí,
    Ňese mu kňihi, wjeru, náboženstwo;
Kresťan kresťana hoňí, tupí, mučí,
    Wiháňa z chrámu wjeri náboženstwo;
Duch ludski zchoďil sweti, ňebe, wodi,
    Len do jednoti Cirkwi ňemá zchodi!

Retujme cirkew; klesá náboženstwo,
    Toto je ten čas cirkwi zjednoťenja:
Cirkew a národ hlasom človečenstwa,
    Odrjekajú sa w wjerách prawoťenja;
Cirkew a národ tito rodičowja,
    W oswete ducha božstwa pestúnowja!

Ležčo že je to táto rownoprawnosť,
  Zpitujú ſa ma bratja rozžjalení?
Wſſak aj po wojnách ſwet má jednotwárnosť,
  Člowek úbohí je wždi zúbožení;
Sedlák zostáwa aj pri ňej ſedljakom,
  A bedár je jak biwal, ňeborákom.

Brate ta rownosť od Ciſára daná,
  Ňemeňí rázom chudích na bohatích,
Aňi z žebráka ňeſtworila pána,
  Aňi hrjeſſňikow ňezmeňila w ſwatích;
Aňi tu twrdú ňezrobenú hrudu
  Ňepremeňila w zlatonoſnú rudu!

Beli, ſú, ano Bratja moji budú,
  Rozdjele, ſtupňe pri rownoprawnosti;
Dokál národi poſſlé z rodín ludu,
  Poňeſú obraz ludſkej rozdjelnosti;
Dokál powahu a ſwé podobenſtwo,
  Ňezmení w božſtwo krehké člowečenſtwo!

Ňedala ach nje tá ſloboda daná,
  Palice, kije ludſkej ſwewolnosti,
Abi ſnad ſedljak ozubadlil pána,
  A zas kurucké tropil ſurowosti;
Rownoprawnosť nám wſſetkím wſſetko dala,
  Lež čo ňeprawé, hrozňe zakázala.

Tá mať zákona Bohom udelená,
  Na rownú w ſúdoch ludí wáhu kladě,
Je ona rowno wſſetkím nakloňená,
  Ňetrpí: „já pán ti pán„ we ſwej wládě;
„Kdo z koho z toho ten“ ono tiranſtwo,
  Oſtrím zákonom dala we wihnanſtwo.

Komu česť tomu česť, weli aj ona,
    A komu bázeň, tomu ňech je bázeň;
Z božjeho ona wzjatá je zákona,
    Máli swet obstát musí w ňom biť kázeň;
Aj pri slobodách božje slowo platí,
    Aj sloboda má meze, zákon swatí!

Rownoprávnosť je ten ljek bratríčkowja,
    Na tú morowú ranu národowú;
W tejto sa merja Kisse národowja,
    W tej oni majú žiwota obnowu;
Lepssjej tinktúri pod slnkom už ňeni,
    Jak rownoprávnosť ludstwa k wilječeni.

Klakňiťe pred nu rúzni národowja,
    Poznajťe w sebe jedno človečenstwo;
Obejmiťe sa už jako bratowja,
    A buďte w zemi božje prwočenstwo;
Rozhoworťe sa a pristúpťe k sebe,
    Rownoprávnosť wás k prawej wlasti wede!

Wlasť nassa prawá je to spoločenstwo,
    Které prijalo práwa Bohom dané,
Ludstwa pokrewnosť tá a človečenstwo,
    K ňemuž jednaki wssetci pristup máme;
Wssetci rozumni na zemi tworowja,
    Wečních swatích práw, rowni dedičowja.

W takejto wlasti, žjaden ňemá ztraťit,
    Práwo národa, wjeri, národnosti,
Tu čo je z Boha wssetko sa má braťit,
    W tomto bratstwu je pramen slobodnosti:
Wlasť tak rečená zem, doli a hori,
    To sú rozumnich duchow domi, dwori!

Kebi len jeden národ w naſſej riſſi
    Utraťil práwo ſwojej národnoſti;
Tak rownoprávnosť bolabi jed w čiſſi,
    Kteribi zpálil Riſſe wnitrnoſti:
Tak rownoprawnosť Bohom wečnim daná,
    A w ňej wikupa ňeni dokonaná.

Wſſetki ti boje, kije, koſi, meče,
    Které ťiſice otcow rozſekali,
Bolibi hrički a ďeťinſké ſeče,
    W kterich ſi woli wolni chlapec mali;
Ba bi ſa ten wek, krwú zpečaťeni
    Hanbil ſeba ſám ſwojem pri wzkriſſeni!

Ach už ňezhiňeš rode muoj Tatranſki,
    Uťichnú weſſtbi o twojem zňičeni,
Preſſjels prez more rudé rod Slowenſki,
    Krſtom krwawím ſi už wikúpeni;
Otcom pri krſte Ciſár pán ti ſtojí,
    Ťeba ſi jako wlaſtné djeťa ſwojí.

Ňezhinuls Slowák, len čaſi už hinú,
    Čo ti ňežiwot jako tkáč ſnowali;
Na ťeba ſwoju čo rúcali winnu,
    Omráčeni jak ſolní ſtlp zoſtali;
Sám Bůh národow chce mať čo ſi z ťeba
    Keď ſa ti hlaſi z wiſokého ňeba!

Jak labuť kráſná w wlnách ſi ſa hrúžil,
    A zátočini pod ťebú ſa trjaſli,
Ales ňezhinul; w bjedách ſi ſa zmužil,
    Jako Mojžiſſa na wodách ťa naſſli;
A k dworu twojmu mocná ruka krála,
    Aj ťeba jako chowanca ſi wzala.

Osem sto rokow mals o tom prawotu,
Mášli žit, ňežit o to sa už hralo:
Swet posmech strojil nad twojú nahotú,
A na skonánje sa ti wizwánalo;
Ale w tom lud muoj ťažkém skonáwáni,
Na žiwot a smrt Mossus bol ti dani.

Cintlawé ťelo twojem po úmore,
Eššťe na nohách jak pacient stoji,
Uči sa chodiť len po swojem dwore
Malomocenstwa starého sa boji;
Ale swedectwo lekári ti dali,
Abi sme ťa už swetu ukázali.

Ukáž sa ti sám na obore sweta,
Jak sin w Europi dome wichowani;
Už si ti ňeni podhodené djeťa,
Sin si a ďediť slobodi uznani:
Sloboda, rownosť, bratstwo toto troje,
Je heslo mezi národi aj twoje

Len sa boj Boha, rod muoj milowani,
Kteri howori „mňe pomsta“ národom!
Cťi swojho krála, Bohom je ti dani,
A s bližnim w lasce žiw buď božstwa rodom:
Miluj sa rod muoj, ňeopúšťaj seba,
Tak sa dostaňeš do wlastneho ňeba.

Jakos bol werni, lud muoj zachowani,
W boji krwawém za trón Cisárowi:
Tak ži a umri, a zostaň oddani,
Jako otcowja rišše mocnárowi;
Ti si dal trónu žiwot, údatenstwo;
Trón, žes ti národ, dal ti rukojemstwo!

Ťebe rode muoj mili witikajú,
Žes ti primladí, ňehodni slobodi,
Opuſſťenosť ti twoju naſtrkajú,
Súſedňje twoje záwiſtné národi,
A to ňewidja žes ti w twej mladoſti,
Ukázal ďiwi mužſkej zmužiloſti!

Jakobis ňebol lud muoj opuſťení,
Keď ſi ſa ti ſám tak dlho opúſſťal,
Jako paſtorek w kúťe zahoďení,
Len pſotu ſi trel a ſeba ſa zpúſſťal;
Wudcowja twojí w tom ſi zakládali,
Keď ťa jak towar cuzím predáwali!

Welkis ti rod muoj, ale welikoſti
Ňepoznals w twojem ťažkém oſireni;
Ti ſi miſljewal: že w poňiženoſti
A pri pokore budeš oſláweni;
Tak ſúdi len Bůh; tis pre twú dobrotu
Wiſſjel na poſmech pred ſwetom a pſotu.

Taks bol úbohí jako hrach pri ceſťe,
Štlbal ťa kdo chcel po ſwej milej wuoli,
Čis bol w deďiňe, či to bolo w meſťe,
Čis bol pod ſtrechú, lebo w čirém poli;
Jakí je to diw že ſi opuſťení?
Ďiw je že ſi tu rod náš premileni!

Ach ťiſíc wekú Slowák njeſel kljatbu,
Jaké poſledňje ňewolní mal weki!
Jako na humňe njeſel cepow mlatbu,
A zabili ſa na nom wſſetki wzťeki;
Ale mlatoweň táto w ſwém duzuoťe,
Bola jak pjeſeň jeho o žiwoťe.

W posledních časoch wšetkej próbi ruki,
 We swej ťa wihňi jak železo kuli;
Mučili ťa už wšetki ľosu muki,
 Len že z podobi ťa už ňewizuli;
A kdo prechowal w ťebe človečenstwo?
 Len wjera w Boha — swaté nábožensťwo!

Jak Salamander, jašťer w ohňi žiwi,
 Žjariwé uhlje duší kolo seba:
Aj tis rode muoj robil w ohňi diwi,
 Keď už plamenom obljewali ťeba;
A tento žiwel čo w ohňi ňehine,
 Je w Boha wjera pri našjej rodiňe.

Aňi ňechcem mať národ zkrpatení,
 Mrtwinu, čo sa ňikdi ňeorává;
To bi bol prjeloh len ňezúhorení,
 Na čo bije hrom keď rosi ňedáwá?
Národ musí biť jako oheň žhúci,
 Keď to prestojí, tak je na swet súci!

Keď mám pred sebú národ muoj ten žiwi,
 Tú silu, jádro, tú krw, mozek žili,
Widím pred sebú tajné božje diwi,
 Které w tom tele dušu utworili;
Tak ma ňehňewá jednotliwcow psota,
 Která pristupu ňemá do žiwota.

Kdo sa má poddať, obec občanowi?
 Či jedna duša celej duchow ríši?
Má uhnúť národ snád jednotliwcowi,
 Ňeníli národ dúštojňejší, wišší?
Národ je mrawná osoba a telo,
 Které swé údi hlawe podmaňelo.

Lež ja ňehlaďím na ti millioni,
Ach národ ňeni krajin, ludstwa kopa;
Národ muoj žiwí sú onňi duchowja,
W kterích tak mláďňe našša Europa;
Národ w národe je to prwoťenstwo,
Čo z kopi ludstwa twori človečenstwo!

A kohos ti mal lud muoj Podtatranskí,
Kdo ťa rozebrál w mnohowękém spáni?
Kdo to ukázal žes ti kmen Slowanskí,
Kdo ťa dowjedel do národnjej bráni?
Kdo tú národnosť udušenú w ťebe
Krješil, zaštáwal — kdo priwjedel k sebe?

Mal si, máš a mať budeš rod muoj milí!
Mužow, čo ťeba wrúcno milowali,
Kterí za ťeba, ťebe, s ťebú žili,
Kterí sa w službe twojej ostarali;
Kterí pre ťeba na mjesto odmeni
Kriwdú, posmechom boli odplaťení!

A ešťe jich máš národe úbohí,
K twojej wikupe mužowja sa rodja;
Jak ňewidané hwjezdički z oblohi,
K twojej osweťe z ťemnosti wichodja;
Jedňi za ťeba pri oltári slúžja,
Druhí w hlbokém duchu s ťebú túžja.

Mnohí už dáwno w tmawé hrobi padli,
Mnohí sa doňho útrpno chistajú,
Jedni do twojej práce si zasadli,
Mjesto odplati bjedu jak ti majú;
Weliká mužow twojich je už kňiha,
Otwor ju wiďiš jaké mená skriwá.

Twoje sú rani sinow powjazanich,
    Z žalárow wisšli proroci sú twoji;
Twoje sú rani sinow porúbanich,
    Jejich pamjatku twá kňiha si swoji:
Kňiha žiwota krwú pozláťená,
    Prowazi waznow buďe obrúbená.

Twoji wihnanci sú ti z Bretislawi,
    Ten predwoj smeli búrki národowej;
Keď sa chistali hromi do wiprawi
    A zahrozili wlasti Slowákowej;
Twoji sú wečňe aj dobrowolňici,
    Twoji we smrti hrdí mučeňici!

Šulek nad hrobom náhrobečka ňemá,
    Prwí s Boríkom w žalár čo bol daní;
Tato sirota za nás opusťená,
    Walášškom waznom smutno pochowaní!
Jakí mu pomník pri Komárňe dáme?
    Takích národ sám skrije w ducha chráme!

Ešťe si ti spal — už ti pracowali,
    Na ťeba, bárs nje w čirém s ťebú poli;
Ešťe len zori twoje wichádzali,
    Už ti w ohromnej službe twojej boli:
Ti si pracowal, oni ťi zpjewali,
    Na twoje bjedi s plačom pozjerali.

Najťažšje boli mužow tichto muki,
    Keď kázáwali slowo národnosti;
Tis jim ukázal mozolné swé ruki,
    Ňecítil, ňemal tejto dústojnosti:
Twrdí chljeb jedli, trpkí kalich pili
    Za ťeba, wer mi, rod muoj roztomilí!

Žjalom úmorním twojú nad sirobú,
W dobách rozhodních oni plakáwali;
Tis to ňewedel; a oni už k hrobu
Twojému čjerni smútek obljekali;
A keďs ňemohel rozumeť jich reči,
Stali za ťeba do boja a k meči!

Toto sú rod muoj ti twojí mužowja,
Kterí z ňičeho twoj wek utworili,
Ti nad stowekú bjedú hrdinowja
Čo seba, ťebe, Bohu, poswetili;
Oni krjesili w ťebe človečenstwo,
Oni sú twoje jádro, prwotenstwo.

Ti si sa potil a obrábal role,
W mozolnej Tatre len tam w poli žiwí,
Žiwot a ňebe bolo twoje pole,
Ňewedels že aj duch má tworiť diwi;
Jako múmia weku stredowého,
Mals len podobu ducha človečjeho!

Jakú odplatu dáš tím sinom za to
Že máš národnosť, z kterej je duch žiwí?
Ňemáš pomníkow, medallie, zlato,
A ňemáš pre ňich panstwa, ňemáš ňiwi;
Ti buď rode náš pomňik a litera,
Ti ži a twoja k mužom tím dúwera!

Wistúpili už bojow ze diwadla,
A meče swoje za rod odpásali:
Už je odkrité — už opona spadla,
Čo sú a boli swetu ukázali;
Swet ukazuje na meče a wini,
Ale Bůh súdí žiwot, wuolu, čini!

Sám weliki Bůh — ti národa hlawi,
Prewjedel pres ti meze ſſibeňičné,
Eſſťe jím ňewzal ſwet tej mužſkej ſláwi
O kterej ſwedčja ſpiſi zahraňičné;
Keď ſwet welikím mužom úklad ſtrojí,
Meži muži Bůh a úkladom ſtojí!

Já werím w Boha, že ti poſweťenci,
Ti, čo wſtúpili do ſlužbi národa;
Ti dúwerníci ludu obeťenci,
Kterím w národních prawdách je ſloboda:
Na Boha prawdi ſilno podepreni,
Ňebudú w proſbách ſwojich oſliſſeni!

Wi oſwjeťeni w národoch mužowja!
Čo w ťažkích ſlužbách národow ſtojíťe:
Wi národnoſti každej cťitelowja,
Čo w človečenſtwe ducha ſweta cťiťe;
Rozſúdťe to wi, a dajťe nám radu,
Kdo krjeſí národ, či ten páchá zradu?

Powec pobožná ſeſtra Lazarowá,
Powec ti wdowa pri Naimſkej bráňe,
Bolali zrada tá pomoc Kriſtowa,
Keď waſſich mrtwich krjeſil w truhle, w jame?
Keď krjeſil Kriſtus, krjeſiť kázal ludi,
Kdo krjeſiť národ pri kňazoch odſúdi?

A či wzkriſſenja rod náš ňezaſlúžil?
Čo mrawo=zbožnú má w ſebe powahu!
Či ten po ducha ceſtách ňezatúžil,
Či ňezpominá človečenſtwa ſláwu?
Darmo zem tlačí — darmo w ludſtwu chodí,
Darmoli hlawi na ſwet ſúcé rodí?

Dajťe mu wudcow, dajťe ludja k boku,
Tich mu ňechajťe kteri ho milujú;
A ňemilťe ho w čerstwém jeho kroku,
Keď ho sinowja werni rozňecujú!
Čo hamujeťe jeho wiwinutje,
Keď mu sám Bůh dal k bitu pokinutje!

Ňehoworťe mi že ho milujeťe,
Wi, čo dáwáte wlasť bez národnosti;
Darmo mu zlaté hori slubujeťe,
Keď ztraťil pre wlasť ducha wedomosti!
Čo je wlastňejšje w kterej kolwek wlasti,
Jako národni bit a jeho slasti?

Slowáci jedni wekom ohromeni 47)
Žjadajú si wlasť, ale bez národa;
Zaťati stoja — w tomto ošjaleňi,
Že jím praj je wjac jak národ, sloboda!
Ňemajúc wlasti aňi národnosti,
Swati chcejú biť pri zákonnitosti!

Prwi weliki je zákon a swati:
Miluj z duše swej Pána Boha swého;
Druhi: každého čloweka uznati
Musiš za brata a bližného twého;
Kteri že z tich dwoch zákon naplnili,
Ti, čo swoj wlastni národ opusťili?

Keď w tuhém boji wrazili na seba,
Slowák a Maďar we společnej wlasti,
Kristow leťel hlas z wisokého ňeba:
Dobre čiň wšechňem, najwjac swojim w strasti;
Čo sťe sa kňazi k rodu priznat báli,
Keď sťe ten Pána zákon w rukách mali?

Muži národa! čo sťe pochopili,
    Že w národnosti láska k wlasti bije:
Čo sťe sa s duchom času pomerili,
    Kterim wlasť prawá w národnosti žije;
Krjesťe swoj národ, pojťe s času duchom,
    A odjewajťe nábožensťwa rúchom!

Ňedajťe že sa nje muži pristawiť,
    Obrowskím hrozbám na cesťe k národu!
Národ je už tu, on sa chce osláwiť,
    Pozrel túžebním okom na slobodu;
Wojni národnje porodili wuolu,
    A dali Mossus duchu w smrťi buolu.

Wuola k žiwotu z kadlba wiwjerá,
    Silní z koreňa žiwot hore žene;
Národ náš z doli na hor sa ubjerá,
    Hlboko fáze zaťali koreňe:
Len taki žiwot buďe silní, stálí!
    Kterí sa z ludu jak z pramena walí!

Wssetki plessini, chrasti odroďilstwa,
    Zawinú puki, listi rozwinuté;
Zaťečú staré rani zotročilstwa,
    Zmenja sa w kweti čerstwé odmládnuté;
Národ si pozre na swé ťelo mladé,
    Hrdo zasadne w národow si raďe.

Len w tichto hrúzodobách ňewinnému
    Národu, padnúť ňedajťe otcowja!
Dajťe mozolné, dajťe ruki jemu,
    Pozjerá na wás, — wi krjesitelowja!
Na wassu sejbu padne rosa z trúnu,
    Bojowal Slowák jeho za korunu.

Ňehňewajťe sa na jeho ňeresti,
W kterich ňeborák bol tak zanorení,
Že už ňestačil wolit losu tresti,
Už bol na žiwot swoj tak namrzení:
Že swojich wlastnich wernich učiťelow
Trápil, pokládal za swich mučiťelow!

Snadno je slúžit rodu bohatému,
Kteri za práce wisipá odmeni;
Ale preťažko slúžiť úbohému,
Kteri ňepoznal welkich duchow ceni;
Lež ňezúfajťe! wi sťe púwodcowja,
Weku nowého — wi arciotcowja!

Čo sú peníze, medallie zlaté,
Čo sú úradi, službi peňažité,
Nad tú welebu! kterú už tu máťe,
Wi muži, čo kríž národa nosíťe!
Kollára prijal wssesweť do rodini,
Ten w budúcnosti nosí swé ssedini!

Už ňení zrada slúžiť Slowákowi,
Čo sa bojíťe wi Slowáci nassi?
Cisár Pán, zlatí dal kríž Kollárowi,
Knižacje letja za ním listi, hlasi;
W každém národe kdo sa Boha bojí,
A slúži ludu, jak múr pewno stojí!

Hladte len braťja na prirodi sina,
Jako ho ta mať čerstwo wiplekala:
Jak sa mu ťessí, jako ho objimá,
Jakbi ho rada hodním sinom mala;
Bár on aj s matkú trpjewá ňehodi,
Pozjerá na wás jako žjak slobodi.

Ňedajťe ſa s ním ſamej matce trápiť,
On je už hodní, už je odſtawení;
Dajťe ſa mu z žíl Tatri wodi napiť,
Abi bol trónu, rodu junák werní;
Ach wezmiťe ho wišſſej už do ſſkoli,
Abi ňepadel do ſtarej ňewoli!

Lež choď roďe náš aj ti w ſwatém rúchu,
A oddechňi ſi dlhej po ňewoli;
Wſtúp w národa chrám, jak o Swatém Duchu,
Kupuj ſi kňihi a ſtawaj ſi ſſkoli;
Abi Petrowja darmo ňekázali,
Kterí za ťeba meče opáſali.

Chráň ſi pamjatku otcow ſtarowekú,
Podaj každému prawicu národu;
Buď hoden ſkutkom ſlobodného weku,
Pi z nábožénſtwa žiwú wjeri wodu;
Buď werní Bohu, mocnárowi, ſebe,
Otwori ſa ti budúcnoſti ňebe.

Porjadek je už Brate náš na ťebe,
Už ſa pred ſwetom wjac ňewihoworíš,
Sám ſi prichiſtáš peklo lebo ňebe,
Jakú chceš takú budúcnoſť ſi ztworíš:
A mi s ťebú též, kďe padňeš padňeme,
W ſláwe či w hanbe s ťebú ſa octneme!

Eſſťe wiſlowťe „Credo" muži ſwaté,
W kterém lud roſťe náš, a w kterém ſkoná;
Weríme ono, které aj Wi máťe,
Z dwojej biblie wzjaté a zákona;
W kterém otcowja ſtarí dokonali,
A w poručenſtwe nám ho zaňechali.

Som človek, tak mi našší powedali,
    A dali mi cit tejto mej prednosti,
Ked ma do školi sweta wistrájali,
    Bich powedomí žil tejto tajnosti:
A w štjepili mi srdca do útlého:
    Blížného miluj, jak seba samého.

Som človek Slowák, lebo bez národa,
    Ňení žiwota, ňení bitu, sláwi;
Aj muojmu ludu daná je sloboda,
    Aj w mojem rode majú údi hlawi,
Aj muoj má národ swaté powinnosti;
    Má tedi práwo, prístup ku bitnosti.

Som kresťan a tu wšetko človečenstwo,
    W mojem sa srdci w jednu už krw meňí:
Tak ma učilo moje náboženstwo,
    Že som jak duch s ňebom sprjaťeleni;
Som kresťan, a to slowo wšetki wjeri,
    W duši mej w jednu harmoniu meri!

Som swetoobčan; tak na celej zemi
    Som doma, žijem jako w domácnosti,
Znám já od Boha cjel mi wimereni,
    Werim „každá služ duša swej wrchnosti;"
Človek, wlasťenec, kresťan k oswiceni,
    K láske od Boha na zem postaweni!

Že já milujem rod wjac jak cuzinu,
    To ma jak jinich učila priroda;
Mám aj já bratow, sestri a rodinu,
    Aj w Slowákowi je krw a nje woda;
Prečo Slowákom ludja za zle máte
    To, čo Helotom už ňewitikáte?

Keď ſom nad rodom takto premiſſlowal,
  Pojal ma Janko až na Jaworinu,
Kďe jeden wážni ſtarec prorokowal,
  Tam na tej lúce nad kráſnú bučinú,
Pri tej ſtudjence w kole mladich ſeďel,
  Uſnúl a we ſnách toto wipoweďel:

Bibliu Páňe ſme ſi otworili,
  Wjeme tajemſtwo ſtarej Zenda=Weſti,
Mumie ňemé ſa rozhoworili,
  A wráťili ſa z ſſedich wekow ceſti:
Jedna ſa eſſťe kňiha powaluje,
  Jako ſſediwi ſkarček prorokuje.

Národ Slowenſki, je tá ſtará kňiha,
  Samím půwodcom píſma napíſaná,
Mnohí ſa na ňu jak na bachant ďiwá,
  Ňemá pozlátki a je roztrhaná;
Dajťe ju zwjazať máťe tam zjawenje
  Boha, w twári w twár úplné wiďenje.

Ťažká cuzincom je tam Abeceda,
  Samé tajemſtwo každá kapitola,
Literka, punkťik wiložiť ſa ňedá,
  Poznáwať, čitať, má hu nowá ſſkola;
Až nám Bůh od ňej do rúk ſlowňik podá,
  Dočitáme ſa weſſtbi prenároda!

Čo člowečenſtwo w ſtoletjach hladalo,
  K čemu wimiſſlal duch preďiwné ceſti;
To zatajené tam ſa pozkládalo,
  Wſſeludſtwo o tom prijme ſwoje zweſti;
Budúcnosť ſweta má tam rukojemſtwo,
  A w tom národi ſwoje účaſtenſtwo.

Swetoduch dwoju pohibal prawotu,
Jednu za cirkwi krestanskich spojenje;
Druhú za Slawskich národow jednotu,
Abi wsseludstwu w ňich dal poswecenje;
Keď sa prawoti tej uzel rozwiňe,
Swet prijde k sebe — ludstwo odpočine!

Ten Sweto-proces prudko pohibujú,
Poslednich wekow buole a pohromi,
Které w národoch a cirkwách ssturmujú,
Na ducha sweta — zepreté úhoni:
Swaté krestanstwo w tomto Boho-kroku
Stoji jak práwňik človečenstwu k boku.

Beda národu, kteri w tej prawoťe,
Ňebral podjelu na swojej obraňe;
Je tu otázka práwe o žiwoťe,
Wáha ku kterej prewáži sa straňe?
Která sa swojho času uchopila,
A wirok súdu na pred pochopila!

Ňespiťe ludja! už je tu hoďina,
Rownopráwnosť nám cestu otworila,
K súdním Stolicám — ti Tatri rodina,
Ňespi! aj ťebe hoďina odbila!
Wstan dussa werná! wolajú hlásňici!
Jak na switanje pod Tatrú básňici!

Janko sa pitá: čo sa potom staňe,
Keď sa ten hrozni proces už dokoná?
No a či ňewješ? To bude deň Páňe,
Stari swet, jako stari člowek skoná;
Šedini starich swetow budú kweti,
W človečenstwo sa zmenja ludstwa sweti!

Tu sa otwori jedno poručenstwo,
    Samim púwodcom sweta zpečaďené;
Národi budú mať w ňom účastenstwo
    Pod Sweto-proces hrozni doweďené;
Wezmú ďedictwo „Bit“ mezi národi,
    Sadnú do wlasti prawdi a slobodi.

Wšetki ti ťerchi, buole, kriwdi, muki,
    Které národi w sweťe podňikajú;
Sú na slňečních jak hoďinách ruki,
    Které ten proces dále pomikajú;
Len ti prehrozné pohromi a trenje
    Národow, ženú k koncu prawoťenje.

W tejto prawoťe prísni počeť zložja
    Tí, čo národi božje sužowali;
Keď žalobňici ďejini wiložja,
    W stoletja kňihách čo poznamenali;
Lebo tato wlasť nowá utworená
    Ňečlowečenstwu buďe zatworená.

Duch Swetowládni zloži w ňej pokladi,
    Tí, čo w umenja swaťinách utworil;
Sweto-národu zweri jich do wládi,
    Abi jich zbožňil a wekom pretworil:
Čo w ludstwa školách rozsjal prst wšemožni,
    To Slowan wjerú swatú onábožni!

W končinách sweta začňe sa nowi wek,
    Koreňe wekow ohanki wiženú,
W božskej podobe wstaňe z ludstwa člowek,
    Prejme úlohu swetu naloženú;
A tento člowek ňikdi ňepomine,
    W wečnosti biwať buďe domowiňe.

Chrámu jednoti, tam w tej swatej wlasti,
    Základom, budú mozole aj našše:
Našše wzdichanje, slzi, plače, strasti
    Ozwú sa w stánoch ducha, w boho-hlase;
Mi jak duchowja k poctám doleťíme
    Každich sto rokow ráz sa objawime!

Egipťčan ňechal swetu piramidi,
    Hlboké wedi Rék, a Riman wojni,
Angličan trhi, Ňemec skumni widi,
    Slowan hospodár sweta čo pokojni?
K tomu Slowan dá wjeru, nábožensťwo,
    Korunu buďe mať w ňom človečensťwo.

A keď starček tak ze sna prorokowal,
    Dwe dúhi krásné ňebom sa ťahali;
Prebral sa, usmjal — a nám ukazowal
    Na mužow čo sa w dúhách prechádzali;
Mi omráčeni — w tom zjaweňí stáli,
    A ňewidani swet pred sebú mali.

Já keď som takto o prewratoch sweta
    Premisslal, Janko sa též w duchu bawil;
On jako dobré a slowenské ďjeťa
    S dobrowolňiki weki nowé sláwil;
Spjewali k pocťe Slowákom zrúbanim
    Junákom, za rod sláwno pochowanim.

Pjeseň na hroboch.

Swjeť mesjačku na hrobowé ťissini,
Spja w nich bratja porúbaní, zahrabaní
Bratja z nasšej rodini.

Mať slobodnú ňeslobodní wjazali,
Lež hrdinské djetki matku, wlastnú matku
Powjazať si ňedali.

W boj si za wlasť, bratja smelí zastali,
„Bez slobodi ňjet žiwota aňi prawdi!“
Rozpálení wolali.

Mračná ğulí w čelo bratow ljetali,
Ale oni za otčinu, za rodinu
W ohňi jak múr zastali.

W pancjeri sa w boj krwawí rúcali,
„Peklo zradcom! mi umreme za slobodu!„
A koňíčki zbodali.

W búri hluku, w strelbi zwuku padali,
Bratja bratom, porúbaní porúbaním
Ťeplé rani wjazali.

Bár jim meče, pási hlawi pretali,
Predca z twári porúbanej z krwawenej
Slobodi znak ňewzali.

Zbroj preostrá, w sšurme diwej brinčela,
Krw horúcá z rozpeňenich žil horúcich
Sinow wlasti kipela.

Dúha krásná padlich dusse pojala,
Zem slobodná sinow kosti w hlbokosti
Jako swaté schowala.

Krw horúcá w dim oblak sa zmeňila;
Z mračjen burnich w hromoblesku w hromotresku
Smrt hrdinskú pomstila.

Tu sú wasse, mili braťja! mohili;
Wi ste wlasti drahej pokoj, wi triumfi,
Smrťú w bojoch dobili!

Prežehnaj sa werná dussa nad hrobi,
Každi ten hrob je litera, nássho žitja,
Cinter kňiha slobodi.

Pridawek k Mijawe.

W tejto básni, to jest werssoch, sú počti; kdo chce wedet čo znamenajú, nech čitá tento pridawek.

1) S Kolénim. Koléni Samuel biwali kňaz Mijawski, na Mijawe zrodeni a pochowani, slúžil dwacat tri roki, jako muž učeni a prikladni, kazatel wiborni a majster w katechismowém winaučowáni, jadrnimi wikladi písma swatého, utessenimi obrazi ze žiwota, príkladi z historie prednássanimi, wiučowal mládež a dospelich tak, že ho rádi aj dwe hodini počúwali. Štrnást rokow bol ňedúžiwi, ale ždi horliwo pracowal. Recko-Rimskí Klassici boli obžiwa toho umenja milownika On esste na smrtelnej posteli čital Tak jako na kancli horliwo prísni biwal w krásnem prednássani: tak bol w obchode mili a priwetiwi; on znal poučit, poradit, obweselit, potessit, a tento ctihodni žiwot bol magnét, kteri tisice tahal. Báis bol prorok we wlasti, požiwal cti za žiwota a po smrti žije w požehnanej památce! Študentow mijawskich milowal jako otec — jeho reči boli pre nás manna žiwota, a národa swého bol znatel a ctitel úprimni. Zemrel 1838 roku, a s matku welikú lútostú nad nim umorenú — w jednem hrobe spočiwá. Muž o Mijawu wisoko zaslúženi; pokoj prachu jeho!

2) Tak hu pokrstili sstudenti Mijawci, milence na památku.
Pridaj esste: Brúnow, Swinárki, dolini Mikulássowá, Tichačkowá, Kodajowá, Swancarowá, Zákrzlje, Štemberek, Hornja Mijawa, Kúdnik, Mockowja, Zemanja, Hopkáč, Guzice, Platowá, Hawlowá a t. d. Tito názwiska majú powahu mjestnosti, a sú znakom básnického ducha slowenského.

3) Roku 1775. zpustossila Mijawu powoden, po tejto wisssjel záhubní ohen od pekara; po ohni, wojanski tam bitujúci Štáb opustil Mijawu! Zlásstní patent od Rudolfa Cisára oslobodil Mijawu od zdržowánja wojska. Roku 1834 znikel ohen na kamenci pri wipalowání páleného, počna od Simssálka, to, čo bolo na —rane Tomássici, kostel s fáru katolickú, rinek až po Mihálika, w prudkém wetre bolo na popol obrátené, kostel židowski zničeni — chrám ew. se sskolu ťažko bol wichráňeni — sskridlica pomohla; za to Mijawci domi w rinku radom sskridlicú prikriwajú. Ach pálené, pálené! tussím to méno máš preto, že zpaluješ mesta, Čedini, domi, ludi! Kedi to nahradja mijawské kotle, čo ten jeden odjal?

4) Janko w básni tejto, znamená básnického ducha, kterí básen tuto zložil.

5) Mijawskí pitlikári znameniti obchod wedú s plátenkom na mlinárske pitle. W Čechách sú jako doma; mnohi tam pomreli. Rodini Mijawské k. p. Mikulecki, z Čech pochádzajú. Po zrussení tridcátku pitlikárom nastáwá wek nowí Dalbi Bůh!

7) Roku 1663 uchwátili Turci a Tatari 707 ludí z Mijawi, mnohích postínali „Wila“ bohina lesná.
8) Studnička na Hrebeni, je Mijawka.
9) Mijawské panenki na weliki Pátek do dna bežja do rajsstowne s hrnčeki, padajúcú zpátečnú wodu z wodného kolesa chitajú, domi, pitwori, nálepki wikrápajú, abi praj boli wzácné; to je ljek lacní a nesskodní, kebi bol osožní — mne sa milé krajanki, zdá bit platnejssí pre wás nedelní katechismus, a ta krásna welikopátečná modlitba: „Srdce čisté stwor mi ó Bože! a t. d.“ ta dáwá krásu aj pobožného manžela.
10) Mijawská weda beží do Turecka. Turci diwokí zajímali mládencow krestanskích, z kterích biwali Janičári, wojáci udatní, strach krestanow; Otec wčilajssjeho Cisára jich zkásírowal, lebo aj Cisárom biwali nebezpeční. Wčil sú Turci bedári — a radi sú, že jich mocnári krestanskí trpja.
11) Botanika, umenje o zrostlinách.
12) Liné, slawní znatel rostlinstwa — jako náš Zalužanskí.
13) Mijawa má 30 mlinow.
14) Ten pekní háj, (knazowé brehi) lúki, role, které mijawskí kat. Farári držja, mal njekdi Krman kňaz ew. a bisskup na Mijawe známi, kterí w prehánkách za wjeru toho času, w kržloch chitení, do Presspurka odwedení bol a w žalári zesnul.
15) W Čachtickém zámku, dala Beta Bátori na 550 djewek zamordowat, preto, abi sa w teplej krwi jejich umíwala a bola peknejssa; Bůh ale ňespí! na skutku ohawném chitená — we weži od wi-

chodu zamurowaná, dokonala žiwot hrjessní. Branč zámek, po knazowi Pilárikowi známi. — Tematin zámek nad Wáhom zrúcani. — Brádlo, hrbati wrch nad Brezowú.

17) Prwni zemski páni, založili Mijawu u slobodnej obci Šwajcárskej.

18) Dewin, zámek dwe hodini od Pressporka, kde Morawa do Dunaja padá, tam wjedli ženi wojnu proti mužom.

*) Roku 1844 uderil hrom do chrámu ew. do toho rohu, od Sam. Trokánka; letel po nad oltár, na kterém odrazil kúsek jako orech, a wiletel pres zákristiu oknom, bez ublíženja watssjeho.

19) Mekka, Turkom w Arabii mesto swaté; tam je pochowani Mahomed, Turecki prorok, půwodca wjeri mahomedánskej, z kresťanskej, židowskej ba pohanskej zlátanej. Každi Turek je powinnen za žiwota swého aspon ráz do Mekki putowat.

20) Knaži Mijawski, kteri od počátku Mijawe slúžili, pripominajú sa tito:

1. Kňaz Jan Plachta, slúžil pri založeni Mijawi 1586 za času grofa Nádaždi Pawla.
2. Po tomto bol kňaz Pawel.
3. Ondrej Koroni, muž silni, bič na korhelow.
4. Gábriel Šebowič — slúžil 18 rokow pochowani pred oltárom.

W roku 1645 prissjel do Mijawi kňaz katolicki, kázal ewanjelikom, ale krátki čas; wrátil sa ew. kostel, jako o tom swedčí list od kommissárow králowskich w Tokai dna 21-ho Julia 1646 roku widani.

5. Daniel Krman, z cirkwi Sadeckej, powolani roku 1652. slúžil 8 rokow pod Frant. Nádaždi — potom ale na rozkaz tohoto zemského pána, bol skrze uradnika Ondr. Bránika wiwedeni.

Roku 1661. prišjel prwi katolicki kňaz Pawel Králik z Chinoran, kteri si pripojil njekolko pátrow a s wojanskú pomocú nahánal aj opilich do kostela a k zpowedi; dáwal cedule, že prijali wjeru katolickú, abi tak minuli Exekucie. — Po tomto slúžili pátrowja mnišši. Páter Perestery 6 rok. slúžil.

Páter Silezius, od Duksowich zbojnikow zawraždeni, roku 1690. Dwa mnišši, po tichto páter Hájek, Nadoššini, Abrahámski 1690.

Roku páňe 1683. kommissári Tököliho wrátili kostel ewanj. a starodáwni kňaz Dan. Krman, z Turej-Lúki bol powolani, ale toho roku ustúpil kňazowi katolickému.

Roku 1690 w Sobotu pred Sw. Duchom na mjesto pátra Abrahámski, prišjel kňaz Mařej Sabatka z cirkwi ewanj. Kamenčanskej wihnani, ale dobrowolňe z Mijawi odešjel.

Roku páňe 1690 w tú nedelu po Wawrinci bol Mijawcom od Krmana, ten čas Turolúckého kňaza — porúčani kňaz Jan Majer, kteri w nedelu 12. učiniw próbu (už tedi tato neucta kňazstwa bola w običaji) bol sice prijati — ale odešjel; po ňom.

Roku páňe 1690 zase prišjel Daniel Krman z Turej-Lúki, a slúžil 9 rokow; tu ale zase skrze

wojsko grófa Aremberga chiteni, a do kasstjela Čachtického zadani bol.

Roku paňe 1669 na jeho mjesto prissjel Tobiáš Pettko, slúžil od Adwentu 1700 r. W nedelu 1. Adwentnú sa wrátil Dan. Krman a zostal až do 1704. r. — W tomto roku wipálená bola Mijawa; Krman powolani bol do Žilini, na mjesto jeho sa dostal Jan Stranski — roku 1708 do Senice powolani.

Roku 1709. zwoleni bol Jan Pettko, ze Sobotisska — slúžil do 1717. Roku 1717 na Martina sa wrátil zase Daniel Krman ze swého wihnanstwa druhi ráz, slúžil Mijawcom do r. 1729. Slúžil Krman w tichto osudoch prenasledowáni za 40 rokow na Mijawe; jako dokonal trpki swoj žiwot je wisse pripomenuté. Po jeho smrti otworená bola artikulárská cirkew Ewanjelikom w Prjetrži, až po slobodi od Jozefa II. Cisára widané. O tichto časoch swedči kniha, pod menom: „Pamatnosti Ribiniho."

Po widanich slobodách, wistawili si Mijawci chrám 1784. w kterém nasledujici knaži slúžili:

1. Jozefi Pawel, Wrbowčan, starec prísni a wzácni.
2. Roléni, už známi.
3. Jan Šulc, Wrbowčan. Wrbowčanom slúžja Mijawci: Matička kňaz, Kulissek učitel, Chrenka notár.

Zpráwcowja Školi:

R. P. 1595 Rektor ſſkoli prwi bol N. N.
1625 Laurentius Auguſtini.
1633 Martin Mikláſſek.
1649 Adam Boroš.
1652 Mikuláš Liborčáni.
1663 Jan Paulíni.
1666 Martin Komínek.
1670 Martin Sopocius.
1676 Jan Liborčáni.
1682 Štepán Štepkowič.
1688 Imrich Žernocai, Silwai, Polerecki.
1705 Mat. Boleti.
1707 Samuel Stranſki.
1709 Mikuláš Klačáni.
1718 Mat. Krman.

Po tichto mužoch werejních ſſkuol ňebolo; lud ſa učil w ſúkromnoſti, a tak prechowáwal wjeru otcow ſwojich. Chodjewali cirkwi okolité do Prjetrže. Po widaních ſlobodách, bol učitelom Mijawſkím:

1. Samuel Koléni, otec zpomenutého kňaza — tohoto Mijawci jako príſného ſice, ale wiborného učitela zpomínajú
2. Miſſowic — opuſtil Mijawu dobrowolno.
3. Jakubowič Pawel, Skaličan, z Tati powolaní. Tento učení a ſſlechetní muž, báſnik a Slowák wiborní, pilní a ſwedomití, bol ozdoba úradu učitelſkého. Ten aj s Kolénim boli púwodca toho, že ſom to, čo ſom. —

Žjal Bohu! pre hlawatost njekterich opustil, powedom swojej statečnosti Mijawu, ač mal pri boku stareho otca a matku, — manželku a djetki. Jako muž poctiwi a učeni stal sa Lewitom na Farnade, potom w Céglede kňazom maďarskim — a na Cinkoke slowenskim, kde aj w Pánu spočiwá — Jeho úbohá wdowa a sirotki sú dika Bohu! už opatrené. Ňikdá Bůh sprawedliwého! a t. d. Kdekolwek žil, zanechal památku dobrého ména.

4. Predmerski, člowek dobri a statečni z Prjetrže powolani, zomrel w suchotinách.
5. Jan Martessik — o ňemž nižej wácej.

---

21) Učeni Mijawci z Kopaňic.

1. Djuga Štefan, ewanj. kňaz w Skalici, Senior Ňitranski.
2. Borik Pawel, od Borowskich — kňaz Wrbowčanski, otec známého wčilajssjeho cis. kr. okresného slúžného.
3. Wiskup Jan, kňaz na Tordači z Porjadja.
4. Pán od Panikow z Brestowca, kňaz w Slowenskem Prawne.
5. Porubski z Rúdnika kňaz.
6 Mockowčák Jan, z Uhlisk, kňaz w Pezinku, muž učeni a statečni, aj Slowákom prajni.
7. Caltik Štefan z Brestowca; učitel we Wrbowém, zemrel 1849 na choleru.
8. Adasek, od Adaskow, zemr. jako kandidát.

24) Mestečko Mijawa samo w sebe je sstwrtá čjastka welikej obce, má dwe sskoli ew. Rádni učitel na ten čas je Ján Martessik — jeho sin Ján je preceptor. W obojej mijawskej sskole biwá žákow do 300. — Čo je to na 9000 ťisic dussi? (Brezowská cirkew máwá do 600 djetek.) Djetki kopaničné učjewajú obssitnici! Cirkew Mijawská abi pomohla djetkam — zkasirowala koladu a oplatki, toto kunsstowné žebráctwo úradi nasse hanobicé — ale nezpomohla! Učitel je muž prakticki — jeho s djetkami zacházanje je wiborné, — žjaci na examene odpowedajú jako smeli wojáci. — Exameni sa s pochwalu odbawujú. Kdo je na pričine, že lepssi žjaci sskolu wčasno opússťajú? Neni obecného pasjenka; žjaci pasú! W kopaňicách, a sice w každém Procesi mala bi bit jedna sskola — w mestečku ale sskola Seniorálná. Mijawci potrebujú pri swojem obchode známost reči — Mijawa má drewo, má hospodi! Od Modri po Štjawnicu, nemáme wišssjej sskoli ewanjelickej. — Už w desátem roku stehujú sa úbohé deti od nás — tam w sskolách wzdálené padajú do rúk očimom a macochám, tam wzdálené od nás padajú často zlími priklladi; — platime na sskoli, na cesti, nemoce a t. d. a nedosahujeme cjela žjadaného. Mijawci Bratja premisslujte, smilujte sa nad swojimi a nassimi djetkami! Starajte sa o sskolu Seniorálnú! doletja wám k pomoci cirkwe okolité; potom uwidite, čo budú nasse a wasse deti!

22) Knihowna Dekanálská, pod mojim dozorstwom je na ten čas w Kostolném — má aj pekné knihi

aj kapitálik. Údowja spolku sú učitelja Langhoffer, Niezner, Černák, Piffko, Martessík, Sucháč, Zatkalík, Záhon, skládaju každoročne 40 kr. str. tak sa kupujú knižki sskolského ducha. W ročném zasednuti sa prezjerá knihowna, počti skládajú — důležitosti sskolské hore berú, súd o Examenoch winássa, sstudia do behu sporadujú, duch swornosti, pilnosti budí — a wssemožni cíl wichowáwanja sa napomáhá. Wel. Seniorat Spolek tento potwrdil, a ostatním Dekanatom za wzor poručil. Jako weci pri tomto spolku stoja: to nestrannému sudcowi porúčáme. Brezowanja offerowali na knihownu 40 zl. w č. podobne statečni Mijawci 75 zl. w. č. To znak dobrého ducha!

---

23) Učeni Mijawci z Mestečka.

1. Wisskidenski kňaz zemrel w Prjetrži.
2 Wodička kňaz w Zárječi.
3. Malárik kňaz.
4. Dewan Jan najstarssi kňaz w Seniorate — we Bzincoch. Tento Nestor pri častich nemocach biwá weseli pri národnich pjesnách, a je horliwi Slowák — žiwi dceru wdowu, wnučki, a je hrdi na swojich sinkow w službách postawenich, zlásste na chirného Doktora w Trnawe.
5 Caltik kňaz.
6. Sklárik kňaz.
7. Dudik kňaz.
8. Malatidesowci knaži.

9. Koleni Daniel kňaz w Kulpine — horliwí Slowák, pritel muoj biwalí.
10. Kokeš kňaz na Lazoch, pekné záslahi má o chrám nowij — muž dobrej powahi; sskoda že tam jako na Pathmos wezí. Muoj wrstewník a pritel.
11. Koleni Daniel kňaz w Beckowe.
12. Zdenek učitel.
13. Kulissek Juro učitel.
14. Jakubowič Pawel učitel na Sarwassi.
15. Samuel jeho brat kaplán w Čabe.
16. Matička Jan, biwalí muoj kaplán, w powstání Slow. na Wrbowcoch chitení, w Senici wazení, Šimoničom wisloboDení; jadrní básník.
17. Jurenka Samuel, Notár Turolúcki.
18. Jurenka Samuel, kandidát, ssuhaj rázni a nadaní.
19. Walássek Michal } Kandidati na swetské úradi.
20, Kowáč Štefan }
21. Wrablica Daniel učitel w Báčke, officir w powstání.
22. Martessik Jozef učitel a Notár na Bukowci.
23 Jan jeho brat, preceptor Mijawski.
24. Karel brat }
25 Púl Sámuel, } ssudenti.
26. Walássek Gustaw, }
27. Mikulecki Daniel, Lekar w Púchowe.
28. Mikulecki Sámuel panski uradník — muži hodni, dobrého srdca, nje tak Bohužjal sstastni. — Oba sú sinowja známého Štepana

Mikuleckého, Notára za 52 roki na Mijawe. Tento muž bol w úrade swém pilni, panstwa miláček, kteri aj swoje zásluhi má o Mijawu. Čo on pred seba wzal, to prisno aj wiwjedel; len žjal Bohu! aj se wzdicháním úbohich! Na starost máwal w chráme swoje potessenje; uznal aj on to: Co čin, to čin, na posledni weci pamatuj! Rozdilné súdi o ňem wislowila ta, na jeho pohrebe zpjewana pjeseň: Pamatuj ó čloweče! co jsi, cos bil, a co budeš! Za jeho žiwota esste zwoleni bol jednohlasno —

Jan Szemian, muž mladí, ale zpuosobni, pilni, statečni a sprawedliwi z Turej-Luki powolani.

29. Půl Pawel uradnik w panstwe Koburğowem.

24) Morowej rane z pitja páleného posslej, člowека na dussi — tele — statku mordujúcej, zahrozil Bůh opatrownik člowečenstwa. Na tohoto stohlawého rodiča ludskej bjedi poslal Bůh dwoch anjelow s mečom ohniwim. Spolek mjernosti a nedelné sskoli — w Anglicku wistúpil mnich Mathew; w Uhroch na Slowensku — Záwodnik, kat. farár Diwinski — Hurban ew. Far. známi Hlbocki. Tito opowedali boj pálenému na kanceli kázanim — w Nedelnich sskolách wiučowáním, a mečom pera preostrím. Za nimi sa hrnuli muži, kteri milujú člowečenstwo. Kázalo sa, lud poslúchal, weril, uznal konalo sa spasenje úbohich! duch bol hotow; telo nemocné! Cirkew horela po spaseni, obce wáhali! Nebe chcelo; zem odpádala. Námestnici boži, Wladári krajin, radcowja a prjatelja trónu pomáhaj-

te! založíme ſpolki mjernoſti; wichowáme člowe- ka, kteri pocíti, pozná ſlobodu ducha; a dá „Čo je Ciſarowa Ciſari a co božího Bohu“!

25) „Waj“ užíwajú dobri Mijawci na mjeſto bo- horúhawého duſſenja, priſahanja.

26) Banki sú pokladnice zákonmi zrjadené, jako u nás gazdowſké ſpolki. Taki ſpolek ſtojí na Brezowej, pod wedením wiborného učitela Sucháča Karla; ba aj malé djetki majú tam ſwojú kasſu, kterej opatrowníca je panna, dcera Sucháčowá, známa ſmelá ſlowenka. Brezowani ztraſú cepi židowſkích interesſow. Daj Boze!

27) To je tá pokladnica pre djetki we Wjedni. Já ſom dal mojím ſinkom Milánowi a Alexandrowi 100 zl. wl č. keď praj budú tricat roční, jeden každoročno potáhne 500 zl. ſtr. Ked djeta zemjera kapitál wložení ſa wracá. Deſat zlatích ſtrjebra ſa dáwá ked ſa djeta narodí. Rodičowja pama- tujte na to!

28) W Mijawe sú 4 cechi. 1. Najſilňejſſí je pitli- kárſki 147 majſtrow majúcí — Artikule má od Frant. 1-ho. 2. Maſárſki wzácní; Art od Leopol- da 2-ho majſt. 14. 3 Ševcowſki najſtarſſí — Bla- nárſki — a Garbárſki. Bohatſſí máwaju, dwa, tri, tak sú pohrebi ſlawnejſſje.

29) Čeſt aj Kalendárom dobrím! Národné na Slo- wenſku wzácné Kalendáre ſu: Pozorník, a Po- kladnica. Belopotocki je známi jako rozſſirowatel a záſtupca dáwní národnoſti; Lichard predtím kňaz, profeſſor, wčil Redaktor nowin Slowenſkích, muž rázni, účinliwí, zrodení pre lud; jeho ſpiſi

sú mljeko pre lud, a Pokladnica oprawdiwi poklad národa: ta prišla na Slowensko jako štedri wečer; — Čitajte ludja!

30) Nápis na kat. chráme, obsahuje asi toto: Mijawa roku 1586. založená 1621 Kozákmi dobiwaná, slobodu náboženskú 1640 obdarená, ale 1660 pozbawená. Neskuor dostanúc slobodu založila 1597 w tom tídni pred Sw. Duchom Kostel Sw. Trojice, s pomocú P. Nádaždi, zemského Pána, w kterém sa prisluhowali Sw. a kázalo Sl. Božje — chrám ten dostawila 1701. na prímluwu králow a slobodnej obce Hollandskej. Toho času slúžil Dan. Krman VII kňaz ewanjelicki. —

31) Tito trja knaži ukázali, že láska k národu neni na záwade wjere a náboženstwu. Známi sú jako werni pastirowja swojeho stáda, horliwí milowníci swojej wjeri, pri tom ale aj zástupcowja swého národa a prátelja ludu — bez rozdilu náboženstwa; preto sa k ňím w poradách hrne, waži si jich lud ewanjelicki — kterím boli w búrkách ohradení jako múrom. Ostatná wjera, která lásku k náboženstwu a cirkwi nezná alebo nemože spojit s láskú k národu a jeho práwám zákonnim!

32) Ferdinand V. dobri Panownik, kterí 1849 r. po 18 ročném panowání, Cisarowi a Králowi F. Jozefowi I. tron dobrowolno postúpil, oslávil sa aj w tom hlade fedrowáním ludu úbohého!

33) W nedelu 18=tú po Sw. Trojici dna 3 Okt. 1847 poswatené boli nowé tri zwoni ew Cirkwe; Kňaz Jan Šulc držel krátku reč pred zwonmi — w chráme wijadril radost cirkwe; Ludewít Se=

mian kaplán, čital krásnú básen od oltára o určeni zwonow. Prečo sa nedali tito reči witlačit? Jak wzácné sú takéto Slawnosti! z kňazstwa Nitránského tam žjaden nebol, ačkolwek Cirkew aj priležitost aj pohostinstwo rada offerowala! Kdo bol na pričine?

34) Šulek s Holubim knazski sinkowja, zlásstnich darow ssuhajci. Šulek plni wjeri w Boha, zpjewal s Krajnanci a Podkilawci mnohimi uwazňenimi — w žalári tu pjeseň: J proč se máš rmútiti, ó má milá dusse! Holubi bol tež nepřestrassení a pokojnej w Bohu misli; posledňja jeho práca boli tito začaté ale nedokonané (bolo mu to zabránené a odjaté,) wersse, které s plajwasóm w žalári napísal:

Neočut zwonow harmonie toni,
Zpewi nezwučja po Wáhu doline,
Newidet rakwi, slze nik neroni,
Ked mladi člowek umjerá a hine
Průwod to smutni ale zaslúženi *)
Zákonom wlasti na ňeho wirčeni!

*) Holubi nebojowal proti wlasti s jinimi Slowáki; ale za národ we wlasti, podla Rownoprávnosti winesenej, a tak odprawa jeho bola nezaslúžená. Holubi obžalowal aj mňa jako Hurbanistu, tak že som na hrdelném súde aj ja postaweni bol, práwe tedi, keď už Šulek powesení trpel! Pohlad to pre mňa w žiwote najhrozňejssí! Že mňa zadal Holubi, to sa stalo podwodom tich, kteri aj po mne pássli; bolo to widno na súde s nim z oka w oko. Čo mne, za ňeho prosícimu od jednoho ze sudcow odpowedeno bolo: to ja jako otec a kresťan zamlčím!

Taki je žiwot, wrtkawi neſtáli
  Hned ſa ťeſſime, hned zas narikáme;
Okres ludſkého žiwota je malí
  Predce ani ten docela neznáme;
Hned ſi miſlíme, že nám ſwjetja zori
  A w tedi na nás ležja hrúzi hori.

Z wrtkawim ſwetom dlíme a žijeme
  Dla naſſjej wuoli konat práwo máme;
Sami ſi wence na hlawi wijeme
  Sami obidlí naſſe ſi ſtawáme;
Jeden poſtawí pewnoſt aj s baſſtami
  Druhí zápaſí s pſotu a bidami.

Pomoc nám z neba poſilá modrého
  Zakjal žijeme Pán Bůh dobrotiwí,
On ſám otcowſkí zprawuje každého
  On nás na weki čo ſwé dítki žiwí;
Bez jeho wuole wlas z hlawi nepadá
  Na rozkaz jeho ſlunce ſwiti, padá.

Tiſice ludu beží zwedawého
  Každí chce widet obet tu zákona;
Každí ſa tiſkne —!!!

Wtichto poſlednich werſſoch wiobrazit chcel diwadlo ſwojej poprawi; jaká to zmužiloſt mladíka! Jak mnohí muži w poprawách s hrúzami k ſmrti ſa bližili; Holubi báſnickim duchom ſmrti do oči hladí!

35) Po prijatej ſlobode rownoſti a bratrſtwa, ſhromáždili ſa Slowáci z okolja mijawſkého na Brezowej, zhotowili tam ſwoje žjadoſti, které do zbo-

ru stoličného podat mali. Otworil sa zbor, hrnuli sa tam wislanci z obcí naššich, mezi ňimi Borík, kňaz ewanj. Wrbowčanski; Ludewit Šulek kaplán Hlbocki. Howorilo sa na placi maďarskí; podla rownoprávnosti chcel Šulek rečnit slowenskí; wistúpil werejno — sotwa ale ti slowa: „Aj nám Slowákom switlo slnko slobodi!“ (posledňje za národ!) wipoweďel, ustúpil prekričaní, a prw než mohli s Boríkom, dobré wistrahi Wice-Iššpána Očkay Rudolfa použit: boli w hospoďe chiteni a zawrení. Borík sa wislobodil ššťastliwím uklznuťím; Šulek muž ššlechetni, učeni, podržen zadaní bol do Komárna, kde neodsúdení mučedelník, za národ w cholere dokonal. Chudobní ale ššlechetni, miššljenku národnú a wúbec wiššími ducha pokladi zaujatí rod Šulekowski, mal w posledních bojoch powolánje, trpet za národ. Wilko k strasti zroďení a neunawení na ššibeňici, Lud. krasociti a skumní w žalári — Karel horliwí w Záhrebe redaktor, Gottfried w Šlawonii, Michal w Sedmihradsku lekári wojanskí neohrožení mnoho trpeli. Imrich w Trnawe jako chwálení učitel.

36) Mijawa bude pamatné mjesto na Slowensku. Hurban prorockím tuššením w Mijawcoch ždi náďeju skládal, prw lež wipukli boje posledňje. Tak sa aj splnilo. S welikím nadššením uwítala Mijawa 500 Slowanow z Wjedni priššlích, pocti a obete za Cisára a národ prinášsajúc Mijawa známá je pri trone, a wislanstwo jej prijaté bolo od Cisára laskawe. Národného ducha zkrjesilo na Mijawe diwadlo, mláďež Mijawská horliwá, a

známi Semian. Mijawa mnoho trpela w prehánkách náboženskich, mnoho w páde maďarskej gardi, kde tisíce ludstwa chowala; ale ohniwé tito probi zmužilo znášala. (Kassino) Čitárňa Mijawská je znak ducha Mijawi probudeného. Mezi timi rodi, které sa w powstání slowenském wiznačili sú na Mijawe:

37) 1. Anna Koléni, wdowa známeho kňaza s dcerámi Zuzankú a Anickú. W dome chudobnej tejto Sareptánki máwali a majú Slowáci — a wúbec každí príchozí, podla možnosti úctiwosť a pohostinstwo. Welikú zásluhu má w Mijawském powstání; tam mala hospodu Rada národná. Jestli kdo, jisťe tato osoba zaslúžila odmeni za ti obete ztráti, které w utekání do Morawi ztrpela. Dom jej bol zrabowaní, a len na slowo Jesenáka od zrúcanja retowaní. — Jej odmena dosawádná je to ctihodné meno: „pečlíwej Marti,“ w národe! Sin Samuel slúžil jako officir od počátku až do konca s pochwalú. Keď takéto wdowi nesú národu obete a slzi; nebojte sa, už obstojí!

2. Z rodu Walášskowého — Jan Walášek midlár. W prwem powstání na ceste z Turca, w Púchowe chiteni, w Trenčíne, w Nitre, w Komárňe spolu desať mesjacow wazeni, s manželku, djetkámi rozlúčeni. Že ušjel šibenici, to jako wiznáwá, sa stalo prímluwú Jesenáka; on, Lukáč a Šulek boli werní prátelja we wazeni. On s Lukáčem Šuleka na

swoje útrati pochowal a k hrobu doprowodil; za stlpik pre krátki nápis na hrob, nemajúc penazí, dal chljeb jako wazeu! Jak je důstojné prátelstwo w nesstasti! W prichode Rusow prissjel jako wítaz nad smrtú ssibeničnú; manželka útlá w príchode jeho zamrela od radosti. Muž dobrej powahi a smelí w podnikání, s hrdostú zpomíná swoje trápenje.

3. Walássek Missko, sin Jozefa, ssuhaj na swet súci, pri Senici raňeni, pri Klasowitich w nebezpečenstwi postaweni, z bitki od Budatina domu sa wrátil.

4. Rod Wdowjacki, nebohatí ale poctiwí, weliké obete prinással, w sbjerání dobrowolníkow, mnoho robil, ale aj mnoho trpel; — Jan Wdowjak richtár w powstání zwolení, a Pawel sa wiznačili.

5. Jan Martessík učitel, hojnú familiu majúci otec, známi od pohostinstwa. Slowáci w jeho dome, sú jako doma. Tento muž pri diwadlách biwal pričinliwí a obetowawí. W sskole bere zlásstni ohlad na národnost. — Je na Mijawe esste wjac, w tom ohladu poctiwích familii w mestečku aj w kopanicách; wssecki ale pripomenut není možno. Ti, kterí neboli prižňiwi Slowákom, boli nadprimluwčí za Mijawu w páde maďarskej gardi. Mijawe je potrebná w národnom ohlade swornost a zmerná; potom bude Mijawa obec, jako hora májowá! Dalbi to Bůh!

38) Obce, které w powstání hlawa na hlawu stáli, boli krom Mijawi a Brezowej:

1. Wrbowce, obec ludnatá — dala hned z počátku wisse 300 dobrowolníkow. Pozbawená bola kňaza a učitela Kulisska, kterí wernost Wrbowčanow napomáhali. Dom Borikowskí w ohlade tomto má zásluhi prewelike. — Zásluhi P. J. Hrebenda o brata w žalári, o wec cisársko-národnú sú známé; ta ukázala, čo zmužilosť ženská konat može; že ussla žalára to sa jej ostrowtipnosti dat musí Borik Karel mladssí známi jako rázni a odhodlaní muž, pred powstáním w rade cis. jágrow slúžil; w boji za trón a národ dossjel pochwali wsseobecnej Wrbowčanja sú lud nábožní a zmužilí.

2. Krajne a Podkilawa. Tento dobrí a uctiwí lud, od počátku sa pewno držal toho: „dáwajte čo je Cisárowo Cisári!“ Powstali húfno za trón a národ, ale premnohí w žalári trpeli. Tichto w žalári posilnowal až do smrti Wilko Šulek, a winí jejich bez najmenssjej zradi wzal na seba Lud jeho rečmi w žalári rozhorlení na strasti žiwota a smrt zabiwal. Z poprawného mjesta pozdrawil krajnanskú rodinu Štepánika a sestru Ludwiku, jejichž dom bol prístressje siroti ubohej; z jejich domu bol jatí a pred nimi ssklbaní a pohlawkowaní! Štepánik, Erdélskí notár se sinom Štepanom Kapitánom, učitelom Zatkalikom, Michálkom Štepanom, Farárom katolickím

premnoho konali za wec cisársko-národnú. Domi Štepánika Erdélského boli a sú pristressje Slowákow; — ale mnoho tež trpeli

3. Známa Hlbocká obec, která od počátku do konca, za Cisára a národ sa ohlásila a wssecki a to mnohé neresti zmužilo znássala. — Prjetrž, Čáčow, a t. d.

39) W bitce na Porjadi pritomní boli: Hurban, Štúr, údatní Bórici, Polesnjaci Morawani, Semian, Sucháč, Nowotní, Štefanowič, Huluk, Abaffi, Ďurkowič, Štúr Janko, Dohnáni Lajko, Walássowja Jan a Michal, Kowáč, Koleni, Kaňa, Cablk, Modráni, Wesstik, Wrablica, Krupec at d.

40) Božím rizením sa stalo, že učení muž, náš Ňitran, Sloboda Dan. w Rusawe bjednej, kňazskí úrad koná. Jeho dom wiwolil Bůh za ochranu, wihnaních Slowákow. Tam sa octnul Jurkowič známi Slowák s familiu; tam obnowil Hurban s utrápenú ale zmužilú Paní: co Bůh spojil! On rozdelil srdco na dwoje; polowic národu, polowic manželce; a tato hrdinským duchom, neopustím ta až do smrti, reknúc — s djetkami útlimi nehodi wihnanstwa zmužilo znássala. Sloboda malú má sstáciu, ale welikú wážnost na Morawe jako muž učení a sslechetní!

41) Weseli bol wečer w prichode Slowákow na Mijawu; prežalostní po bitce na Porjadi! Beda nastalo — beda tím knazom ew. kterí, bár w newinném prátelstwe žili s Hurbanom pred powstáním! Slowáci z boja ustúpili; nám sa otworila pec ohniwá bojom rozpálená. Padli maďar-

ské ǧardi na Záhorje, ohen, pustossenje a smrt ňesúc. Prwé obete pomsti boli mijawskí Klasowiti, Babulicow wrch Kostelanskí — prehuorka krajňanská zlásstě Lubina wipálena. Hrozná powest, že Hurban proti katolíkom wistúpil, rozduchowala ohen náboženskí, jehožto pálčiwost hrozila ewanjelikom zlásstě Staro-Turanskím — zadusil ho za w času Jesenák. Hrozní je wojak bez kázne wojanskej; bolo to widno na mnohích ǧardistoch. W pádu ǧardi na Záhorje, lud zostal opustení a diwokí; dedini leteli na hori, ludja do wimuol a chrastí, w samotnosti letel na nás strach; mezi domácimi mučil žjal, we společnosti desila nejistota, jedno slowo: a tu zrada a súd! Swet bol strassidlo, člowek ožeľení nebál sa ssibenic; člowek bol jeho hrúza, nebolo pritela! Pocitili sme čo je swet bez wrchnosti a pokoja! Bol to obraz času otcow, za wjeru stíhaních. Lud bol w chráme; ale zdesseni a rozptíleni, modlitba nerozhrjala srdco skličené! Tento zmatek misli, nech je primluwči pred swetom a Bohom za tich, kterí sa odeznali národa, pokrewnosti, prátelstwa a swojich retowníkow! Kdo sa nerozpamatá z nás na ten hrozní wečer po bitce na Porjadi? Ked utekalo ludstwo na hori, 'zpustli dedinki a mestečka — a aj Bůh sa ohlásil tu som, zúfajícim! zjewil sa w burce wítazom i premožením. Oblaki sa roztjahli jako ohniwé more — plné blesku a hromu — na zemi buchot strelbi a krik; na nebi hromozwuk a a hrúza! Pustossícim hrozil: mne pomsta! rozutekaních tessil: bez wůle me, nepohne se wám wlas!

Požjar Lubini plamenitej opjeral sa s prosbu na oblaki; we welebnej hromoreči letela odpowed: neboj se ja sem s tebu; kdiž máličko potrpíte zmocnim wás! Toto diwadlo hrúzoslawné ukázal mi Bůh pod Nowo-meskími wrchi sa skriwajúcému — s manželku mna w noci darmo hladajúcú — s djetkami w stodolách s matku staru ukritími, rozlúčenému. Jak wiwíssená je hrúzowláda nebe, nád hrúzowládu sweta! tato nese hrúzu a smrt; tam ta milost a žiwot. Kde ste boli básnici Slowanskí; tito zwuki nebeskích žiwlow boli prípitki budúcnosti Slowenskej! Já som stál a zapomenul na swet; až padli oči slzawé na Jaworinu, tu poslednú jako sa mi zdálo, sstáciu táboru nebeského! ale hromi, tito behúni boži nebom letíci a zem otrjasajúci rútili sa do údolja na Lehotki za bojowniki slowenskími s tim pilním odkazom božím: Neopausstimť wás ja sirotku; maličko — a uzrite mne! S takúto predmluwu prežehnal nás Hospodin a posmelil wstúpit do ohniwej peci krwosúdu. Pec ta otworena bola jeden mesjac, a bola rozpalowaná každí den — z ohniwích čelustí witrhel nás boži anjel Šimunič Generál; oddichli sme si a rjekli: až potud pomáhal nám Hospodin! Toto powážte wi, kteri sa žalujete na kriwdi, wám od slowenskích dobrowolnikow učinené!

42) Odprawení Slowáci pri Senici: Barton richtár Čáčowskí, Swatik, a dwa jágri; pri Frasstáku Šulek a Holubi boli na rozkaz wrchnosti wikopaní a slawno pochowaní. Pohreb pri Frasstáku takto sa wikonáwal: oddjel wojska, jedenást

sto mužow, medzi nimi slowenské dobrowolnictwo s officiri — otočil ssibenice sstwerhrannikom — w prítomnosti Gen. Šimuniča a důstojníctwa. Slowenskí officiri jeden po druhém — po tri rázi začali do ssibenic — až padli, zrúbali sa a zapálili; — pri plameni držeļi prenikawé reči Franciscі, Paulíni, Minich administrator Trnawski — odekrité mrtwé tela, zawinuté do plátna čistého, položené boli osobitne do dwoch truhel, we Frasstáku zhotowenich — officirmi slow. zaplatenich, hodili sa tam aj klini na nichž wiseli úbohí! Pri zpewe: Ale prawda predce zůstane — prežehnaní boli mládenci a padli do hrobu — pri čemž w okolitich dedinkách sá wizwánalo. — Horwati tu plakali, a celi tisícowi zástup bol pohnuti a rozžjalení. Tito obete sú pomník a swedek bránenej národnosti slowenskej, na kteri sa národ hrdo odwoláwat može. Národ potrebowal obet neposskwrňenu ochotnú, a jest jej aj hoden! Pokoj mládencom! Pokoj národnému smjerení.

43) Známi nám wazni boli: Matička, Bečko, Mikulík, Kulissek, Buor, Franciscі, Darner, Kukliš, Erdélski notár Lubinski, Štepanowič, Paulíni, a hrozni počet pospolitého ludu, kteri trpel zmužilo, a jako otcowja pesnički w žalari zpjewal. Wazni wijdúc ze žalára mnohi wstúpili zase do wojska.

44) Dobrowolníci sa menujú ti Slow. kteri ochotno a dobrowolno stali do wojska za Cisára a národ. — Boli to na pospol učeni Junáci ze sskuol, mezi kterich patrja aj Dohnáni Mikuláš básnik znameniti, Ludewit brat, Hodža Jurko, Nosák, Naj-

man a t. d. takito mladici wjedli lud pospoliti nje len mladich ale aj otcow — kterich dáwali radom obce nasse. k. p. Mijawa 300. Brezowá 200 Hlboké 60, Prjetrž 30, Wrbowce 100 w druhém powst St. Turanské kopanice 60. Kostelné s Wadowci 50. Bzince hornje a dolnje, po záhubném ohni, w kterém aj chrám ew. zhorel 50; tichto dowjedel na Mijawu Sloboda kaplán ew. Lubina 30 Ljeskowé 60 s Kapitánom Masárikom. — Toto Dobrowolnictwo rozdelilo sa w druhém powstáni na dwa silné zbori. Zbor jeden s Hurbanom a Štúrom do hornjeho, zbor druhi s Hodžom a Janečkom tjahel do dolnjeho Slowenska až ke Komárnu. Po skončeném boji swetili dobrowolnici posledni pamatni wečer lúčenja s Kommandantom swojim Lewartowskím w Presssporku. Prinjesli s sebu nje len penjaze, ale aj wiswedčenje wernosti, statečnosti a údatnosti. *)

45) Slowáci werni trónu, žjadali národnu Zpráwu na Slowensku — wibrali sa húfne wislanstwa do Wjedna, kde od Jasnosti Cisarsko-králowskej laskawo prijalé boli. Predstúpili tam pred Radeckého, Jellačiča, Rajačiča patriarchu Srbského, kteri jich jako rodinu witali a potessowali. Chutno o tom nassi wislanci obecni wipráwajú.

46) Rusi, Kozáci a pessjaci prissli pres Morawu na nasse strani, w Swatodussni pondelek, tjahli pres Ljeskowé N. Mesto, Čachtice ke Komárnu. Predpo=

*) Jedni obwinujú dobrowolnikow z neporádku a rozpustilosti; že njekteri zhressili dopusstáme; officirstwu ale a wubec celému Choru čest a pokoj!

wedeli nám že za dwa mesjace bude konec wojne; tak sa stalo. Pisse sa, že jich prjsslo, tri sto padesát tisic! Officiri su učeni a wlídni, pospolití nábožni, údatni a zhoworni.

47) Slowáci w Uhersku sú Bohužjal! na ten čas trojaki:

Prwni, ačkolwek rodeni Slowáci, pristali w poslednjem popisi k Maďarom; nebol to ale lud pospolití, kteri za hrjech pokládá, keď sa djetki Rodičow odeznáwajú. Tito už bezpochibi padnú do hrobu jako neprizniwci národa; tento ale nad hrobi jejich zwolá: Neni tobe ku poctiwosti pohaneni otce twého!

Druhi sú, kteri sa priznáwaju k Slowákom; to ale je wssetko, čo urobili za národ. Na tichto wola Ján: Sináčkowé moji, milujte mne ne jen slowem; ale skutkem a prawdu! Národ nežjadá od wás len to, abi ste ho na ceste Rownoprávnosti napomáhali. Nehoworte že wám je wác Cirkew, náboženstwo, jako národ — Kdo nemiluje brata kterého widel, Boha, kterého newidel kterak múže milowati? a t. d. Náboženstwo čisté a neposskwrnené pred Bohem toto je: nawsstewowati sirotki — jako je národ náš opusteni! Nehoworte že ste wi Kosmopolitowja (sweto-občanja); Kristus bol horliwi milownik a wikupitel človečenstwa, ale začal od swého národa — skrze tento slúžil swetu — ja sem prišel k owcem zahinulim z domu Izraelského; neni hodno wzít chléb detem, a wrci sskenatům, howori Kristus! Maďari rodeni statečni a sprawedliwi — Slowáka, kteri ná=

rod swoj a reč bráni — ctja a chwálja; ba to Slowákom naššim wiznáwaju: kebi sme boli wedeli že wi bojujete za waššu národnosť, neboli bi sme bojowali proti wám; majme a chránme každí swoje, a žime w swornosti! Kdo je na záwade tejto sprawedliwej pospolitosti?

Treti Slowáci sú slowom aj skutkom; tito dáwajú národu knihi a spisi, chudobu národa obohacujú umením, jeho neresti osladujú radu a potešsowáním, za žiwot prijatí nesú obete a žiwot sám. Takíchto obwinuje swet jako zradcow, panslawow a Hurbanow; to bude aj muoj titul za tento spis. — Ti ale, kterích swet takto naziwal, začíná odmenowat Cisar pán, križom zlatím, jako Kollára, Hodžu.

48) A kohos ti mal lud náš podtatranskí? a t. d.

Kebi znal Slowák, čo dobrí jeho prátelja, za jeho národnosť t. j. za jeho duchowní žiwot, slobodu a práwo občanské len od dwacáti rokow, konali, jaké obete pri swej chudobe položili, jako orodowali pred swetom a Bohom, jak ochotno w posledních wojnách njesli puta a súdi smrti za národ; kebi to poznal a powážil lud náš, zhrozilbi sa, milowalbi swojich zástupcow a seba; wzdichelbi newerní: Otče nepokládej nám toho za hrích!“ Cuzinci wiznáwajú, že konat a podstúpit za národ wjac nemožno! Čo sa za Slowáka konalo od dwacáti rokow, to aj Mijawa na krátko pripominá.

Pred dwacáti roki latinčina bola w školách Uherska; ale maďarčina záwidjac jej toto panstwo

dobiwala ſa do ſkuol naſſich. O ſlowenčine ani ſlichu w ſſkolách wiššſich! Mladi Slowáci milowníci ſwojého národa, založili „Spolek Slowenſki," cwičili ſa w reči materinſkej; lebo nje len ſwetſki ale ani duchowní neznali ſlowenſki. W tom ſpolku ſme poznali bohatoſt kráſu a potrebu reci materinſkej. Knih ſlowenſkich nebolo; čo bolo, bolo čeſkich bratow naſſich. Jak ſſtaſtná je mládež naſſa a lud, majúci aj knihi wiborné aj nowini k čitáni! Kdo wiſlowi tu radoſt, kterú prinjeſla „Sláwi Dcera" Kollárowa do ſpolku ſlowenſkého! to proroctwo o budúcnoſti Slowanſtwa! Spolku naſſmu na každi den Pán pridáwal, mal ſwoje zákoni, knihownu, zpráwcow, a mal meno „Úſtaw". Palkowič ſtarček zaſlúžili Profeſſor reči ſlowenſkej, kteri aj w poručenſtwe na Slowákow pamatal, už w tedi uſtáwal, a zweril námeſtnictwo Štúrowi Ludewitowi, kteri s jinimi wibornimi pred nim mladici bol zpráwcom úſtawu. Štúr ſa poſwetil národu, a dal mu poklad ſwoju učenoſt a odhodlanoſt; pohrdel ſwetſkimi úradi, a ſtúpil do ťažkej a chudobnej, ale poctiwej a dúſtojnej ſlužbi národa. Prednáſſanim hiſtorie z potahom na Slowanſtwo tak zachwátil mládež ſlowenſkú, že za nim horjewala; kde bol — Štúr ſe ſſuhaji; tam bola Akademia, tam hodina ſwátečná! On zwelebowal ducha a ſrdco, priſnim okom pozorowal na mrawnoſt a ráznoſt Slowákow, jeho priklad zocelowal ducha mládeže, pilnoſt, mrawnoſt, obetowawoſt ozdobowala mládež ſlowenſkú; Štúr ſtál mezi ſwojimi jako Likurgus mezi Špartáni mladimi; a predca no-

sil meno otca a miláčka. Chowanci jeho tjahli oči professorow na seba, rikajúcich: Slowáci sú jádro sškoli Pressporskej! Ústaw sa zmáhal a w nem žiwot slowenski, ale rostli aj práce a odpori. Štúr mal dúwernikow a wrstewnikow horliwosti Hurbana a Hodžu. Tito tri ludské postawi, w swatej missljence: „žime a umrime za národ" podali si ruki a zljali sa w jednu bitnosť. Jejich odhodlanosť, zapjeranje seba, rázné wistupowánje werejné a súkromné, krjesenje mládeže a ludu w zábawach, w úradních hodinách, spisoch, ohniwé a zajimawé reči, klassické pero, sslechetni žiwot, to wssetko tworilo nowi swet wúkol nich, tak, že jich jako poswetencow národa — werejná mjenka, posadila na stolicu dúweri w národe; jejich slowo w mladssjem na-dewssetko swete bol wirok swati! Ústawi sa zakladali aj w Lewoči učením Hlawáčkom, w Štjawnici známim Lichardom a Šuhajdom, w Pressowe Munyaim, aj w Kežmarku. Mládež na ústawoch bola w ustawičném dopisowáni, nje len mezi sebu, ale aj s najučenejssimi Slowani Rakúskimi, a tato wzájemnosť bola rosa na túto seč Tatranskú. Tak ústawi tito boli náhrada za tú kriwdu že Slowák nemal wiššich sskuol národních.

Pressporski ústaw boli slowenské Atheni; tento dal Missionárow knazow a učitelow národních; — z toho possli: Chalupka, Matússka, Godra, Lichardowci, Klimáček, Lojko, Kokeš, Slobodowci, Hroš, Ružička Pražski, Štúrowci, Paulini, Cochius, Škulteti, Čerwenák, Kossacki, Sladkowič, Hrobonowci, Kalinčjak, Nosák, Hostinski, Janko

Král, Roj, Černo, Semian, Borik, Francisci, Darner, Hečko, Matička, Šulekowci, Dohnánowci; tam prijali pomazánje sám Štúr, Hurban a Hodža, a celí chor ráznich sinow Slowenska. Mládež w tichto ústawoch žila w rodinnej pribuznosti slowenskej; to prostosrdečné domáce, wážné „Wi" jakého aj Francúzi užíwajú, na mjesto studeného cuzého „Oni" odúwernowalo reči jejich; útlé rukotiski — znamenali: ja som čłowek Slowák"! Mladež slow. katolická bola w tomto ohlade opustená; doháneli to hlawi prebudené súkromno, ale s potikánim! Ústawi nasse boli osadi nowého Slowenska, potom ostrowi, a naposledi pewnosti proti maďarizowáni Slowákom hrozjacému. Newedeli Slowáci jakí to konec wezme! či sa odplatí ten zápal za swatú wec národa; nepredwiďeli mnohí jakí konec wezmú slowenské zábawi, diwadla, zpewi, ohniwé reči, bár na widom oči ti tatranské skali, ten drjemajúci dobrí lud, pri mladích Orfeoch ožíwal! Ked prissli mladí Slowáci do Tátjer; prissli jako anjelja z wiššjeho sweta, náďej krásnej budúcnosti rozsjewajúc. Zápalu bolo treba; Maďari wideli že w Ústawoch wiháná klíček radikálného oddelenja Slowenska! Bár aj oni mali ústawi, Akademiu, Učenú Spoločnost, peníze zemanstwo, knazstwo, Dietu, zákon, Wládu priznivú, werejní žiwot a samo Slowensko; predca jich ritírski húfek na Ústawoch omínal! Jední síce len z posmechu wolávali: načo je ztrata tato? wassa pilnost je pochabost; wassa usilownost je dárebné nikam newedúcé sil ducha mrhánje! Zákon za ma-

ďarsků reč je tu; načo wám je ta reč slowenská? Druhí sokolowím okom pozjerali na Slowákow mladích zápal — Ústaw prešporskí za peleš, ale aj za malú Špartu majúc; horlenje za slowenskú národnost za odpor proti zákonom! lásku k národu za zradu proti wlasti! bratenje sa s Čechi, Morawani, Srbi Horwáti, za zpiknutje pokladajúc! Až tu wideli Slowáci, že sú oni ta widomá tatranská budúcnost, to Slowensko w Slowensku! Tato hrdinska powedomost ostrila wuolu jejich; zachowali wlasti zákon, maďarskí znajúc; ale aj ten božskí, prirodzení, cti a miluj národ wlastní, w srdci ostríhajúc. Darmo letel ten wirok: kdo nezná maďarskí, neprijde k úradu! ten zkormútil len bojazliwé duše, wjac chljeb jako národ milujúce. Už djetki slowenské maďarskí otče náš bez citu šemráwali, už sa do chramow maďarčina w tjerala, už sa Sláwi Dcera pálila, knihi katolíckej mládeži od pošetilcow trhali; už sa sinkowja a dceri slowenské za rodičow hanbit a slowenské matki preklnat začínali; už aj Slowáci sami, darmo je, už je po nás! wzdicháwali; len mladí šuhajci na Ústawoch „Hej Slowáci, ešte naša Slowenská reč žije“ prospewujúc — nepohnutí stáli na stráži národa. Bolo to w tedi, ked sa dwoje newidané pokolenje ludí zjawilo w Uhersku: maďaron a panslaw; w tedi, ked sa už Uhersko na dwa tábori delit počínalo.

Kdo chce widet jako ten zčemerení swet wizjeral, pozri do Panorama „Kocúrkowo“ otworeného! Hrozné to boli časi pre Slowáka, a sotwa

prorocki básnik: „Nad Tatrú sa ňebo kalí“ wihlásil; uderilo do ústawow slowenskích. Padla pod inkwizíciu mládež slowenská! Darmo sa odwolávala na práwo a lásku k národnosti; darmo sslechetní Martini, Šrér s messťani Pkessporskími zastáwali mládež: dajte pokoj Slowákom! ríkajúc; ústawi zpustli! Štúr sa lúčil s junáki swojími w treskúcej zime Dunajom odchézajúcimi. Zápalisté pjesňe národnje, prorocké básne, wrelé rukotiski, bola wiprawa wihnancow osweti, zápalom národním prepásaních! Dunaj njesol wnukow do wihnanstwa! Kdobi tu nezpomenul na to Kristowo: Wipowedit wás ze sskol a t. d. Pútnikow pozdrawil Dunajskí prorok: „Čo sto wekú blúdních hodlalo, zwrtňe doba!“ Holli nám zadiwením pripomínal: „Esste Slowáci žijú a budú žit wždicki se sláwu“ a t. d. Storetje nasse tento ortel odsúdilo, ztrpal pri nem duch protestantismu — zhrozilo sa kresťanstwo, laklo prawé wlastenectwo — slze maďarskej mládeže za wrstewniki, sú swedkowja hrozného toho Tribunálu. Wistríhali tu wlastencow swojich Séčéni a Dežéffi sprawedliwí, ale nadarmo! Klesli ústawi, nje ale neuhasitelní zápal mládeže slowenskej. Nowákom junáckim stihaním, prissli k pomoci zmužilí Weterani, ostrowtípní Čaplowiči, Chalupkowci, Seberini, Hodža, Hurban s mnohími. — Štúr w tom čase zpísal kriwdi a rani Slowákom zaťaté. Padli ústawi, prijssel rad na Seniorati, stáli tam už muži národu werní na stráži; boj sa wrútil do Cirkwi! Ťažko dostáwali úradi Slowáci werní! Slowák

stál opusteni, wlast mu bola macocha, hladal otca we Wjedni. Šediwi Biskup Jozeffi, Kuzmáni, Chalupka, Hodža, Štur, Hurban, Paulini, zanjesli kriwdi národa ku trónu; Ferdinand V, laskawo wislissel prosbi slowenské. Čo ztrpel Jozeffi za tuto cestu, to je známé! láska k národu bola koruna jeho ssedin; cesta ku trónu pomnik, utrhanje protiwnikow až do smrti, zlati hrobowi nápis. Esste za žiwota jeho doletel Orel Tatranski na Slowensko, nesúci Slowákom na prosbi odpowed: Slowáci sú národ! Poklonil sa Slowák tejto milosti, a ohlásil we Spolkoch mjernosti, w sskolách nedelnich, že chce bit národom. Zaplesali Slowáci a z žulowatila sila jejich k bojom nastáwajúcim! Obmisslané spojenje Cirkwi Kalwinskej s Lutheranskú, bol čerstwi olej w boji národném. To, na čem pracuje krestanstwo w človečenstwe par sto ljet, chceli wikonat maďarski wlastenci w prudkém okamženi; to, čo majú rozhodnut dogmi nedotknuté, chceli obsjahnut konjektúri politické; čo sa ma konat w swatinách srdci, w rissi láski, to sa konalo w konwentoch búrliwich w nowinách politickich; a tak že otázka tato, tich najswatejssich práw človečenstwa sa tikajúca, nepossla z Boha ale z ludi, nje z Cirkwe pripravenej, ale z jej aristokratie náhliwej, nje z pisem swatich ale z nowin; že nebola na čase, nessla swoju cestu — nedossla božjeho požehnánja; a preto, jako jablko nezrelé na strome wedenja dobrého, do nehož nezakúsnul lud, zraje k plnosti času. — Pamatni spis w tomto boji wissjel pod menom „Unia" od Hur=

bana, nedotknutelnost artikulow a ducha, wjeri ew. Luth. zastáwajúci. Mnohi powstali proti tomu spisu, nedostihnúc ale ducha jeho, wrátili sa z cesti, a wideli tam čo je Hurban.

Zdarnejšje spojenje switlo Slowensku. Z materialu ztroskotanich ústawow — wistawili si Slowáci národni chrám Tatrin — učená to Společnost prwich hlaw na Slowensku. Šlechetni údowja Tatrina mali to wznešené predsewzatje — úbohému ludu knihi lacné podáwat, chudobnich ale mrawnich a národnozmišlajúcich mladíkow w školách, bez ohladu na náboženstwo fedrowat, a wúbec národni žiwot napomáhat. Tatrin powstal w Liptowe, poslednú pamatnú sednicu držal w Čachticách u kňaza Hurbanowského, kteri za toto pohostinstwo mnoho trpel. Sedelo tam kňazstwo dwojého owčinca sice, ale jednej wjeri, nádeje a lásci k národu úbohému! Miloduchú rečú otworil zasednutje známi Hodža, za nim rečnili powestné hlawi: Záwodnik, Hurban, Caban, Štúr Lud. a Karel, Holček, Cochius, Gerometta, Škulteti, Galbawi, Matúška, Radlinski, Francisci, Plošic, Jurecki, Tamaškowič, a t. d. — Boli tam aj naši politici, a úznali že aj Slowáci majú mužow, kterim sluší čest a díka! Mna w tej sini zadumeného owjalo to Kristowo: a bude jeden owčinec a jeden pastir! Widelo sa tam, že šlechetná nezwratná wuola je ten material, z kterého sa tworja sweti nowé! widelo sa, že Slowák má wlast nje w penjazoch, hradbách, w oceli ale w srdci mužow slowenskích. Bola to poslednja sedni-

ca Tatrína, a poſledné uzňeſenje bolo to, abi Ži=
lina bola budúcá hoſpoda jeho; a tu už ſedjacim
ſpolu klepal na dwere newidomí duch weku: až
potúd a ne dále, wolajúc. Čachtice boli Jeruzalem,
kde ſi podáwali ruki apoſſtolowja národa, na kri=
žnú ceſtu hrozného ſtoletja! Uderil zwon ſlobodi
národom! a Žilina jak diwné ſú ceſti Božje! wi=
dela Hurbana a Štúra s junáki Tatranſkími,
nje len mečom ducha, ale aj mečom ocelowím
prepíſaného za národ! — Kdo ſi z nás nežjadá
dožit ſwjatečného dna otworeného Tatrína? Tam
mám widet objatje ſa mužow z Korintickej ceſti
ſa mátiwſſích, jakožto wihnancow zlatími kríži
záſluh ozdobeních, — máme widet jejich rani z
boja i žalára — máme očut ortele Slowákom na
poprawních mjeſtách čítané; uwidíme oltár túžbi
ſwaté, a na ňem dútnajúci zápal poſwetenich
ſrdci mužow do práce národa húfno ſa hrnúcich!
Pod ſwitaj den Tatrína! odkrijeme ſi knihu
zjawenja na ceſte ſtoletej, a dočítáme ſa, jak kňaz=
ſtwo wezdi ſtálo na čele oſudow človečenſtwa!
Otcowja naſſí trpeli za wjeru; mi za národnoſt.
Krman za wjeru w Preſſporku; Šulek w Komár=
ňe dokonal za národ. Otcom ſa zatwárali ſſkoli
pre wjeru, nám pre národ.

Slowák dal príſtreſſje Čechowi ſtihanému za
wjeru, Čech prijal Slowáka utrápeného za ná=
rodnoſt. Kňazi njeſli terchu s ludom pre wjeru;
njeſli ſpolu ortele aj pre národ. Ewanjelici za=
twárali úſtawi wlaſtnej mládeži; Katolíci podá=
wali ruki w národnoſti. Hlawi obojej cirkwi túž=

jac po jednoťe, lutujú boje za wjeru; sprawedliwi duchowja zatracuju boje, žaláre, ssibenice za národnosť. Merte sa rúzni národowja wlasti, nech zmerná predbehne hrozné súdi potomstwa! Aj Slowáci sú už tu, chcú žiť a budú žiť w Rownoprávnosti; chcú sa očlowečiť a w processi národném držja sa práw človečenských; a na to wssetki božje a ludské zákoni celá Europa a člowečenstwo dá swoje: Amen.

Prestáwajú dika Bohu časi, kde sa Slowák odeznáwal seba — pozrite do nowin či slovenských či ňemeckich, uwidíte mena ostrowtipnich obrancow národa opusťeného; zpozorujete jak wistupujú na swetlo hlawi pred tím neznáme, prawotu národa na seba berúce. Jak hrdé dalo owedčenje za národ Kat. kňazstwo z Trenčanského Pwažja w lúčowi požjar Kučinimu dani! Kdo neož pri reči Pongráca, — Bilského krásorečného a jich! Kdo znal pred tím horliwého zástupca Slowerka Hánricha? kdo priznivého Kučiniho? Kdo sa ťessi neunawenému Hlawáčowi, Kozáčekowi, Tajssowi, Chalupkowi, Ostroluckím, Nándorimu, Aktorinowi a mnohému Bránikowi — národ bnicimu! S jakú úctu k wláde priwítali Slowci wiššje sskoli na Slowensku! Jaká nádej puw junákoch na Semeniskách! neniliž toto neklmné rukojemstwo národnjeho žiwota a budúcnosť? A toto nech obžiwi newládnich, posilni dúfajic, zmuži chúlostiwich, obohatí chudobnich, postawia nohi klesajúcich, zpamatá pochibujúcich, zahai posmewača, posmelí a nadchne nadaních, posti nad-

ſſenich, mužow, ženi, mládencow, panni, ſtarcow, a celi národ oweje požehnáním? Čiſté majú úmiſli statoční Slowáci, jejich heſlo je: Bud wlaſti werni, ctitel každého národa a wjeri, ozdoba krajini, podpora tronu, milownik panownika, a ſlužebník boží! cíl jejich je kreſťanſké človečenſtwo! A kdo powáži, čo ſa za krátki čas wikonalo na Slowenſku; jako ſa ten, len pred njekolki roki, tak rečeno od abecedi započatí žiwot národni zmohel a zotawil: ten o čiſtích úmiſloch Slowáka, z ohladu na wlaſt a trón — o božjej pomoci na jeho ceſtách w pochibnoſt nepadne. Známa nám je opuſtenoſt; ale aj wjera a witrwaloſt Slowáka. Mi ſice kterí žijeme, widíme len ráno národa po krwawich zorách ſwitajúce; Jánſki den Slowenſka a prawé polodne, budú widet už len hrobi naſſe; zlati wek naš obnowi a pozláti Pomníki zpráchniwelích ſinow wernich. Tito Bohochwíle a weki, odložené ſú nemluwnátkám budúcnoſti! Mi žijeme w pripravach k wekom lepſſím, a dožili ſme už mučedlníkow za národ; dožili jak mnohí Nikodem wichádzá na ſwetlo a Saul na Pawla ſa mení! jako ſlowenſké Niniwe začínaju činit pokánje! Možné, že poneſeme eſſťe drahé obete jako Slowáci, len že nám to nenaſúdi zákon ale náſilenſtwo; budemeli trpet, tu je národ ſwedek toho, čo, kdo, prečo, jako trpí? Slowáci wiroſtli z detinſtwa newoli, berú ſa k ſtolu Rownopráwnoſti, jako občanja na ſwet ſúci a dedičowja práworowni. Kterí národ je ſſťaſtnejſſí jako ten, kterí je už na ceſte žiwota poſtawení, kterí má jiſtú ná=

LIBRARY OF CONGRESS
0 002 378 292 3

dej budúcnosti! A taki je aj národ náš, kteri jesste nežil, a preto má, može a bude žit! A w tejto nádeji končím básen moju w pokojních úradu hodinách usporenú. Teba Mijawa, ti milá kolíska mojeho detinstwa, jako kňaz prežehnáwám! Tis mi odekrila krásni boží swet, w twojej kniže moje meno stojí, twoje wrsski a wodi hráwali sa s mojím chlapčenstwom. Twoji učitelja ukázali mi cestu na kterej ja stojím. S plačom som ta opusstal jako mládenček, s radostú som ti slúžil jako kaplán, a wčil s wrúcnú lásku swetu o Tebe zpjewám. Hodnás Ti památki a hodné dobrého mena Twoje tisíce. Príjmi dar tento, kterí Ti já menom sinow Twojich prinássám! Bůh ostrihaj Teba, a požehnáwaj w obchodoch, doma i na cestách Twoje tisíce, a ked nás tu nebude wjac, ked sa tisíce Twoje na solní stlp zmenja — nech je Mijawa w pamati Wečnej!!!

LIBRARY OF CONGRESS
0 002 378 292 3